

VÄLJAVÕTE

Ärisaladus välja jäetud (tähistatud *...)

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti 21.05.19 otsuse nr 1-10/19-136
„Konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul
märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamine ja
kohustuste kehtestamine“ **Lisa 1**

**Konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise
turu piiritlemine, analüüs,
märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamine ja
kohustuste kehtestamine**

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

21.mai 2019

SISUKORD

1. KOKKUVÕTE	3
2. SISSEJUHATUS	5
2.1. Üldine õiguslik raamistik	5
2.2. Koostöö Konkurentsiametiga	6
2.3. Riigisisene konsulteerimine	6
2.4. Konsulteerimine Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ja EL liikmesriikide sideturu regulaatoritega	7
3. TURU PIIRITLEMINE.....	7
3.1. Turu piiritlemise põhimõtted ja meetodid	7
3.1.1. Turgude seotus.....	9
3.1.2. Turu geograafilise käibimisala piiritlemise põhimõtted.....	10
3.2. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu piiritlemine	11
3.2.1. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenus	11
3.2.2. Teenuse asendatavuse analüüs	12
3.2.3. Konkreetse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu geograafilise käibimisala	17
3.2.4. Turuosalised.....	17
3.2.5. Järeldus: asjakohane turg	18
4. TURUANALÜÜS	19
4.1. Turuanalüüsi üldised põhimõtted	19
4.2. Ülevaade mobiiltelefoniteenuste jaemüügiturust	21
4.3. Turujõu hindamine	25
4.3.1. Turuosad	25
4.3.2. Ettevõtja üldine suurus.....	26
4.3.3. Tasakaalustav ostja jõud	31
4.3.4. Sisenemistõkked	33
5. MÄRKIMISVÄÄRSE TURUJÕUGA ETTEVÕTJAKS TUNNISTAMISE ETTEPANEK	35
6. KEHTESTATAVAD KOHUSTUSED.....	35
6.1. Kohustuste kehtestamise eesmärk ja alused	35
6.2. Juurdepääsukohustused	36
6.2.1. Juurdepääsukohustuste eesmärk ja alused	36
6.2.2. Juurdepääsuga seotud konkurentsiprobleemid.....	37
6.2.3. Juurdepääsu kohustuste valiku analüüs.....	38
6.2.4. Juurdepääsu kohustuste kehtestamine	40
6.3. Mittediskrimineerimise kohustus	41
6.3.1. Mittediskrimineerimise kohustuse eesmärk ja alused.....	41
6.3.2. Diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid.....	41
6.3.3. Mittediskrimineerimise kohustuse valiku analüüs	42
6.3.4. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamine	43
6.4. Läbipaistvuskohustused	43
6.4.1. Läbipaistvuskohustuste eesmärk ja alused.....	43
6.4.2. Läbipaistvuskohustuste valiku analüüs	44
6.4.3. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine	44
6.5. Hinnakohustus.....	45
6.5.1. Hinnakohustuse eesmärk ja alused	45
6.5.2. Hinnaga seotud konkurentsiprobleemid.....	50
6.5.3. Hinnakohustuste valiku analüüs	52
6.5.4. Hinnakohustuse teiste kohustustega asendamise võimalikkuse analüüs.....	52
6.5.5. Hinnakohustuse valimine.....	53
6.5.6. Hinnakohustuse kehtestamine.....	57
6.6. Kohustuste kehtivus turu analüüsi läbiviimise perioodi pikendamisel.....	59
6.7. Kohustuste täitmise tähtaeg.....	59

1. KOKKUVÕTE

- 11.02. 2019 koostas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi *TTJA*) „Konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse“ eelnõu ja viis läbi siseriikliku konsultatsiooni, mis kestis 11.02.2019 – 18.03.2019. Vastavalt elektroonilise side seaduse¹ (edaspidi *ESS*) § 47 lõikele 3 koostab TJA märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse kavandi, arvestades otsuse kavandi kohta esitatud arvamusi. Käesolevas otsuse lisa 2 esitab TTJA Konkurentsiameti seisukoha nimetatud siseriikliku konsulteerimise raames esitatud arvamuste arvestamise või arvestamata jätmise kohta.
- koostas TJA „Konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse“ eelnõu ja viis ajavahemikul 03.04.2019– 30.04.2019 läbi rahvusvahelise konsultatsiooni, mida on käsitletud peatükis 2.4 ja lisa 3.
- TTJA on piiritletud kooskõlas elektroonilise side seaduse² (edaspidi *ESS*) 5. peatükiga konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu (edaspidi *mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg*), teostanud piiritletud sideteenuse turul konkurentsiolukorra analüüsi ning tuvastanud selle tulemusena, et sellel sideteenuse turul konkurents ei toimi. Konkurentsiolukorra analüüsist tulenevalt on TTJA välja selgitanud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul sideettevõtjad, keda TTJA kavatses tunnistada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.
- Turu piiritlemise tulemusel jõudis TTJA järeldusele, et iga üksiku mobiiltelefonioperaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamist tuleb käsitleda eraldi turuna. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg hõlmab kõnede lõpetamist konkreetse sideettevõtja sidevõrgus ning muid tooteid ja teenuseid, mis on vajalikud sellise kõneliikluse toimimiseks. Eestis eksisteerivad järgmised üleriigilised mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turud:
  - AS Telia Eesti (registrikood: 10234957, edaspidi *Telia*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
  - Elisa Eesti AS (registrikood: 10178070, edaspidi *Elisa*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
  - Tele2 Eesti AS (registrikood: 10069046, edaspidi *Tele2*) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.
- Turuanalüüsi raames hinnati konkurentsiolukorda asjakohasel turul mitme kriteeriumi alusel ning leiti, et piiritletud asjakohasel sideteenuse turul ei toimi konkurents ning et ESS § 45 lõikele 2 vastavate tunnustega ettevõtjad piiritletud sideteenuse turul on Telia, Elisa ja Tele2. TTJA teeb ettepaneku tunnistada nimetatud sideettevõtjad mobiiltelefoni-võrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.

---

¹RT I, 23.03.2015, 102

² RT I, 12.12.2018, 33

6. TTJA kehtestab piiritletud sideteenuse turul esinevate konkurentsiprobleemide mõju vähendamiseks sideettevõtjatele Telia, Elisa ja Tele2 järgmised valdkonnaspetsiifilised kohustused:

- juurdepääsu kohustused vastavalt punktidele 6.2.4.;
- mittediskrimineerimise kohustuse vastavalt punktidele 6.3.4.;
- läbipaistvuskohustused vastavalt punktidele 6.4.3.;
- hinnakontrolli kohustuse punktile 6.5.6.

7. TTJA rakendab eelnimetatud kohustused alates 01.07.2019.

2. SISSEJUHATUS

2.1. Üldine õiguslik raamistik

9. 2005. aasta 1. jaanuaril jõustus ESS, millega Eesti võttis üle Euroopa Liidu (edaspidi EL) elektrooniliste sidevõrkude ja teenuste ühise reguleeriva raamistiku³.
10. ESS § 44 kohaselt tuleb mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul käesoleva seaduse § 43 lõike 1 kohaselt piiritletud sideteenuste turgudel teostada konkurentsiolekorra analüüsi (edaspidi turuanalüüs), et teha kindlaks, kas vastaval sideteenuse turul toimib konkurents.
11. Turgude piiritlemisel juhindub TTJA Euroopa Komisjoni turgude loetelu puudutavatest soovitudest ja suunistest ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu otsustest.
12. Aastatel 2005 – 2007 viis sideteenuste turgudel konkurentsiolekorra analüüsi läbi Sideamet.
13. 31.12.2007 lõpetas Sideamet oma tegevuse⁴ ning tema ülesanded jagati Konkurentsiameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti vahel.
14. Alates 01.01.2008 viis elektroonilise side turgude turuanalüüsi läbi Konkurentsiamet. Sideteenuste turgude loetelus lähtus Konkurentsiamet Euroopa Komisjoni 2007. aasta soovitusel „Ex ante põhimõttel reguleeritavate elektroonilise side valdkonna toote- ja teenuseturgude kohta“⁵ (edaspidi 2007. aasta toote- ja teenuseturgude soovitus) lisas 1 toodud elektroonilise side turgude loetelust (7 turgu).
15. 01.07.2014 jõustus ESS muudatus, mille tulemusel viidi Konkurentsiameti pädevuses olevad elektroonilise side turgude regulatsiooni funktsioonid Tehnilise Järelevalve Ameti pädevusse.
16. 2018. aastal alustas Tehnilise Järelevalve Ameti viienda turuanalüüsi läbiviimise etapiga.
17. 2019 aasta 1. jaanuaril alustas tööd Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, mis loodi kahe asutuse: Tehnilise Järelevalve Ameti ja Tarbijakaitse Ameti ühendamisel. TTJA täidab kõiki seni kahel asutusel olnud ülesandeid.
18. Sideteenuste turgude loetelus lähtub TTJA Euroopa Komisjoni 2014. aasta soovitusel „Ex ante põhimõttel reguleeritavate elektroonilise side valdkonna toote- ja teenuseturgude

---

³ Ühine reguleeriv raamistik koosneb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 7. märtsi 2002. a direktiivist 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) ning neljast eridirektiivist: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/20/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenustega seotud lubade andmise kohta (loadirektiiv), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/19/EÜ elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (juurdepääsudirektiiv), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul (universaalteenuse direktiiv), Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ, 12. juuli 2002, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (“eridirektiivid”).

⁴ Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus tulenevalt valitsusasutuste ühendamisest” § 1 p 3 RT 2007, 66, 408.

⁵ Commission Recommendation of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services. OJ L 344, 28.12.2007 P. 0065 – 0069.

kohta⁶ (edaspidi *2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovitus*) lisa 1 toodud elektroonilise side turgude loetelust (4 turgu).

19. Käesoleva otsusega piiritletakse ja viiakse läbi turuanalüüs 2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovituse lisa 1 punktis 2 nimetatud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul.
20. Kui turuanalüüsisist tuleneb, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul toimib konkurents, koostab TTJA ESS § 44 lõige 7 kohaselt otsuse märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise kohta.
21. Kui TTJA turuanalüüsi käigus tuvastab, et konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul konkurents ei toimi ning nimetatud turgudel tegutsev sideettevõtja omab eraldi või ühiselt koos teiste ettevõtjatega märkimisväärset turujõudu, mis võimaldab tal tegutseda märkimisväärset määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest, määratakse kooskõlas ESS §-ga 45 kindlaks üks või mitu märkimisväärse turujõuga ettevõtjat. Vastavalt ESS § 46 lõikele 2 lähtub TTJA märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuse kehtestamisel ettevõtja suhtes ESS §-des 50–57 sätestatud, kehtestades ettevõtjale ühe või mitu asjakohast kohustust sellel teenuse turul, millel sideettevõtja kohta on tehtud ettepanek tunnistada ta märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.
22. Eelnevalt on Sideamet ja Konkurentsiamet mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul viinud läbi turuanalüüsid ja määranud märkimisväärse turujõuga ettevõtja 2006⁷. ja 2009⁸. 2012⁹. ja 2016¹⁰. aastal.

2.2. Koostöö Konkurentsiametiga

23. ESS § 144 lõigete 1 ja 2 kohaselt teevad TTJA ja Konkurentsiamet elektroonilise side valdkonnas turu reguleerimisel ja järelevalve teostamisel igakülgset koostööd ning võivad vajaduse korral vahetada omavahel asjakohast teavet.
24. TTJA edastas 11.02.2019¹¹ „Konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise otsuse“ kavandi seisukoha saamiseks Konkurentsiametile. Konkurentsiameti teavitas oma 22.02.2019 kirjaga¹², et

---

⁶ Commission Recommendation of 9 October 2014 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014H0710>

⁷ Sideameti otsus 21. märts 2006. a nr J.1-50/06/2

⁸ Konkurentsiameti otsus 26.03.09 nr 8.3-12/09-0002

⁹ Konkurentsiameti otsus 16.08.12 nr 8.3-12/12-003 <https://www.ttja.ee/et/ettevottele-organisatsioonile/sideturg/reguleeritavad-turud/kone-lopetaamine-mobiiltelefonivorgus>

¹⁰ Tehnilise Järelevalve Ameti otsus 26.05.16 nr 1-10/16-161 <https://www.ttja.ee/et/ettevottele-organisatsioonile/sideturg/reguleeritavad-turud/kone-lopetaamine-mobiiltelefonivorgus>

¹¹ TTJA 11.02.2019 kiri nr 22-6/18-1392-007

¹² Konkurentsiameti 22.02.2019 kiri nr 5-4/2019-0018-2

kooskõlastab otsuse kavandi vastuväideteta. Konkurentsiameti seisukoht on esitatud otsuse lisas 2.

2.3. Riigisisene konsulteerimine

25. Kui turuanalüüsi läbiviimise tulemusel leitakse, et sideteenuse turul toimib konkurents, koostab TTJA otsuse kavandi märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks määramata jätmise kohta (ESS § 44 lõige 7). Kui tuvastatakse, et sideteenuse turul konkurents ei toimi ning turul on sideettevõtja, kes omab märkimisväärset turujõudu, koostab TTJA otsuse kavandi märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise kohta (ESS § 46 lõige 1).
26. Otsuse kavand, millest on välja jäätud ärisaladust sisaldav informatsioon, tehakse avalikkusele kättesaadavaks. Puudutatud isikutel on õigus ühe kuu jooksul esitada otsuse kavandi kohta arvamus. Otsuse kavand saadetakse sideettevõtjale, keda TTJA kavatses tunnistada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks. Viimane võib vastavalt ESS §-le 47 esitada ühe kuu jooksul otsuse kavandi kättesaamisest arvates oma vastulause.
27. Riigisisene konsulteerimine toimus 11.02.2019 – 18.03.2019. Riigisisisel konsulteerimisel ei esitatud ühtegi arvamust.

2.4. Konsulteerimine Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ja EL liikmesriikide sideturu regulaatoritega

28. Kooskõlas ESS § 48 ning raamdirektiivi artikliga 7 peab TTJA informeerima Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ja EL liikmesriikide sideturu regulaatoreid ESS § 47 lõike 3 alusel koostatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamise või märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise otsuse eelnõust, andmaks neile võimaluse esitada arvamus planeeritavate toimingute või meetmete kohta.
29. TTJA võtab otsuse eelnõu kohta esitatud arvamusi ESS § 49 lõikes 1 sätestatud otsuse tegemisel võimalikult suures ulatuses arvesse ning edastab otsuse Euroopa Komisjonile.
30. Konsulteerimine Euroopa Komisjoni, Euroopa Sideameti ja EL liikmesriikide regulaatoritega toimus ajavahemikul 03.04.2019– 30.04.2019.
31. Euroopa Komisjon avaldas oma märkusteta otsuse TTJA koostatud otsuse eelnõu osas 29.04.2019.

3. TURU PIIRITLEMINE

3.1. Turu piiritlemise põhimõtted ja meetodid

32. Et kindlaks teha, kas konkreetset sideteenuse turul toimib konkurents või mitte, st kas ettevõtja eraldi või ühiselt koos teiste ettevõtjatega omab märkimisväärset turujõudu ehk positsiooni, mis võimaldab tal (või neil ühiselt) sellel turul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest, piiritleb TTJA esmalt kooskõlas ESS § 43 sideteenuse turud ja nende geograafilise käibimisala.
33. Vastavalt ESS § 43 lõikele 1 peab TTJA piiritlema sideteenuste turud kooskõlas EL konkurentsioiguse põhimõtetega, juhindudes seejuures Euroopa Komisjoni 2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel, turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suunistest ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu otsustest.

34. Käesoleva otsusga piiritletakse ja viiakse läbi turuanalüüs 2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa 1 punktis 2 nimetatud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul.
35. Turu piiritlemiseks esitatakse otsuses esmalt sideteenuse (toote) kirjeldus, mille abil piiritletakse konkreetne teenuseturg, seejärel piiritletakse nimetatud sideteenuse turu geograafiline käibimisala. Hinnang selle kohta, missugused tooted kuuluvad ühe ja sama turu koosseisu, antakse lähtudes turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suunistes sätestatud kriteeriumidest.
36. EL konkurentsioiguses väljakujunenud põhimõtete kohaselt piiritletakse kaubaturg konkreetse analüüsitava toote või teenuse nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse kindlakstegemise kaudu (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktid 38 ja 39).
37. Asendatavuse hindamise meetodi peamine printsiip on eeldus, et tooted ja teenused, mis võivad üksteist asendada, kuuluvad ühe ja sama turu koosseisu. Vastavalt turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktis 44 viidatud Euroopa Kohtu konkurentsioiguse alasele kohtupraktikale¹³ hõlmab asjakohane turg kõiki tooteid või teenuseid, mis on üksteisega piisaval määral vahetatavad või asendatavad ning sarnanevad üksteisega mitte ainult kasutajatele oluliste objektiivsete omaduste ja nende hindade või kavatsatud kasutamise poolest, vaid ka asjakohase turu nõudluse ja pakkumise konkurentsitingimuste ja/või struktuuri põhjal. Seejuures ei ole tooted, mis on vaid vähesel määral vahetatavad või asendatavad, sama turu osaks.
38. Nõudlusepoolse asendatavusena on turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktide 44 ja 51 kohaselt käsitatav olukord, kus kaks või enam toodet on kasutaja seisukohalt omaduste, hinna ja kasutusvõimaluste alusel omavahel piisaval määral vahetatavad või asendatavad. Omavahel asendatavad tooted või teenused loetakse vastavalt suuniste punktile 44 sama turu koosseisu kuuluvaks. Seega, võttes arvesse suuniste alajaotuses 2.2.1.1. sätestatud, hinnatakse nõudlusepoolse asendatavuse puhul, mil määral on kasutajad valmis asendama turul olulise konkreetse toote või teenuse teise toote või teenusega.
39. Pakkumisepoolse asendatavuse hindamisel lähtutakse sellest, mil määral teised sideteenuse osutajad on võimelised suhteliselt lühikeses perspektiivis ilma märkimisväärsete kuludeta oma tootmise ümber korraldama nii, et oleks võimalik pakkuda turul olulist toodet või teenust (mis väljendab kas teenuse pakkumise kasvus või uute pakkujate turule tulekus).
40. Üks võimalik viis nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse hindamiseks on hüpoteetilise monopolisti testi (edaspidi SSNIP-test) rakendamine (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 40). Kui hüpoteetiline monopolist tõstab

---

¹³ Euroopa Kohtu 14. novembri 1996. a otsus kohtuasjas C-333/94 P: Tetra Pak vs. Komisjon; EKL 1996, lk I-0595, lõik 13; Euroopa Kohtu 11. detsembri 1980. a otsus kohtuasjas 31/80: L'Oréal; EKL 1980, lk 03775, lõik 25; Euroopa Kohtu 9. novembri 1983. a otsus kohtuasjas 322/81: Michelin vs. Komisjon; EKL 1983, lk 03461, lõik 37; Euroopa Kohtu 3. juuli 1991. a otsus kohtuasjas C-62/86: AKZO Chemie vs. Komisjon; EKL 1991, lk I-03359; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 12. juuni 1997. a otsus kohtuasjas T-504/93: Tiercé Ladbroke vs. Komisjon; EKL 1997, lk II-00923, lõik 81; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 30. märtsi 2000. a otsus kohtuasjas T-65/96: Kish Glass vs. Komisjon; EKL 2000, lk II-01885, lõik 62; Euroopa Kohtu 25. oktoobri 2001. a otsus kohtuasjas C-475/99: Ambulanz Glöckner vs. Landkreis Südwestpfalz; EKL 2001, lk I-08089, lõik 33; Euroopa Kohtu 21. veebruari 1973. a otsus kohtuasjas 6-72: Europemballage ja Continental Can vs. Komisjon; EKL 1973, lk 00215, lõik 32; Euroopa Kohtu 13. veebruari 1979. a otsus kohtuasjas 85/76: Hoffmann-La Roche vs. Komisjon; EKL 1979, lk 00461, lõik 23.

väikesel, kuid märgataval määral (5-10%) teenuse hinda (eeldusel, et selline hinnatõus ei ole lühiajaline) ning läbimüük hinnatõusu tulemusena kasumit mõjutaval määral ei vähene, kuulub teenus teisele turule. Kui aga hinnatõusule järgneb klientide arvu vähenemine (kliendid hakkavad kasutama teisi analoogseid teenuseid) ja see muudab hinnatõusu kahjumlikuks, tuleks sellised teenused kaasata asendusteenustena asjakohase turu koosseisu.

41. SSNIP-testi rakendatavust nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse kindlaks tegemisel turul tuleb hinnata konkreetsest turuolukorrast lähtudes ning võtta arvesse neid võimalikke asendusteenuseid, mis võivad pakkuda analüüsitava teenustega samaväärseid teenuseid. SSNIP-test on põhimõtteliselt rakendatav vaid nende toodete ja teenuste puhul, mille hinnad kujunevad vabalt ega allu regulatsioonile.
42. SSNIP-test võimaldab välja arvutada müügiimahtude alanemise piiri, millest alates on hüpoteetilisele monopolistile püsiv 5-10% hinnatõus kahjumlik. Nt 10% hinnatõusu puhul muutub kahjumlikuks 9,1% turuosa vähenemine (eeldusel, et muutuvkulud ei ole; kui aga muutuvkulud on olemas, siis muutub hinnatõus kahjumlikuks suurema turuosa kaotamise korral)¹⁴. Seega võib SSNIP-testi alusel hinnata, kas turu koosseisu kuuluvad hinnatasemelt oluliselt kallimad potentsiaalsed asendustooted. Samuti, arvestades välja turuosa kaotuse hinnatõusu korral, saab hinnata, kas potentsiaalsete asendustoodete müügiimaht võimaldab sellist turuosa kaotust kompenseerida.
43. SSNIP-testi rakendamise otsustab vastavalt turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktidele 40 ja 43 liikmesriigi regulaator kaalutlusõiguse alusel. SSNIP-test ei ole ainus ega primaarne toote- ja teenuseturgude piiritlemise meetoodika, vaid on üks võimalik viis turu piiritlemiseks. SSNIP-test on asendatavuse hindamise meetoodika edasiarendus, mida kasutatakse vaid juhtudel, kus asjakohasel turul võib teoreetiliselt olla mitu toodet või teenust, mis üksteist asendavad. Kui TTJA jõuab asendatavuse hindamise meetoodikat kasutades järeldusele, et konkreetset turul asjakohaste teenustele ja toodetele asendustooted ega -teenuseid ei eksisteeri, siis SSNIP-testi läbi ei viida.
44. Teine põhimõte, millest TTJA lähtub turu piiritlemisel, on tehnoloogilise neutraalsuse printsiip (ESS § 40 lõige 3). Sellest lähtuvalt on turu piiritlemisel hinnatud vaid näitajaid, mis on seotud ennekõike toote funktsionaalsuse, omaduste ja hinnaga - spetsiifiline tehnoloogiline lahendus ei oma siinjuures olulist tähtsust. Tehnoloogilise lahenduse eristamine on asjakohane vaid juhtudel, kui see on otseselt seotud toote või teenuse funktsionaalsuse, omaduste või hinnaga. Tehnoloogilise neutraalsuse printsiibi rakendamine tähendab, et ühtegi konkreetset tehnoloogiat ei eelistata.

3.1.1. Turgude seotus

45. Elektroonilise side turud võivad olla omavahel seotud nii vertikaalselt kui ka horisontaalselt (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste alajaotus 3.1.1., punktid 84 ja 85).
46. Vertikaalselt seotud turud jagunevad ülespoole seotud turgudeks (turud, kus toodetakse asjakohasel turul olulise toote või teenuse arendamiseks vajalikku sisendit) ja allapoole seotud turgudeks (turud, mille jaoks asjakohasel turul toodetud toode või teenus on sisendiks).

---

¹⁴ $p_1 * q_1 - p_2 * q_2 >= 0$ ehk $p_1 * q_1 - p_1(1+t) * q_1(1+l) >= 0$ ehk $l >= -t/(1+t)$, kus p_1 on hind enne ja p_2 on hind pärast hinnatõusu; q_1 on müügiikogus enne ja q_2 on müügiikogus pärast hinnatõusu, t on hinnatõus protsentides ja l on müügiikoguse muutus.

Ettevõtjaid, kes osutavad üheaegselt teenuseid nii hulgiturul kui ka vastava turuga vertikaalselt allapoole seotud jaeturgudel, nimetatakse vertikaalselt integreeritud ettevõtjateks.

47. Horisontaalselt seotud turud jagunevad muuhulgas:

- põhiklientuuri kaudu seotud turud - tooted ja teenused on suunatud samale sihtgrupile kui asjakohase turu tooted;
- puuduliku asendaja kaudu seotud turud – tooted või teenused ei ole asjakohase turu toodete otsesteks asendajateks, kuid pakuvad asjakohasele turule siiski teatud konkurentsi;
- üksteist täiendavad turud – seotud turu tooted või teenused täiendavad asjakohasel turul pakutavaid tooteid või teenuseid.

48. Turgude seotuse väljaselgitamine võib olla oluline nii turu piiritlemisel kui ka turuanalüüsi läbiviimisel. Kui ettevõtjal on konkreetsel turul märkimisväärne turujõud, võib ta märkimisväärset turujõudu omada ka sellega lähedalt seotud turul, kui seosed nende kahe turu vahel on sellised, et turujõud ühel turul võib kanduda üle teisele, suurendades selle kaudu ettevõtja turujõudu (raamdirektiivi artikli 14 lõige 3; vt ka turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste alajaotus 3.1.1. *Leverage of market power*). Samuti aitab turgude seotuse analüüs kaasa toodete ja teenuste asendatavuse hindamisele.

3.1.2. Turu geograafilise käibimisala piiritlemise põhimõtted

49. Pärast konkreetse toote- või teenuse turu piiritlemist, piiritletakse järgnevalt selle geograafiline ulatus. Peale teenuse- või toote turu geograafilise mõõtme defineerimist saab TTJA hinnata sellel turul valitsevaid konkurentsitingimusi.

50. Vastavalt ESS § 43 lõikele 2 võib TTJA sideteenuse geograafilise käibimisalana piiritleda kogu Eesti Vabariigi territooriumi või osa sellest. Vastavalt sama paragrahvi lõikele 3 moodustab teatud piirkond ühtse geograafilise käibimisala, kui selles piirkonnas on sarnased või piisavalt ühetoalised konkurentsitingimused ning seda piirkonda saab eristada teistest piirkondadest, kus vastavad konkurentsitingimused on märkimisväärsel määral erinevad.

51. Sama põhimõtte on välja toodud turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktis 56 ning selles viidatud Euroopa Kohtu praktikas¹⁵: ühtse geograafilise käibimisala kriteeriumiks on sarnased või piisavalt ühetoalised konkurentsitingimused, mis erinevad märkimisväärselt teiste piirkondade konkurentsitingimustest.

52. Turu geograafilise käibimisala piiritlemiseks ei ole nõutav, et konkurentsitingimused toote pakkujate või teenuse osutajate vahel oleksid täiesti ühetoalised – piisab, kui tingimused on sarnased. Seega ei kuulu ühise turu käibimisalasse need piirkonnad, kus konkurentsitingimused on erinevad¹⁶. Elektroonilise side valdkonnas piiritletakse turu geograafiline käibimisala peamiselt kahe kriteeriumi alusel: lähtudes sidevõrgu katvusastast ja õiguslike või

---

¹⁵ Euroopa Kohtu 14. veebruari 1978. a otsus kohtuasjas 27/76: United Brands; EKL 1978, lk 00207, lõik 44; 322/81: Michelin vs. Komisjon, op. cit., lõik 26; Euroopa Kohtu 5. oktoobri 1988. a otsus kohtuasjas 247/86: Alsattel vs. Novasam; EKL 1988, lk 05987, lõik 15; T-504/93: Tiercé Ladbroke vs. Komisjon, op. cit. lõik 102.

¹⁶ Deutsche Bahn v Commission [1997] ECR II-1689, paragraph 92. Case T-139/98 AAMS v Commission, [2001] ECR0000-II, paragraph 39, viidatud turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktis 56).

muude regulatiivsete instrumentide nõuetest (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 59).

3.2. Konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu piiritlemine

3.2.1. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenus

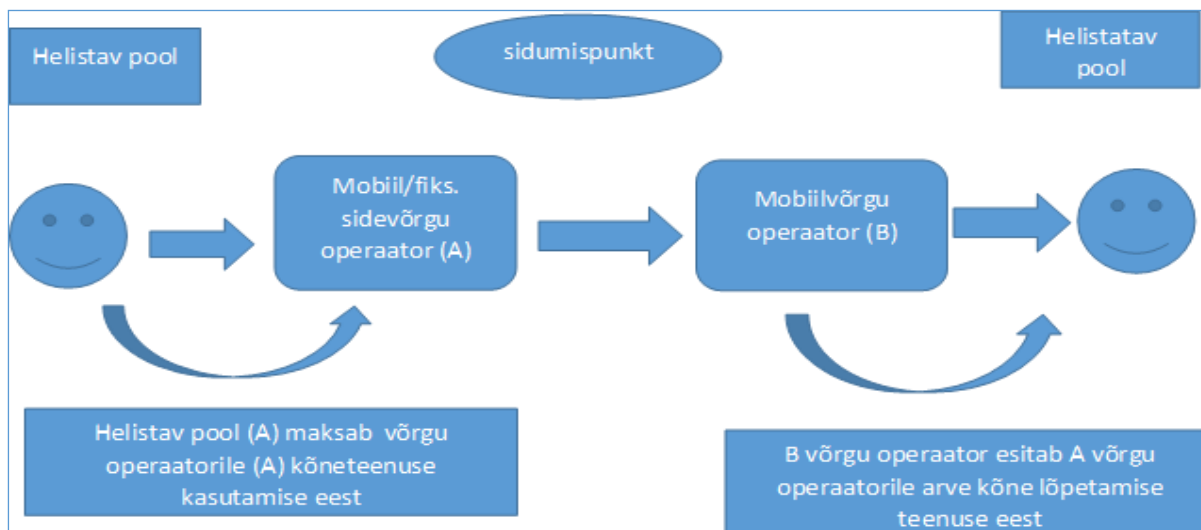
53. 2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa 1 punktis 2 määratletakse turuna, mille riiklik sideregulaator peab piiritlema eesmärgiga kindlaks teha, kas piiritletud sideteenuse turul toimib efektiivne konkurents, konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.
54. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise puhul on tegemist siseneva kõneliiklusega, kus teise võrguteenust osutava sideettevõtja (edaspidi operaator) sidevõrgus algatatud kõne antakse üle sidumispunkti ning lõpetatakse mobiiltelefonioperaatori oma sidevõrgus. Sisenev kõneliiklus ehk kõne lõpetamine on kõne edastamine sidumispunktist üldkasutatava elektroonilise side võrgu lõpp-punkti (ESS § 2 punkt 19).
55. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg hõlmab konkreetse operaatori mobiiltelefonivõrku sissetulevat kõneliiklust ning kõiki sidumistooteid ja teenuseid, mis on vajalikud, et osutada nimetatud teenust teistele teenuse osutajatele. Kõnelõpetamise teenuse osutamiseks vajalikud tugiteenused võivad olla näiteks sidumispunkti avamine ning hooldus, ühise/üldise signaliseerimiskanali loomine (selle muutmine ja hooldus) ning muud tooted ja teenused, mis võivad olla vajalikud siseneva kõneliikluse toimimiseks.
56. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turgude puhul on tegemist sidumisteenusete hulgamüügiturgudega ehk sisendturgudega teenuse osutajatele, kes omakorda pakuvad tooteid ja teenuseid lõppkasutajatele ning teistele sideettevõtjatele. Peamiselt toodetakse nimetatud turgudel sisendeid mobiiltelefonivõrgu jaemüügi turgudel tegutsevatele sideettevõtjatele, kuid teenuseid osutatakse ka telefoniteenusete osutajatele ning välisriikide sideettevõtjatele. Seega on nimetatud turgude koosseisu kuuluvate teenuste puhul tegemist teenustega, ilma milleta ei ole lõppkasutajale kõneteenuse osutamine võimalik.
57. Nii teenusepakkuja vajadus pakkuda oma lõppkasutajatele kvaliteetset teenust kui ka tema ESS § 32 lõikest 1 tulenev kohustus tagada, et kliendi alustatud kõned lõpetatakse kliendi poolt soovitud kohas (ehk kohustus tagada numbrite valitavus)¹⁷ tingivad selle, et mobiiltelefonioperaator peab teiselt operaatorilt ostma kõne lõpetamise teenust. Kõne

---

¹⁷ ESS § 32 lg 1 kohaselt peab sideettevõtja peab tagama, et kliendi alustatud kõned Eesti numeratsiooniplaanis kirjeldatud kõikidele numbritele ja lühinumbritele, samuti Eestis kasutatavatele Euroopa numeratsioonivälja (European Telephony Numbering Space – ETNS) 3883 kuuluvale numbrile ning rahvusvahelistele tasuta numbritele (Universal International Freephone Numbers – UIFN), lõpetatakse kliendi soovitud kohas, kui kõnet lõpetav sideettevõtja on teinud selle tehniliselt võimalikuks või kui kõnet lõpetav sideettevõtja ei ole rakendanud selle suhtes piiranguid vastavalt käesoleva seaduse §-le 98.

lõpetamine mõnes teises sidevõrgus ei täida lõppkasutaja jaoks sama eesmärki. Lõppkasutajale teenust osutaval operaatoril ega ühelgi teisel sideettevõtjal ei ole tehnoloogilistest piirangutest tulenevalt võimalik teise teenuse osutaja mobiiltelefonivõrgus kõnesid lõpetada.

58. Kuna kõne eest maksab helistav pool (nn „helistaja maksab“ ehk kehtib *calling party pays* põhimõte, edaspidi CPP põhimõte), ei saa helistav lõppkasutaja ise ega talle teenust osutav operaator mõjutada seda, kuhu võrku kõne suundub. CPP põhimõtte tõttu saab konkreetsesse võrku suunduva kõne tehnilistest põhjustest tingituna lõpetada ainult see operaator, kelle võrku kõnet algatav (helistav) lõppkasutaja soovib helistada (vt joonis 1).

Joonis 1. Kõne lõpetamine konkreetses mobiiltelefonivõrgus (CPP põhimõte).

59. Kuna otsuses piiritletakse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hulгимүүgiturgu, tuleb ennekõike hinnata hulgitteenuse asendusteenuseid. Lõppkasutajate võimalikust survest jaeturgudel ei tulene automaatselt, nagu oleksid need jaeteenused asendusteenusteks ka hulгимүүgitasandil.
60. Siinjuures on asjakohane käsitleda võimalike asendusteenustena vaid neid teenuseid, mida Eestis osutatakse või mille lähiajal osutamiseks on olemas reaalsed võimalused/nõudlus - seega kõiki tehnoloogiliselt võimalikke lahendusi otsuses ei käsitleta.
61. Tehnoloogilise neutraalsuse printsiibist lähtuvalt hõlmab käesolev turg kõiki Eestis eksisteerivaid mobiiltelefonivõrgu tehnoloogiaid (2G/3G/4G).

3.2.2. Teenuse asendatavuse analüüs

3.2.2.1. Nõudlusepoolne asendatavus

62. Mobiiltelefonikõnede lõpetamise teenuse nõudlus hulгимүүgi tasandil tuleneb mobiiltelefonikõnede nõudlusest jaetasandil. Mobiiltelefonivõrgu lõppkasutaja, kes soovib helistada teisele lõppkasutajale kas samasse või teise mobiiltelefonivõrku, vajab kõne toimumiseks mobiiltelefonivõrku, milles kõne algatatakse. Ning samuti vajab ta mobiiltelefonivõrku, milles kõne lõpetatakse (mida kasutab lõppkasutaja, kellele helistatakse).
63. Kõneteenuse jaeturul ei osta lõppkasutaja kõne lõpetamist eraldi teenusena. Lõppkasutaja ostab oma teenuse osutajalt kõne lõpp-punktist lõpp-punktini. Mobiilse kõneteenuse osutaja peab omakorda ostma kõne lõpetamise teenuse teiselt operaatorilt, kelle

mobiiltelefonivõrku on kõne suunatud. Helistaja jaoks, kes soovib helistada konkreetsele numbrile mobiiltelefonivõrgus, ei ole sellele teenusele efektiivseid asendajaid ja kõne lõpetatakse alati selles mobiiltelefonivõrgus, mille lõppkasutaja on kõnet vastu võttev pool.

64. Eestis maksab mobiiltelefonivõrku tehtavate kõnede eest kõne algataja ehk helistav pool (välja arvatud juhul kui tegemist on kõnega vastuvõtja kulul). Järelikult kuulub kõne lõpetamise tasu helistava poole operaatori kuludesse ning kajastub seega ka kogu kõne maksumuses. Kõne lõpetamise teenuse tasude tõus hulgitasandil võib põhjustada ka kõnede kallinemise jaetasandil. Kuid kuna kõne vastuvõtja kõne eest ei maksa, ei mõjuta kõne vastuvõtjat ka kõne lõpetamise teenuse tasude tõus ning selle põhjal ta endale mobiiltelefoniteenuse osutajat ei vali.
65. Selline situatsioon viitab sellele, et mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul nõudlusepoolne asendatavus puudub ning operaatorid on suhteliselt vabad ja sõltumatud oma kõnede lõpetamise tasude muutmise osas.
66. Teatud juhtudel on jaeturul helistatava poole lõppkasutajaid huvitatud neile helistamise hindadest (nt ühise eelarve tõttu), kuid sellistele lõppkasutajatele on Eesti mobiiltelefoniteenust osutavad sideettevõtjad turule toonud vastavad hinnapaketid (nt perepakett/äripakett), mille tulemusel sellised lõppkasutajad liiguvad ühte nn suletud kasutajate gruppi. Sellesse gruppi mittekuuluvate kasutajatega võrreldes on suletud kasutajate grupis helistamine oluliselt soodsam. Suletud kasutajate grupid on loodud üldjuhul ühe mobiiltelefonivõrgu lõppkasutajate grupi baasil ja seega ei toimu grupi liikmete vaheliste kõnede puhul sidumist. Seetõttu ei teki selliste lõppkasutajate poolt ka survet mobiiltelefonikõne lõpetamise tasumäärale.
67. Arvestades jaetasandil kehtivat CPP põhimõtet, on helistava poole lõppkasutaja seisukohalt võimalikud konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisele nõudlusepoolsed asendustooted ja -teenused järgmised:
- a) tagasihelistamise palve;
  - b) tekstisõnum (*Short Message Service*; edaspidi SMS);
  - c) kõnekaardi vahetamine (võrguvälised kõned muutuvad võrgusisesteks kõnedeks);
  - d) kõned telefonivõrgus kindlaks määratud asukohas
  - e) kõnede asendamine OTT (*Over-the-top*-teenuste) internetipõhise (VoIP) kõnega.
68. Allpool käsitletakse võimalikke jaetasandist tulenevaid nõudlusepoolsed asendustooteid ja -teenuseid.

Tagasihelistamise palve

69. Tagasihelistamise palve all (ing.k *Callback*) peetakse silmas elektroonilise side teenust, kus üks teenusepakkuja (reeglina vahendusoperaator) võimaldab helistajal tagasihelistamis-teenuse abiga saada ühendust soovitud isikuga. Teisisõnu luuakse telefoniühendus kahe abonendi vahel sissetulevate kõnedena: selleks et helistada kliendile B, võtab klient A ühendust vahendusoperaatoriga ja katkestab kõne. Seejärel loob vahendusoperaator kõne kliendi B ja A sidevõrkudega ning ühendab need kõned. Mõlemad kliendid tajuvad kõnet kui sissetulnud kõnet. Tagasihelistamise palve teenust kasutatakse reeglina läbi kolmanda operaatori (või riigi) helistamisel, sest see on sageli (eriti rahvusvaheliste ja rändluskõnede puhul) oluliselt odavam kui otse koduoperaatori võrku kasutades.

70. Tagasihelistamise palve ei välista vajadust teiselt operaatorilt kõne lõpetamise teenust osta, sest ka tagasihelistamise palvet sisaldav kõne tuleb edastada ehk teise sidevõrku lõpetada.
71. Alates 2005. aasta algusest kehtib Eestis numbriliikuvuse nõue, mille kohaselt on kliendil mobiiltelefoniteenuse osutaja vahetamise korral õigus säilitada talle mobiiltelefoniteenuse osutaja poolt kasutada antud mobiiltelefoninumber. Seetõttu ei ole helistaval lõppkasutajal võimalik mobiiltelefoninumbri järgi tuvastada, millise operaatori teenust kõne adressaat kasutab. Selleks peaks lõppkasutaja enne iga kõne tegemist kontrollima, kus võrgus asub lõppkasutaja number, millele ta helistada soovib ja vastavalt sellele valida oma edasise käitumisviisi: kas helistada tavapäraselt, kasutada „tagasihelistamise palvet“, või valida mõni muu number.
72. Praktikas lõppkasutajad selliseid kontrolltoiminguid ei teosta - iseäranis hulgitasandil silmas pidades, kus teenuseosutajal ei ole oma lõppkasutaja valikuid võimalik kuigivõrd mõjutada. Seetõttu ei saa tagasihelistamise palvet pidada asendusteenusteks mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulgitteenusele. Oma lõppkasutajale kõneteenust pakkuv operaator peab igal juhul ostma teiselt ettevõtjalt kõne lõpetamise teenust.
73. Tagasihelistamises palve all ei käsitata jaeklientide vahelist suhtlust, milles ühe sideoperaatori jaeklient palub teise sideoperaatori jaekliendil talle tagasi helistada.

Tekstisõnum (SMS)

74. ESS § 2 punkt 17 kohaselt on kõne elektroonilise side teenuse osutamise käigus loodud ühendus, mis võimaldab kahepoolset häälsuhtlust. Helistava poole lõppkasutaja seisukohalt on mobiiltelefonivõrgus tehtavate kõnede üheks alternatiiviks tekstisõnum ehk SMS. Siiski on lõppkasutajate jaoks SMS-teenuse puhul tegemist pigem häälkõnet täiendava lisateenusega kui otsese häälkõne asendusteenusega.
75. Peamiselt tuleneb see asjaoludest, et SMS-teenuse puhul on tegemist sisuliselt andmete edastamisega, mis ei toimu reaajas, ning et ühe tekstisõnumi maht on piiratud (160 tähemärki). SMS -teenus võib olla asendusteenuseks häälkõne teenusele erivajadustega lõppkasutajate grupi puhul, kuid selliste lõppkasutajate poolt teenuse kasutamise maht on väga väike võrreldes kogu SMS-teenuse kasutamise mahuga.
76. Seega ei saa SMS-teenust pidada asendusteenusteks konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hulgitteenusele. Sarnaselt häälkõne lõpetamisele peab operaator, kes pakub oma lõppkasutajale SMS-teenust, ostma igal juhul teiselt operaatorilt kõne lõpetamise- ja SMS teenuse lõpetamise teenust.

Kõnekaardi vahetamine (muutes võrguväliseid kõnesid võrgusisesteks kõnedeks)

77. Lõppkasutaja seisukohalt võiks konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisele olla asendustooteks erinevate mobiiltelefonioperaatorite kõnekaardi omamine, mille abil on helistajal võimalik valida teenusepakkujat ning muuta kõne võrgusiseseks kõneks.
78. Vaatamata kõnekaartide lihtsale kättesaadavusele ei saa kõnekaardi omamist aga käsitada asendusteenusena, kuna on ebamõistlik eeldada, et kõnet alustav isik:
- a) peab vastuvõetavaks kõnekaarti pidevalt vahetada, olenevalt sellest, millise mobiiltelefonioperaatori teenuseid kõne adressaat kasutab;
  - b) omab mitut telefoni, millistes on erinevate mobiiltelefonioperaatorite kõnekaardid;

c) omab teavet selle kohta, millise mobiiltelefonioperaatori teenust kõne adressaat kasutab.

79. Ülaltoodud alapunkti c) puhul on oluline veelkord välja tuua, et 2005. aasta algusest toimiv numbriliikuvuse süsteem ei võimalda enam mobiiltelefoni numbri järgi tuvastada, millise mobiiltelefonioperaatori teenust kõne adressaat kasutab. Eeltoodut põhjustel ei saa kõnekaardi vahetamise abil teenust pakkuva mobiiltelefonioperaatori valimist pidada konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise asendustooteks.

Võimalus asendada mobiiltelefonikõne telefonikõnega

80. Mobiiltelefonide kasutamine on järk-järgult välja tõrjunud tavaliste fikseeritud telefonide kasutamise, mistõttu ei asenda fikseeritud telefoniteenus mobiiltelefoniteenust (ei ole asendusteenuseks). Fikseeritud telefoniteenuse puhul on tegemist hääbuva sideturuga, mille on põhjustanud tarbijate käitumine ja uute tehnoloogiate kasutusele võtmine.

81. Mobiiltelefonikõne asendamine fikseeritud telefonikõnega saaks olla asendusteenuseks üksnes väga konkreetsetel juhtudel, sõltuvalt asjaolust, kas kõne adressaadil on fikseeritud telefon või mitte ning kas adressaat on helistamise hetkel telefoni läheduses. Mobiiltelefon, mida lõppkasutaja kannab üldjuhul kaasas, võimaldab talle helistada asukohast sõltumata. Piiratud asendatavus ei ole aga piisav selleks, et käsitleda asjaomase turu määratlemisel fikseeritud telefoniteenust mobiiltelefoniteenuse asendusteenusena.

Mobiiltelefonikõne asendamine OTT internetipõhise (VoIP) kõnega

82. Helistava poole lõppkasutaja seisukohalt on üks võimalik asendustooide internetipõhine kõne (näit Skype, WhatsApp, Viber).

83. Üheks tuntumaks ja levinumaks eraõiguslikuks protokolliks on Skype Network (baseerub P2P ehk peer-to-peer võrgustikul). See protokoll ei ole avalik ja ametlikud Skype vabavaralised tarkvaraprogrammid, mis seda protokollit kasutavad, on kinnise koodiga - see tähendab, et selle tarkvara litsents ei luba tarkvara lähtekoodi avalikustamist ega turustamist. Peamine erinevus Skype ja klient-server VoIP kliendi vahel on asjaolu, et Skype toimib *peer to peer* mudeli alusel, mitte aga klient-server mudeli alusel. Skype kasutajaskond on täielikult detsentraliseeritud ja jaotunud võrgusõlmede (so lõppkasutajate arvutite) vahel, võimaldades võrgu suurusel muutuda väga suurtes piirides, ilma et Skype Group peaks soetama keeruka ja kalli tsentraliseeritud infrastruktuuri. Sellise lahenduse puuduseks on aga asjaolu, et Skype ei võimalda vahetut ühilduvust SIP-il baseeruvate VoIP - võrkudega

84. Enamlevinud VoIP tarkvara rakendusi (sulgudes on protokollid, millel rakendus baseerub), mida laialdaselt kasutatakse on:

- Skype (eraõiguslik P2P Skype Network);
- Hangouts;
- Viber;
- Whatsapp;
- Snapchat;
- Facebook Messenger.

85. Nimetatud tarkvararakendused (äpid) on vabavaralised ja võimaldavad lõppkasutajal, kes kasutavad sama programmi, teha omavahel tasuta kõnesid. Lisaks sellele võimaldavad mitmed programmid sooritada kõnesid nii fikseeritud- kui ka mobiilivõrku. Sellised kõned on

üldjuhul tasulised ja nende teostamine eeldab, et tarkvara lahenduse haldur omab sidumislepingu olemasolu mobiili- või VoIP teenust osutava elektroonilise side võrguga.

86. Kõnealused rakendused eeldavad mobiilkõneteenuse tarbimiseks nutitelefon, mobiilset andmeside tarbimist - ning vastava tarkvara või programmi olemasolu.
87. Kõnealused teenusepakkujad on valdavas osas piiriülesed ja nende kehtestatud hinnad ei kuulu riigisisese regulatsiooni alla.
88. Pidades silmas eelõige Skype-analoogial põhinevaid vabavaralisi tarkvaralahendusi, peab märkima, et üldjuhul ei osale OTT-teenuste teenuseosutaja vaadeldud kõneteenuse puhul teenuse osutamises, vaid ta pakub ainult mobiilse lairibateenuse vahendusel tarbitavat tarkvaralist programmi kõneteenuseks omal algatusel. Samuti ei ole mobiilse lairibateenuse osutajad teadlikud sellest, kas ja millises mahus nende võrgus OTT-teenuste vahendusel kõneteenuseid tarbitakse.
89. Nagu on märgitud ka (2018/C 159/01) turuanalüüsi suunistes OTT-teenuste pakkujad ei paku praegu ise juurdepääsupõhiseid teenuseid ja ei tekita seega ka konkurentsipurvet juurdepääsutil.¹⁸
90. Teenuse piiratud asendatavus ei ole piisav, et turu määratlemisel käsitada vabavaralist tarkvararakendust mobiilkõneteenuse asendusteenusena.

3.2.2.2. Pakkumisepoolne asendatavus

91. Kõnede lõpetamisele hulgemüügiturul puudub pakkumisepoolne asendatavus, kuna SIM-kaardil sisalduv informatsioon on kättesaadav ainult teenuseosutajale, kelle sidevõrgus lõppkasutaja on. Mobiiltelefonoperaatorid ei ole suutelised kõnesid lõpetama teistes sidevõrkudes, vaid ainult enda sidevõrgus - tänasel päeval puudub tehniline võimalus kõne lõpetamiseks teise operaatori sidevõrgus. Konkureerivatel operaatoritel ei ole võimalik lõpetada kõnesid teises mobiiltelefonivõrgus, omamata juurdepääsu SIM-kaardi detailidele.
92. Sellises situatsioonis on mobiiltelefonoperaatoril võimalik konkurentidest sõltumatult tõsta oma kõnede lõpetamise tasusid, kuna konkureerivatel teenuseosutajatel ei ole võimalik pakkuda asendust kõnede lõpetamisele konkreetse operaatori sidevõrgus.
93. TTJA on seisukohal, et praeguses turusituatsioonis, kus kõnet algatav operaator ei saa valida, millise operaatori võrgus kõne lõpetatakse ning tehnilistest põhjustest tingituna ei ole ükski mobiiltelefonoperaator suuteline kõnesid lõpetama teistes sidevõrkudes, ei eksisteeri kõne lõpetamise teenusele pakkumisepoolset asendusteenust või -toodet.

3.2.2.3 Nõudluse- ja pakkumisepoolse asendatavuse kokkuvõte

94. Nõudlusepoolse asendatavuse hindamisest nähtub, et asjakohasel hulgiturul ei saa mobiiltelefoni operaator valida, millises võrgus kõne lõpetatakse, kuna see sõltub kõnet vastu võtvast lõppkasutajast. Lõppkasutaja seisukohalt ei ole asjakohase hulgituruga lähedalt seotud jaeturgudel ühe konkreetse sideettevõtja kõne lõpetamise teenused vahetatavad või asendatavad teise teenuse osutaja poolt pakutavate kõne lõpetamise teenustega.

---

¹⁸ Suunised turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise kohta vastavalt ELi elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste reguleerivale raamistikule (2018/C 159/01).

95. Konkreetnes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulgiturul lähedalt seotud mobiiltelefoniteenuste jaeturul puuduvad nõudlusepoolsed asendustooted ja -teenused, mis võiksid avaldada teatud hinnasurvet mobiiltelefonikõne lõpetamise tasumäärale. Eeltoodust lähtuvalt puudub asjakohasel hulgiturul ja sellega lähedalt seotud jaeturgudel nõudlusepoolne asendatavus.
96. Pakkumisepoolse asendatavuse hindamisest nähtub, et tehnilistest põhjustest tingituna ei ole ükski mobiiltelefonoperaator suuteline kõnesid lõpetama teistes sidevõrkudes, vaid ainult enda sidevõrgus.
97. Eeltoodud nõudlus- ja pakkumisepoolse asendatavuse analüüsisist järeldub, et konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul puuduvad häälkõnede lõpetamise teenusele asendusteenused.
98. Nagu selgitatud otsuse punktis 3.1 on SSNIP -testi võimalik kasutada juhtudel, kus asjakohasel turul võib teoreetiliselt olla mitu toodet või teenust, mis üksteist asendavad. Kuivõrd konkreetnes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenusele asendustooteid ja -teenuseid ei eksisteeri, ei ole SSNIP-testi läbiviimine vajalik.

3.2.3. Konkreetnes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu geograafilise käibimisala

99. Ühtse geograafilise käibimisala kriteeriumiks on sarnased või piisavalt homogeenised konkurentsitingimused, mis erinevad märkimisväärselt teiste piirkondade konkurentsitingimustest ning mida hinnatakse nõudlus- ja pakkumisepoolse asendatavuse põhimõtetest lähtudes.
100. Turgude geograafilist ulatust (nagu selgitatud otsuse punktis 3.3.) on võimalik hinnata ettevõtjate sidevõrkude katvusala järgi ning õigusnormide või regulatiivsete vahendite olemasolu korral nende nõuetest lähtuvalt.
101. Kuna tehnilistest tingimustest tulenevalt saab iga sideettevõtja kõnesid lõpetada vaid oma sidevõrgus, tuleb iga üksiku operaatori mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse turgu käsitleda eraldi turuna.
102. Lähtudes otsuse punktis 3.3 osundatud kriteeriumitest, on TTJA seisukohal, et iga mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse turu geograafiline käibimisala on Eesti Vabariigi territoorium tervikuna.
103. Ülaltoodust tulenevalt ning vastavalt ESS § 43 lõikele 2 piiritleb TTJA konkreetnes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu geograafilise käibimisalana iga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutava ettevõtja sidevõrgu selle geograafilise katvusala ulatuses.

3.2.4. Turuosalised

104. 2018. aasta maikuus saatis TTJA sideettevõtjatele ESS § 148 alusel turuanalüüsi küsimustikud vajalike andmete saamiseks. Küsimustikega sooviti saada sideettevõtjalt võimalikult laiapõhjalisi andmeid (muuhulgas teenuse osutamise mahud, kaasnevad kulud, investeeringud jne), et TTJA saaks käesoleva konkreetnes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu piiritlemisel ja analüüsimisel võtta arvesse kõiki olulisi teenuseid ning asjaolusid.
105. Käesoleva turuanalüüsi küsimustikud saadeti ettevõtjatele, kes olid esitanud teate sidevõrgu teenuste osutamise alustamise kohta kooskõlas ESS §-ga 4 või sellega samaväärse teate ESS § 189 lõigete 2 ja 3 alusel.

106. Konkurentsiolekorra seisukohalt omab olulist tähtsust, kas sideettevõtja ka tegelikult mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutab. Seetõttu on antud turuanalüüsi raames käsitatud vaid neid sideettevõtjaid, kes tegelikult asjakohast sideteenust osutavad.
107. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hulгимүүгитuru osalisteks tuleb lugeda sideettevõtjad, kes konkreetses mobiiltelefonivõrgus omavad nii tehnilist, kui ka majanduslikku kontrolli kõne lõpetamise teenuse osutamise üle. Selle välja selgitamiseks saadeti kõikidele mobiilsideteenuse osutamiseks registreeritud ettevõtjatele teabepäring vastava sideteenuse osutamise kohta.
108. Teate mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul teenuse osutamise kohta esitasid TTJA-le kolm mobiiltelefonivõrgu operaatorit: Telia Eesti AS, Elisa Eesti AS (edaspidi Elisa) ja Tele2 Eesti AS (edaspidi Tele2).
109. Sideettevõtja Top Connect OÜ (edaspidi Top Connect) osas selgus, et ...*
110. ...*.
111. ..*
112. ...* Eeltoodut arvesse võttes on TTJA seisukohal, et Top Connecti kaasamine mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu koosseisu ei ole põhjendatud.
113. Lähtuvalt eeltoodust on 2017. aasta seisuga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamise üle kontrolli omavateks sideettevõtjateks:
- Elisa;
  - Tele2;
  - Telia.
114. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turgudel teenuseid osutatavateks sideettevõtjateks võib lugeda eelnimetatud kolm sideettevõtjat. Elisa, Tele2 ja Telia poolt esitatud andmete alusel viiakse läbi turuanalüüs.

3.2.5. Järeldus: asjakohane turg

115. Võttes arvesse 2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusi ning turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniseid, ESS-i sätteid ning olukorda mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul, piiritleb TTJA asjakohase turu kooskõlas 2014. aasta toote- ja teenuseturgude soovitusel lisa punktiga 2.
116. Kuivõrd mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul puudub nii nõudluse- kui ka pakkumise poolne asendatavus, loeb TTJA mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu koosseisu kuuluvateks järgmised hulgiteenused:
117. kõne edastamine sidumispunktist mobiiltelefonivõrgu lõpp-punkti;
118. muud tooteid ja teenuseid, sh sidevõrkude sidumine, mis on vajalikud sellise kõnелиkluse toimimiseks.
119. TTJA on seisukohal, et iga üksiku mobiiltelefonioperaatori sidevõrgus häälkõne lõpetamist tuleb käsitleda eraldi mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turuna, kuna operaatorid on tehnilistest põhjustest tingituna oma mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise puhul monopoolsed sideteenuse osutajad. Seega eksisteerib iga mobiiltelefonioperaatori mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamise puhul eraldi kõnede lõpetamise turg.

120. Eeltoodust lähtudes leiab TTJA, et Eestis eksisteerivad järgmised konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turud:

- Telia mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- Elisa mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg;
- Tele2 mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turg.

121. Iga mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu geograafilise käibimisala moodustab iga mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutava ettevõtja sidevõrk selle geograafilise katvusala ulatuses.

4. TURUANALÜÜS

4.1. Turuanalüüsi üldised põhimõtted

122. Kooskõlas ESS § 44 ning raamdirektiivi artikliga 16 viib TTJA sideturu piiritlemise järel läbi konkurentsiolekorra analüüsi, eesmärgiga teha kindlaks, kas vastaval turul toimib konkurents.

123. TTJA määrab kindlaks ühe või mitu märkimisväärse turujõuga ettevõtjat, kui turuanalüüsi käigus on tuvastatud, et vastaval sideteenuse turul ei toimi konkurents ja ettevõtja vastab märkimisväärse turujõuga ettevõtja tunnustele: st ettevõtja eraldi või ühiselt koos teiste ettevõtjatega omab märkimisväärset turujõudu ehk positsiooni, mis võimaldab tal (või neil ühiselt) sellel turul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest.

124. Kui turuanalüüsis ilmneb, et sideteenuse turul konkurents toimib, koostab TTJA otsuse märkimisväärse turujõuga ettevõtja määramata jätmise kohta. Samuti võib TTJA kooskõlas ESS § 45 lõikega 3 jätta märkimisväärse turujõuga ettevõtja tunnustele vastava ettevõtja konkreetsetel teenuseturul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnustamata, kui vastava teenuse turg on uus ja arenev turg ning kohustuste kehtestamine sellel turul võib pikemas perspektiivis piirata turu arengut ning välistada märkimisväärse turujõuga ettevõtja tunnustele vastava ettevõtja motivatsiooni vastava turu edasiarendamiseks.

125. Märkimisväärse turujõuga ettevõtja kindlaksmääramine *ex ante* rajaneb kooskõlas raamdirektiivi artikliga 14 teistele eeldustele, kui need, mida kohaldatakse turgu valitseva seisundi kuritarvituse kindlakstegemisel *ex post* - kui *ex post* analüüs on suunatud juba toimepandud rikkumiste tuvastamisele, on *ex ante* valdkonnaspetsiifiline regulatsioon preventiivne ning suunatud konkurentsi tagamisele ja edendamisele sideturul ning rikkumiste ärahoidmisele¹⁹.

126. Samuti ei tähenda ettevõtja tunnustamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks sideturul *ex ante* regulatsiooni mõistes automaatselt, nagu oleks konkreetne ettevõtja ka turgu valitsev ettevõtja ühenduse asutamislepingu artikli 82 või konkurentsiseaduse²⁰ tähenduses, ning ettevõtja märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnustamise puhul ei oma tähendust, kas

---

¹⁹ Turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktid 70, 26 ja 27.

²⁰ RT I, 30.12.2014, 15

ettevõtja on kuritarvitanud turgu valitsevat seisundit artikli 82 või konkurentsiseaduse tähenduses. Märkimisväärse turujõu kindlaks tegemine omab tähendust üksnes sellest aspektist, kas ettevõtjal on hetkel ja lähemas perspektiivis piiritletud sideturul piisavalt turujõudu, et tegutseda märkimisväärsel määral konkurentidest, lepingupartneritest ja lõpuks ka lõppkasutajatest sõltumatult raamdirektiivi artikli 14 ning ESS § 45 lõike 2 tähenduses. *Ex ante* kohustuste kehtestamine ettevõtjatele kannab raamdirektiiviga seatud eesmärki, et konkreetsel sideturul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud sideettevõtja ei saaks oma turujõudu sellel turul kasutada konkurentsi piiramiseks või moonutamiseks ega kanda oma turujõudu üle seotud turgudele²¹.

127. Vastavalt ESS § 44 lõikele 3 teostab TTJA turuanalüüsi kooskõlas EL konkurentsioiguse põhimõtetega ning Euroopa Komisjoni suunistega.

128. Konkurentsioiguse põhimõtetest tulenevalt tuleb selleks, et tuvastada, kas asjakohasel turul toimib efektiivne konkurents või mitte, turu konkurentsitaset hinnata mitme kriteeriumi alusel. Konkurentsioiguse hindamiseks ja ettevõtja turgu valitseva seisundi kindlakstegemiseks (mis on aluseks märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistamisele) asjakohasel turul kasutatakse kooskõlas Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu otsustuspraktikaga mitmesuguseid näitajaid. Peamised neist on ettevõtja turuosa, sisenemistõkete olemasolu turul, ettevõtja suurus, kontroll raskesti dubleeritava infrastruktuuri üle jne (turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punkt 78).

129. Konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul konkurentsitaseme analüüsimisel hinnati turgu järgmiste kriteeriumite alusel:

- 1) ettevõtjate turuosad ning ettevõtjate üldine suurus;
- 2) tasakaalustav ostja jõud;
- 3) sisenemistõkked;
- 4) hinna-analüüs.

130. Nõuetekohase turuanalüüsi läbiviimiseks kogus TTJA otsuse punktis 3.2.4. nimetatud teenuseosutajatelt andmeid kõnealusel turul asjakohaste teenuste osutamise mahtude, hindade ja tulude kohta ning teenuse osutamiseks kasutatava infrastruktuuri kohta. Lisaks küsimustiku vahendusel kogutud teabele kasutab TTJA ettevõtjate poolt äriregistrile ja TTJA-le sideturgude kvartaalse aruandluse raames esitatud teavet, samuti muid ametile esitatud või avalikest allikatest kättesaadavat teavet.

131. Turu piiritlemise järeldustest tulenevalt (vt ka otsuse punktid 3.2.4 ja 3.2.5) on käesolevasse turuanalüüsi kaasatud järgmised ettevõtjad:

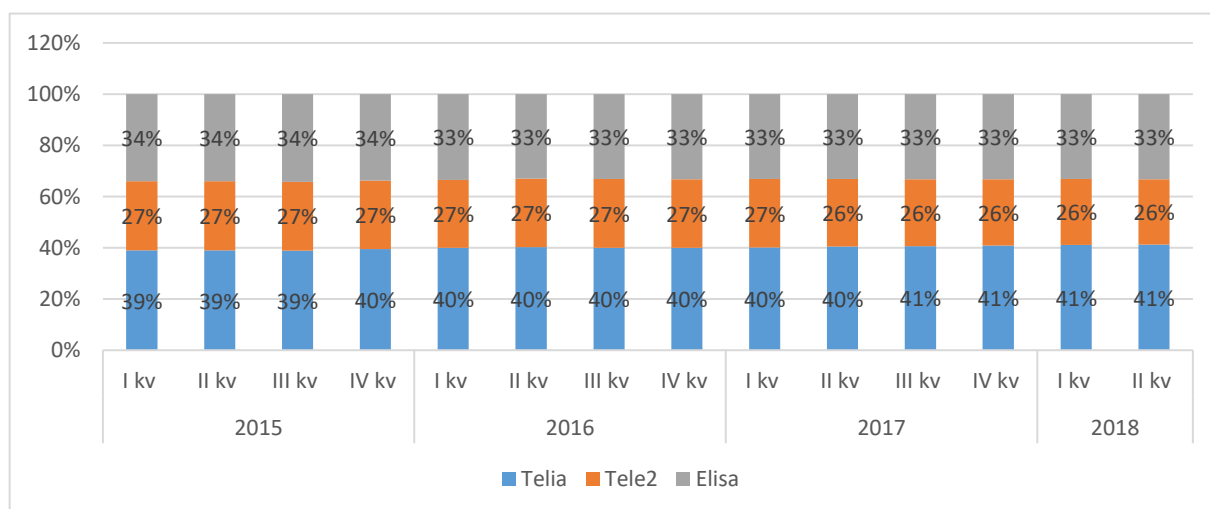
- Telia;
- Tele2;
- Elisa.

---

²¹ Turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktid 16, 30 ja 31.

4.2. Ülevaade mobiiltelefoniteenuste jaemügiturust

132. Otsuse punkti 3.2.1. kohaselt tarbitakse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu teenuseid eelkõige eesmärgiga osutada lõppkasutajale jaemügitooteid ja –teenuseid mobiiltelefonivõrgu vahendusel. Seega on asjakohane mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hulgituruga lähedalt seotud turuna vaadelda mobiiltelefoniteenuste jaemügiturгу - nende kahe turu teenuste nõudluste vahel on tugev seos.
133. 2018. aasta teise kvartali lõpu seisuga tegutsevad mobiilsideteenuste jaemügiturul kolm mobiiltelefonivõrgu operaatorit Telia, Elisa ja Tele2. Virtuaalne mobiiltelefonivõrgu operaator Top Connect pakub Eestis mobiiltelefoni jaemügitteenust vaid minimaalses ulatuses. Nagu on otsuse punktis 3.3 välja toodud, müüb Top Connect ettemaksu kõnekaarte (nn TravelSIM) ning osutab teenust väljaspool Eestit.
134. Sellest tulenevalt on Top Connect järgnevatelt joonistelt välja jäetud, kuna tema puhul ei ole võimekust iseseisvalt kõnesid lõpetada ning tal puudub (kõnealuse turuanalüüsi kontekstis) oma mobiiltelefonivõrgu infrastruktuur. Top Connecti kõnekaardi lõpptarbivad asuvad valdavalt (ca 99,9%) väljaspool Eestit ja tarbivad nn võrgukülastusteenuseid. Seega moonutaks Top Connecti lõpptarbivate arvu lisamine turuosade arvutusse reaalselt olukorda Eesti siseturul.
135. Joonisel 2 on välja toodud mobiiltelefonivõrguoperaatorite osakaalud lõppkasutajate (sh kõnekaartide lõppkasutajaid) koguarvu alusel ajavahemikus 2015–2018 II kvartal.
136. Analüüsi kaasatud sideettevõtjatest omab suurima turuosa lõppkasutajate (sh kõnekaartide lõppkasutajaid) koguarvu alusel Telia, kelle osakaal 2018. aasta II kvartali lõpu seisuga moodustas 41%. Jooniselt 2 nähtub et võrreldes 2015. aasta I kvartaliga on Telia osakaal suurenenud 39%-ilt 2018. aasta II kvartalis 41%-ni.
137. Tele2 turuosa lõppkasutajate koguarvu alusel on vaadeldaval ajavahemikul muutunud minimaalselt 1% võrra, moodustades 2018. aasta II kvartali lõpuks 26%.
138. Elisal on samuti võrreldes 2015. aasta I kvartaliga turuosa vähenenud vaadeldaval perioodil 1%.

Joonis 2. Mobiiltelefonivõrguoperaatorite turuosade muutus lõppkasutajate koguarvu (aktiivsed SIMid) alusel I kv 2015 - II kv 2018

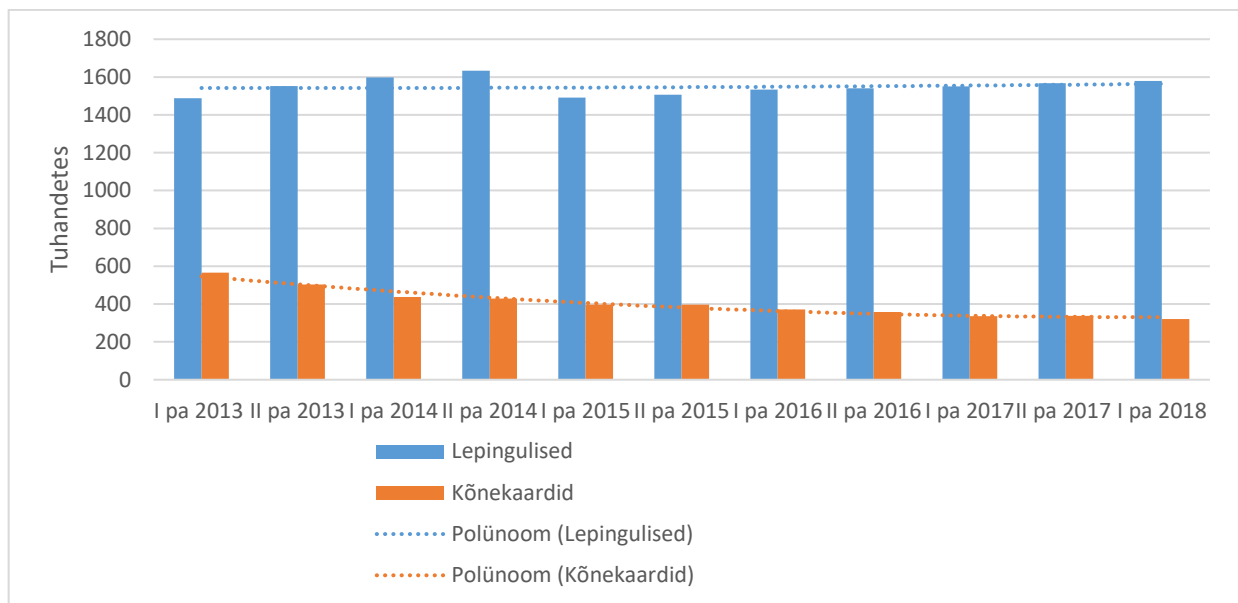
139. Joonisel 3 on esitatud ajavahemikul 2014-2017 mobiiltelefonivõrguoperaatorite osakaalud lõppkasutajatele (sh kõnekaardi lõppkasutajatele) osutatavate kõneteenuste kõnetulude alusel.

140. Mobiiltelefonivõrgus kõneteenuste osutamisest saadud tulude alusel on Tele2 kõnetulude osakaal ...* võrreldes eelmise turuanalüüsi perioodiga ...*%. Samas Elisa ja Telia kõnetulude turuosad ...* 10% võrra (proportsionaalselt lõppkasutajate arvu suurenemisega).

...*

Joonis3. Mobiiltelefonivõrguoperaatorite turuosade muutus lõppkasutajatele (sh kõnekaardi lõppkasutajatele) osutatavate kõneteenuste kõnetulude alusel aastatel 2014-2017

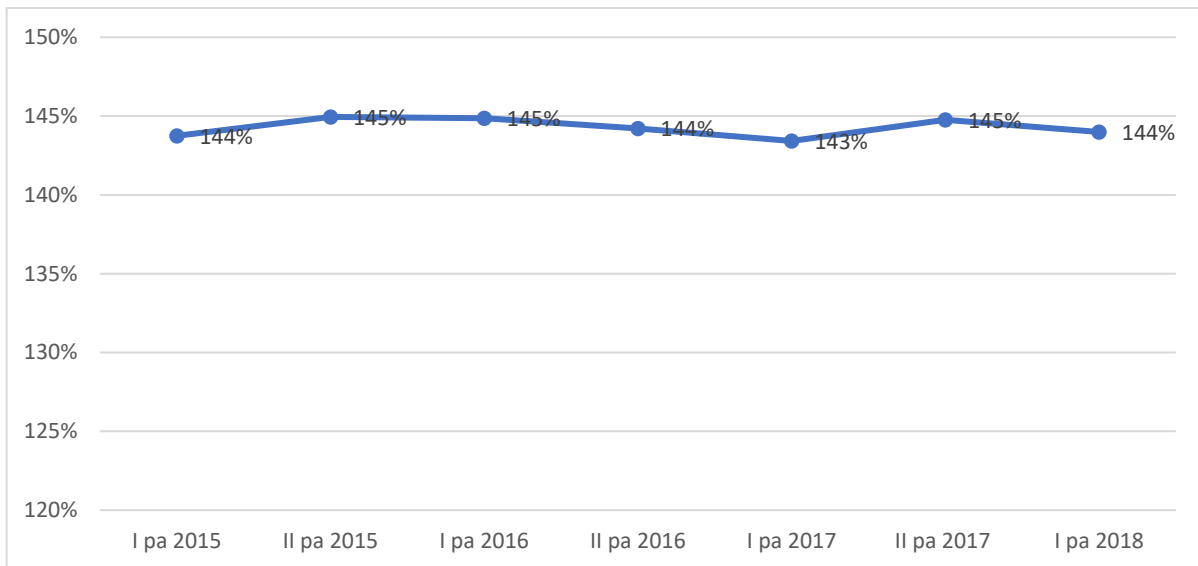
141. Viimastel aastatel on mobiiltelefoniteenuste jaemüügiturul kõnekaartide arv stabiilselt vähenenud (vt joonis 4). Lepinguliste lõppkasutajate arv on jätkuvalt kasvav, kuid see on aeglustunud. Ajavahemikul I poolaasta 2013 - I poolaasta 2018 on kõnekaartide arv langenud 47% võrra ning lepinguliste lõpptarbijate arv peale 2014 aasta hüpet stabiliseerunud endisel tasemel, olles võrreldes 2013 esimese poolaastaga suurenenud 8%.

Joonis4. Mobiiltelefoniteenuse lepinguliste ja kõnekaarti kasutavate lõppkasutajate poolt tarbitavate aktiivsete SIM-kaartide arvu muutus I pa 2013 - I pa 2018

*M2M (*machine to machine*) SIM-kaardid on lepinguliste klientide arvust välja jäetud

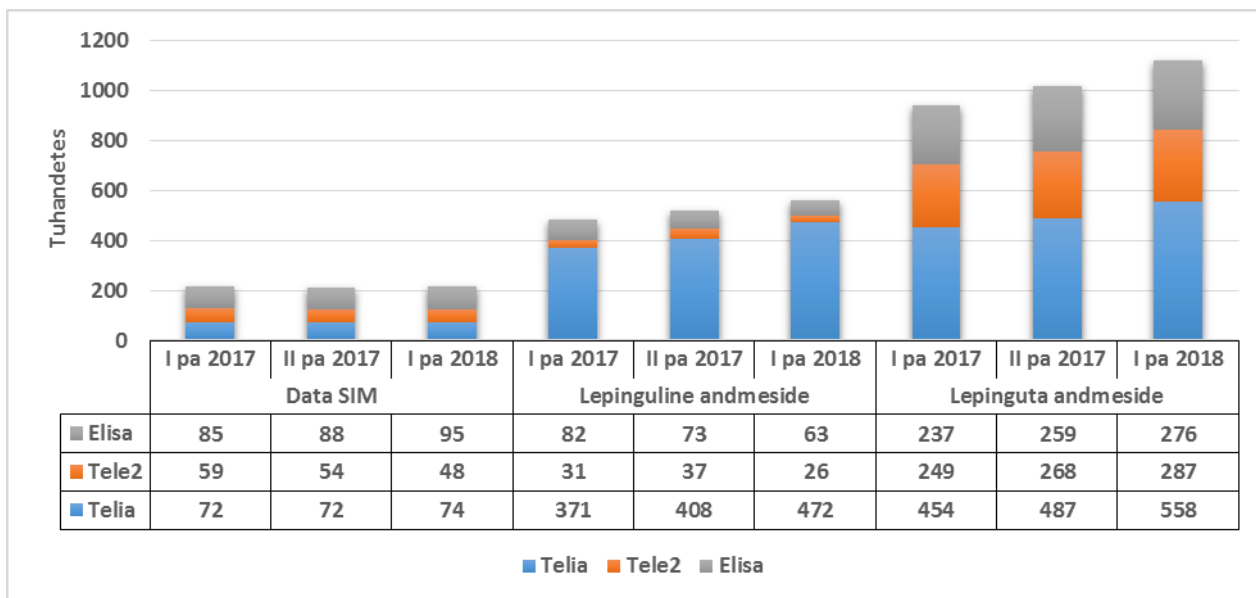
142. Eestis on mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate tihedus elanikkonnast endiselt kõrge, moodustades 2018. aasta I poolaasta lõpu 144% (vt. joonis 5) .

Joonis5. Eesti mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate (aktiivsete SIM kartide) tiheduse muutus 100 elaniku kohta I pa 2015 – I pa 2018

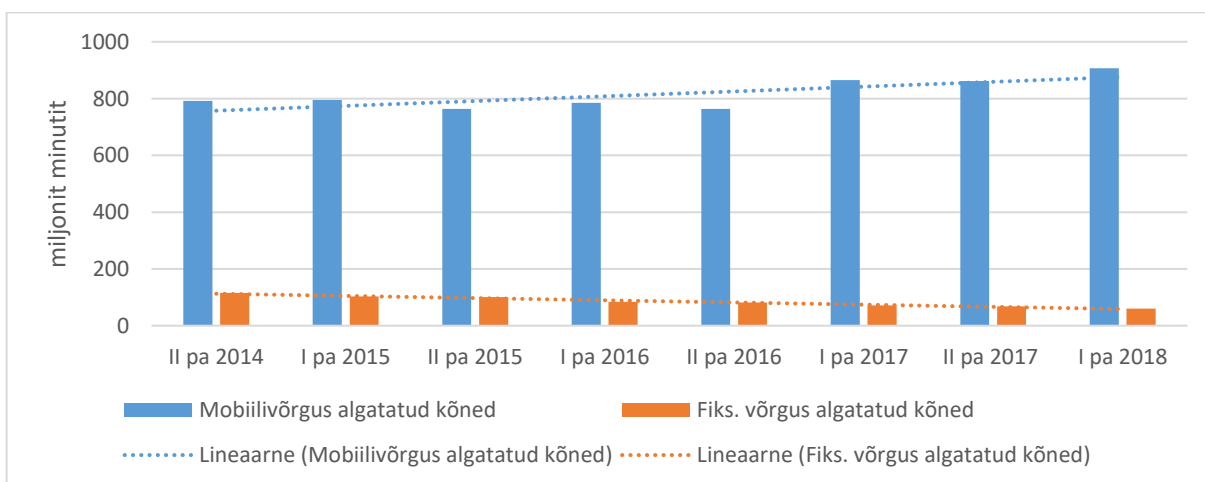
143. Käesoleva turuanalüüsi raames vaadeldaval ajavahemikul on Eestis oluliselt suurenenud mobiilse andmesideteenuse tarbimine. Mobiiltelefonivõrguoperaatorid osutavad mobiilseid lairibateenuseid lõppkasutajatele nii arvuti vahendusel Internetti pääsemiseks²² (nn *Data SIMI-id*) kui ka mobiilterminalides tarbimiseks.
144. Eelpool nimetatud mobiilterminalides lairibateenuseid kasutavad tarbijad jagunevad kahte erinevasse kategooriasse: lõpptarbijad, kes on sõlminud lepingu mobiilse lairibateenuse tarbimiseks ja mobiilse lairibateenuse tarbijad, kes kasutavad lairibateenuseid lisaks kõne-teenustele ning maksavad tarbitud lairibateenuse vastavalt tarbitud andmeside mahule.
145. Joonisel 6 on välja toodud mobiilse lairibateenuse tarbijate arvu jagunemine toodete ja teenuseosutajate lõikes I poolaasta 2017 ja I poolaasta 2018 seisuga.
146. Eelnevalt kirjeldatud lepingulist mobiilset lairibateenust kasutas 2017. I poolaasta lõpu seisuga kokku ca 484 tuhat lõpptarbijat ja lepinguta mobiilset lairiba ca 939 tuhat lõpptarbijat. DATA SIM kasutajate arv moodustas 215 tuhat lõpptarbijat. 2018. aasta I poolaastal Eestis kasutasid mobiilset andmesidet kokku ca 1,9 miljonit SIM-kaardi omanikku, mis moodustas kõigist Eestis kasutatavatest aktiivsetest kõne/andmeside SIM-kaartidest ligi 100%.
147. Võrdluseks on samal joonisel 6 toodud 2017. aasta I poolaastal mobiilset andmesidet tarbivate lõpptarbijate arv kokku, mis oli ca 1,3 miljonit SIM-kaardi omanikku, mis moodustas aktiivsetest kõne/andmeside SIM-kaartidest 87%.

²² andmesideterminaalide, USB-modemite jms. vahendusel

Joonis 6. Mobiilse andmesideteenuse lõppkasutajate arvu muutus teenuse osutajate lõikes I pa 2017-I pa 2018

148. Lõpptarbijate harjumused on muutunud (vt joonis 7). Eestis on mobiiltelefonivõrk muutunud valdavaks kõneandmesidete platvormiks, mida kasutab enamik kõneteenuse kliente. Seda soodustab ka asjaolu, et hinna erinevus mobiiltelefonivõrgus ja fikseeritud sidevõrgus helistamisel on peaaegu kadunud. 2018. I poolaasta seisuga moodustas mobiiltelefonivõrgus alustatud kõnede maht 94% kogu tarbijate poolt alustatud kõnede mahust (mobiil- ja fikseeritud sidevõrgus kokku).

Joonis7. Mobiiltelefonivõrgus ja fikseeritud telefonivõrgus lõppkasutajate poolt alustatud kõneminutite arvu muutus aastatel 2014 II pa- 2018 I pa

149. Mobiiltelefoniteenuste jaeturul toimunud muudatustest järeldub, et lepinguliste lõpptarbijate kasv on aeglustunud ja kõnekaardi lõpptarbijate arv jätkab vähenemist. Eespool toodud turuosad lõppkasutajate koguarvu ja lõppkasutajatele (sh kõnekaardi lõppkasutajatele) osutatavate kõneteenuste kõnetulude alusel (vt joonis 3) näitavad et turg jaguneb ühtlasemalt kolme mobiiltelefoniteenuse operaatori vahel võrreldes eelmise analüüsi perioodiga. Vaatamata sellele, et Eestis aeglustub mobiilside kõneteenuse tarbijate juurdekasv, kõnede minutimaht mobiilsidevõrgus jätkuvalt kasvab, mis näitab et lõpptarbijad eelistavad üha rohkem kõneteenuse tehnilise lahendusena kasutada mobiiltelefone.

4.3. Turujõu hindamine

4.3.1. Turuosad

150. Sideettevõtja turujõu üks olulisemaid näitajaid asjakohasel turul on ettevõtja turuosa suurus. Euroopa Komisjoni otsustuspraktika kohaselt võib rohkem kui 40%-line turuosa viidata ettevõtja turgu valitsevale seisundile konkreetsel turul. Olulise suurusega turuosa on tähtis konkurentsieelis, kuna see annab ettevõtjale võimaluse tõsta teenuse hinda, ilma et tulud sellest tingitud tarbimise vähenemise tõttu langeksid. Kuigi on ebatõenäoline, et turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja ei omaks turul märkimisväärset turuosa, ei ole üksnes suure turuosa omamine ainus faktor, mis võiks anda ettevõtjale vastaval turul märkimisväärse turujõu ja takistada konkurentsi toimimist.
151. Vastavalt suuniste artiklis 75 viidatud Euroopa Kohtu kohtupraktikale²³ loetakse väga suurt turuosa (kohtupraktika kohaselt on selleks 50% ületav turuosa) iseenesest tõendiks turgu valitseva seisundi kohta (va erandlike asjaolude korral). Suure turuosaga ettevõtja domineerivat positsiooni turul võib eeldada, kui ettevõtja turuosa on aja jooksul püsinud stabiilsena. Märkimisväärset turuosa omava ettevõtja turuosa vähenemine aastate lõikes näitab, et konkurents elektroonilise side turul tiheneb, välistamata samas ettevõtja märkimisväärset turujõudu antud turul. Ettevõtja kõikum turuosa võib siiski viidata turujõu puudumisele konkreetsel turul.
152. Ka konkurentsiseaduse § 13 lõike 1 alusel võib eeldada turgu valitseva seisundi omanist ettevõtja puhul, kellele kuulub konkreetsel kaubaturul vähemalt 40% käibest.
153. Turu piiritlemise järelduste kohaselt ei ole kõne lõpetamist mobiiltelefonivõrgus võimalik asendada sama kõne lõpetamisega teises mobiiltelefonivõrgus. Seetõttu omab iga kõne lõpetamise teenust osutav mobiiltelefonoperaator oma sidevõrgus kõnede lõpetamisel 100%-list turuosa ning see püsib 100%-lisena sõltumata teenuse osutamise mahust ning iga piiritletud mobiiltelefonoperaatori poolt osutatav kõne lõpetamise teenus (geograafiliselt selle operaatori sidevõrk kogu oma ulatuses) moodustab iseseisva häälkõne lõpetamise turu.
154. Tulenevalt turu piiritlemisel välja toodud tehnoloogilisest eripärast püsib selline situatsioon ka tulevikus.
155. **Kokkuvõte:** mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu spetsiifikast tulenevalt moodustab iga piiritletud mobiiltelefonoperaatori poolt osutatav kõne lõpetamise teenus iseseisva häälkõne lõpetamise turu. Seda asjaolu aluseks võttes omab iga mobiiltelefonoperaator, kes osutab kõne lõpetamise teenust, oma sidevõrgus kõnede lõpetamisel 100%-list turuosa ning see püsib 100%-lisena sõltumata teenuse osutamise mahust.

---

²³ C-62/86: AKZO Chemie vs. Komisjon, op. cit., lõik 60; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 7. oktoobri 1999. a otsus kohtuasjas T-228/97: Irish Sugar vs. Komisjon; EKL 1999, lk II-02969, lõik 70; 85/76: Hoffmann-La Roche vs. Komisjon, op. cit, lõik 41; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 22. novembri 2001. a otsus kohtuasjas T-139/98: AAMS vs. Komisjon; EKL 2001, lk II-03413, lõik 51.

4.3.2. Ettevõtja üldine suurus

4.3.2.1. Infrastruktuur ja investeeringud

156. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kontekstis, kus iga operaator omab oma võrgus kõne lõpetamise teenuse osutamisel 100%-list turuosa, võib mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenust osutavate ettevõtjate üldine suurus olla erinev. Sellest tulenevalt võib olla erinev ka ettevõtjate võime mõjutada nende poolt osutatava mobiiltelefonivõrkudes kõne lõpetamise teenuse kaudu konkurentsiolekorda vertikaalselt allapoole seotud mobiiltelefoniteenuse jaemüügiturgudel.
157. TTJA võrdleb otsuse punktis 3.2.5. nimetatud piiritletud turgudel tegutsevate ettevõtjate üldist suurust, et välja selgitada ettevõtjate võime mõjutada nende osutatavate sidumisteenuste (sh kõnelõpetamisteenuse) kaudu konkurentsiolekorda piiritletud sideteenuste turgudel ning vertikaalselt allapoole seotud mobiiltelefoniteenuse jaemüügiturgudel.
158. Ettevõtja üldine suurus on oluline näitaja, sest kvaliteetse häälkõneteenuse osutamiseks ning numbrivalitavuse tagamiseks on väiksema kliendibaasiga ning lokaalse ulatusega mobiiltelefonivõrku omavate operaatorite jaoks kriitilise tähtsusega siduda otse või kolmanda operaatori vahendusel oma sidevõrk operaatoriga, kes omab üle-eestilist raadiosidevõrku ning kontrollib olulist osa lõppkasutajatest.
159. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul osutavad teenust oma raadiosidevõrku omavad ettevõtjad. Ettevõtja suutlikkus konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuseid osutada on piiratud raadiosidevõrgu levi- ja katvusala. Elanikkonna- kui ka territooriumi suurusest lähtuvalt on väiksema katvusala mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri omavatel ettevõtjatel võimalik kõne lõpetamise teenuseid osutada ainult piiratud ulatuses. Järgnevalt on esitatud asjakohasel turul tegutsevate operaatorite sidevõrgu katvusala 2017. aasta lõpu seisuga:

Ettevõtja	Elanikkonnast lähtuvalt %			Territooriumist lähtuvalt %		
	2G	3G	4G	2G	3G	4G
Elisa	99%	99%	99%	97%	97%	97%
Telia	99,97%	99%	99%	100%	98%	99%
Tele2	100%	100%	99,97%	100%	100%	99,7%

Tabel 1. Otsuses käsitletavate operaatorite mobiiltelefonivõrkude levi- ja katvusala % (andmed 2017.a lõpu seisuga), lähtuvalt kasutatavast mobiiltelefonivõrgu generatsioonist st 2G teine generatsioon, 3G kolmas generatsioon ja 4G neljas generatsioon

160. Tabelist 1 nähtub, et kõigi turuanalüüsi kaasatud sideettevõtjate asjakohase teenuse osutamist võimaldav 2G sidevõrgu infrastruktuur on praktiliselt üle-eestilise katvusala. 3G ja 4G ekvivalendiga sidevõrk on samuti kõigil turuosalistel ligi 100 protsendiline. Vaatamata sellele ei anna see asjaolu siiski ühelegi ettevõtjale hulgimüügiturul selget eelist konkurentide ees - et osutada oma klientidele kvaliteetset teenust ja tagada numbrite valitavus, peab mobiiltelefonioperaator teiselt operaatorilt ostma kõne lõpetamise teenust.
161. Tehnoloogilistest piirangutest tulenevalt ei ole asjakohasel turul ükski sideoperaator konkurentidest sõltumatu, sest ta ei suuda konkurentidega sidumislepinguid sõlmimata

osutada edukalt mobiiltelefoni jaeteenust – ning seda isegi juhul, kui ta omab laiaulatuslikku infrastruktuuri või kontrollib suuremat osa mobiiltelefoniteenuste lõppkasutajatest.

162. Mobiiltelefoniteenuste areng nii jae- kui ka hulgimüügiturul on oluliselt seotud ettevõtjate poolt viimastel aastatel oma mobiiltelefonivõrgu arendamiseks tehtud investeeringutega. Järgnevalt on antud ülevaade ettevõtjate poolt oma mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri tehtud investeeringutest ja koguinvesteeringute mahtudest aastatel 2015-2017.

163. Aastatel 2015-2017 moodustas otsuses käsitletavate mobiiltelefonivõrgu operaatorite investeeringute kogumaht ligikaudu 205,7 miljonit €. Sellest 35% ehk 73 miljonit € on ettevõtjad investeerinud mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri.

Ettevõtja poolt aastas tehtud investeeringud kokku				
Ettevõtja	2015	2016	2017	Kokku aastatel 2015-2017
Elisa	...*%	...*%	...*%	...*%
Telia	...*%	...*%	...*%	...*%
Tele2	...*%	...*%	...*%	...*%
Kokku	100%	100%	100%	100%

Tabel 2. Otsuses käsitletavate sideettevõtjate poolt tehtud kogu investeeringute osakaal aastatel 2015-2017

164. Analüüsi kaasatud sideettevõtjatest on oma raadiosidevõrgu infrastruktuuri investeerinud ...* Telia ja Elisa. Tele2 investeeringud on olnud ...*. Investeeringud mobiiltelefonivõrkudesse on peamiselt olnud seotud andmesideteenuse osutamise parandamisega.

Investeeringud mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri				
Ettevõtja	2015	2016	2017	Kokku aastatel 2015-2017
Elisa	...*%	...*%	...*%	...*%
Telia	...*%	...*%	...*%	...*%
Tele2	...*%	...*%	...*%	...*%
Kokku	100%	100%	100%	100%

Tabel 3. Otsuses käsitletavate sideettevõtjate poolt tehtud mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri investeeringute osakaal aastatel 2014-2017

165. Viimase kolme aasta jooksul sidevõrkudesse tehtud investeeringuid on valdavalt olnud seotud 4G ehk LTE-tehnoloogia (*Long Term Evolution*) väljaehitamisega ja -võrkude arendamisega. Vastav tehnoloogia on seotud mobiiltelefonivõrkudes andmeside teenuse osutamise tehniliste parameetrite parendamisega.

166. Arvestades tehnoloogilist edasiarengut asjakohasel turul, ei pea uued turule tulijad ilmtingimata oma mobiiltelefoni raadiosidevõrgu infrastruktuuri välja ehitamiseks

investeerima. Samas võib oma mobiiltelefonivõrgu rajamine kindlustada suurema kliendibaasi ning sellest lähtuvalt ka suurema tulubaasi. Kuna kõik asjakohasel turul tegutsevad mobiiltelefonivõrguoperaatorid juba omavad üleriigilise katvusalaga sidevõrku ning võttes arvesse Eesti rahvaarvu väiksust, võib eeldada, et uute mobiiltelefonivõrgu taristute üleriigiline väljaehitamine on majanduslikult ebaotstarbekas, sest investeringute tagasiteenimise aeg läheks väga pikaks.

167. **Kokkuvõte:** Analüüsi kaasatud mobiilsidevõrguoperaatorid Telia, Elisa ja Tele2 kontrollivad sõltumatut üleriigilise katvusalaga mobiiltelefoniteenuse osutamiseks vajaliku infrastruktuuri ning omavad võrreldavaid kliendibaase. Mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri omamine annab küll eelise konkurentide ees mobiiltelefoniteenuste jaeturgudel, kuid ei taga eelist asjakohasel hulgemüügiturul. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul tegutsev ettevõtja ei suuda teiselt sideettevõtjalt kõne lõpetamise teenust ostmata osutada oma lõppkasutajatele mobiiltelefoni-teenuseid. Siinjuures on oluline sideettevõtja kontroll kõnelõpetamise teenuse üle, mitte aga temale kuuluva sidevõrgu infrastruktuuri ulatus ja/või investeringute maht.

4.3.2.2. Kõne lõpetamise teenuse osutamise mahud

168. Ettevõtjate teenuse osutamise mahtude absoluutsuurust on hinnatud nii nende poolt esitatud käibe- kui ka asjakohase sideteenuse osutamise mahuandmete alusel perioodil 2015-2017. Kusjuures arvesse on võetud ainult teistest sidevõrkudest saabunud- ning asjakohase sideettevõtja sidevõrgus lõpetatud kõned; arvestatud ei ole sideettevõtja enda lõppkasutajate poolt samas sidevõrgus olevatele teistele lõppkasutajatele tehtud kõnede lõpetamist (nn võrgusisene kõne - *on-net calls*). Ka ESS § 2 punkt 19 kohaselt on kõne lõpetamine kõne edastamine sidumispunktist üldkasutatava elektroonilise side võrgu lõpp-punkti.

169. Allpool olevas tabelis 4 on toodud sideettevõtjate poolt lõpetatud kõneminutid, kõne lõpetamisteenuse osutamisest saadud hulgitulud ning mobiiltelefoniteenuse lõpptarbijate jaotus 2017. aasta lõpu seisuga:

Ettevõtja	Lõpetatud kõneminutid	Kõnede lõpetamise tulud	Lepingulised lõppkasutajad	Kõnekaardi kasutajad
Telia	...*%	...*%	41%	36%
Tele2	...*%	...*%	26%	27%
Elisa	...*%	...*%	33%	36%
Kokku	100%	100%	100%	100%

Tabel 4. Kõne lõpetamise turul tegutsevate sideettevõtjate lõpetatud kõneminutite, teenuse osutamisest teenitud tulude ning mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate arvu võrdlus (2017.a lõpp)

170. Tabelist nähtub, et Telia kõnede lõpetamise minutimaht ja tulud on ...*, moodustades kogu kõnede lõpetamise minutimahust ...*% ja tuludest ...*%. Elisa osakaal lõpetatud minutimahtudest on ...*% ning Tele2-l ...*%.

171. 2017. aasta lõpu seisuga oli liitumislepinguid kokku 1 904 425, nendest 41% olid Telia -, 26% Tele2 - ja 33% Elisa lõppkasutajad.

172. Kõnekaardi vahendusel mobiiltelefoniteenust kasutavate lõppkasutajate jaotus on mõnevõrra erinev. Kõneteenuse lõppkasutajate koguarvust oli Elisa ja Telia osakaal (36%) ja Tele2 (27%).

173. Joonisel 8 on välja toodud turuanalüüsi kaasatud sideettevõtjate poolt mobiiltelefonivõrgus lõpetatud kõneminutid (va võrgusisesed kõned) aastatel 2015-2017.

...*

Joonis 8. Otsuses käsitletavate sideettevõtjate poolt mobiiltelefonivõrgus lõpetatud kõneminutite arvu muutus (va võrgusisesed kõned) aastatel 2014-2017

174. Ettevõtjate lõikes on ...* kasvu näidanud Telia, kelle poolt on teistele sideettevõtjatele lõpetatud kõneminutite arv vaadeldaval ajavahemikul ...*%. Selline ...* on põhjendatav punktis 4.2 joonisel 2 toodud Telia lõpptarbijate osakaalu suurenemisega.

175. Telia mobiiltelefonivõrgus kõnelõpetamise minutimahud on ...* ...* eelmise turuanalüüsiga ...*%(vt tabel 2). ...*% on ...* Elisa turumaht ning jaemüügiturul samuti konkurentsi pakkuva Tele2 kõnelõpetamise minutimahud on ...*% .

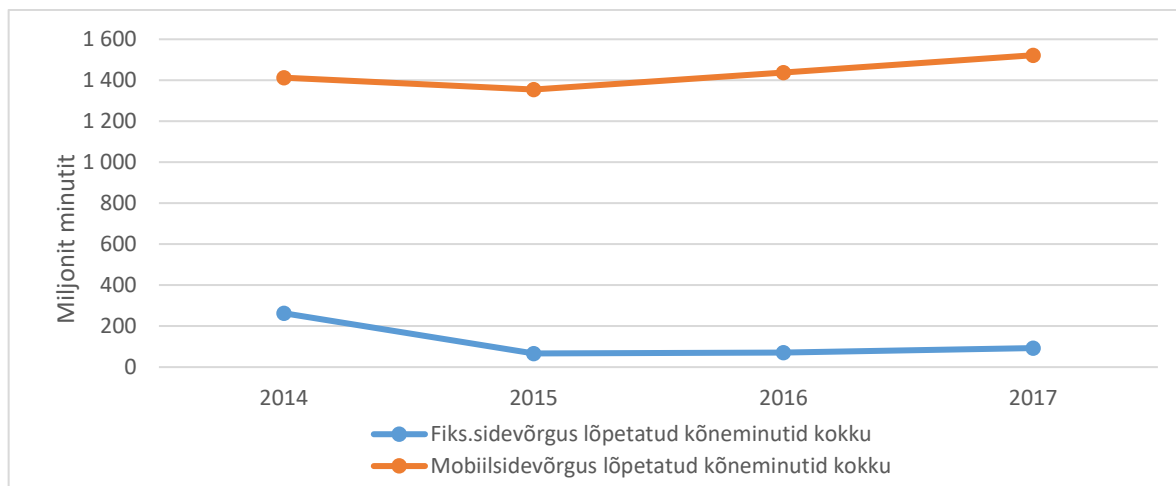
176. Mobiiltelefonivõrgus kõnede lõpetamise minutimahtude kasvu peamiseks põhjuseks on lõppkasutajate kõneteenuste tarbimise harjumused - lõppkasutajate jaoks on mobiilidel põhinevad kõneteenused muutunud atraktiivsemaks ning seda nii hinna, kvaliteedi ja ka kättesaadavuse osas.

Lõpetatud kõneminutid	2014	2015	2016	2017
Mobiilsidevõrk	84%	95%	95%	94%
Fikseeritud sidevõrk	16%	5%	5%	6%
Kokku	100%	100%	100%	100%

Tabel 5. Sideettevõtjate poolt lõpetatud kõneminutite koguarvu osakaalu muutus fikseeritud sidevõrgus ja mobiilsidevõrgus aastatel 2014-2017 (va võrgusisesed kõned)

177. Tabelist 5 võib järeldada, et kõneteenuste tarbijad eelistavad mobiilsidevõrgus tehtavaid kõnesid telefonivõrgus tehtavatele kõnedele. 2017. aasta lõpu seisuga mobiilsidevõrgus lõpetatud kõnemaht moodustab 94% kõigist nii mobiiltelefonivõrgus kui ka telefonivõrgus lõpetatud kõnedest, Võrreldes 2014. aastaga on fikseeritud sidevõrgus lõpetatud kõneminutite koguarvu osakaal langenud 10%.

178. Joonisel 9 on toodud fikseeritud sidevõrgus ja mobiiltelefonivõrgus lõpetatud kõneminutite koguarvu muutus aastatel 2014-2017 (va võrgusisesed kõned).

Joonis 9. Fikseeritud sidevõrgus ja mobiiltelefonivõrgus lõpetatud kõneminutite koguarvu muutus (va võrgusisesed kõned) aastatel 2014-2017.

179. Nagu jooniselt nähtub, on vaadeldaval perioodil mobiiltelefonivõrkudes lõpetatud kõneminutite kogumaht kasvanud 8%, samas on fikseeritud sidevõrgus lõpetatud kõneminutite maht vähenenud 65%.

4.3.2.3. Kõne lõpetamise turu arengud

180. Ülevaade mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu arengute kohta, võttes aluseks asjakohasel turul aastatel 2006., 2009., 2012. ja 2015 tunnistatud MTE-de kõne lõpetamise teenuse osutamise mahud ja tulud.

181. Joonisel 10 on välja toodud kõnelõpetamise minutimahud aastatel 2005-2017. Vaadeldaval ajavahemikul on Elisa ja Tele2 kõnelõpetamise ...* ning Telia mahud on ...*.

...*

Joonis 10. Kõne lõpetamise minutimahud (va võrgusisesed kõned) aastatel 2005-2017 MTE-de lõikes

182. Esimesed hinnakohustused rakendusid alles 2007. aasta novembris (turuanalüüside esimene etapp), kui kehtestati häälkõne lõpetamise hinna ülempiir (0,106 €/ min.) ning millest alates hakkasid MTE-de poolt mobiiltelefonivõrgus rakendatavad kõne lõpetamise hinnad langema. 2008-2010. aastatel vähenesid MTE-ks tunnistatud sideettevõtjate kõnelõpetamise hulgitulud kokku 12% (vt joonis 11).

...*

Joonis 11. Teenuse osutamise hulgitulud MTE-de lõikes aastatel 2005-2017

183. Teise turuanalüüsi etapi raames kehtestatud hinnakohustused hakkasid kehtima 2010. aastal. 2010. ja 2013. aasta võrdluses on Elisa tulud ...*% ning Telia-l ja Tele2 vastavalt ...*% ja ...*%. Regulatsiooniperioodil kehtestatud hinnakohustused on avaldanud mobiilsekõneteenuse jaeturu arengule lõpptarbija seisukohast positiivset mõju. Tarbijate teenuse kasutamine suurenes.

184. Kolmanda turuanalüüsi etapi raames kehtestatud hinnakohustused hakkasid kehtima aastal 2013. ning turu kogutuludes on olnud 16%-ne suurenemine. Tele2 tulud on ...* ...*% võrra, Telial ...*% ja Elisal ...*% võrra.

185. Kogu asjakohase turu regulatsiooni perioodil aastatel 2007-2017 on MTE-ks tunnistatud mobiilsidevõrguoperaatorite tulud teistele sideettevõtjatele osutatud kõne lõpetamise teenusest vähenenud kokku 85%.

186. Samas on mobiiltelefonivõrgus kõnelõpetamise minutimahud kogu tururegulatsiooni perioodi vältel suurenenud 2 korda, mis viitab sellele, et hulgi hinnaregulatsioon avaldab positiivset mõju kõneteenuste nõudlusele mobiiltelefoniteenuse jaemüügiturul.

4.3.2.5. Järeldused

187. Analüüsist järeldub, et mobiiltelefonivõrgus on häälkõne lõpetamise tururegulatsioon neljal eelneval regulatsiooniperioodil avaldanud mobiilsekõneteenuse jaeturu arengule positiivset mõju. Positiivne mõju avaldub eelkõige selles, et enamik tarbijaid eelistab mobiiltelefonivõrgus kõneteenuseid fikseeritud sidevõrgus tehtavatele kõnedele, kuna hinnavahe mobiilkõnede ja telefonikõnede vahel on minimaalne. Võrreldes 2014. aastaga on mobiiltelefonivõrgus tarbijate poolt alustatud kõneminutite osakaal alustatud kõnedest (mobiil- ja telefonivõrgus kokku) kasvanud 84%-ilt 2017. aasta lõpuks 94%-ni.

188. Tulenevalt turu piiritlemisel välja toodud tehnoloogilisest eripärasest, ei mõjuta erinevused turuanalüüsi kaasatud ettevõtjate näitajate absoluutsuurustes ettevõtjate turujõudu, kuna iga sideoperaator on oma turul monopolne teenuseosutaja, omades kõigi näitajate osas ikka 100%-list turuosat. Ükski mobiiltelefonivõrgus kõnelõpetamise turul tegutsev ettevõtja ei suuda teiselt ettevõtjalt kõne lõpetamise teenust ostmata edukalt lõppkasutajatele mobiiltelefoniteenuseid osutada.

189. Siinjuures omab vaadeldavas turuanalüüsis tähtsust ettevõtja kontroll kõnelõpetamise teenuse üle, mitte aga teenuse osutamise maht ja/või temale kuuluva sidevõrgu infrastruktuuri ulatus.

4.3.3. Tasakaalustav ostja jõud

190. Eelnevalt on Sideamet, Konkurentsiamet ja TTJA mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul viinud analüüsi läbi vastavalt 2006., 2009., 2012. ja 2014 aastal. Kõigil neljal korral leiti, et nimetatud turul tasakaalustav ostja jõud kas puudub või eksisteerib väga väikeses ulatuses. Ka hetkel ei ole mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul olukord sisuliselt muutunud.

191. Märkimisväärset turujõudu väljendab, nagu on sedastatud Euroopa Kohtu konkurentsialases kohtupraktikas²⁴, ettevõtja suutlikkus tegutseda turul märkimisväärset määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest. Ettevõtja suutlikkust turuosalistest sõltumatult käituda võib vähendada tasakaalustav ostja jõud (ing.k *countervailing buyer power*), mis põhimõtteliselt kujutab endast kliendi läbirääkimise jõudu vahetult teenuse- või tootepakkujaga. Selline jõud ilmneb siis, kui kliendil on märkimisväärne mõju teenuseosutaja hinnakujunduslikule käitumisele või kui klient takistab teenuseosutajal tegutsemast sõltumatult kliendist märkimisväärsetes ulatuses.

---

²⁴ 27/76: United Brands, op. cit.; 85/76: Hoffmann-La Roche vs. Komisjon, op. cit.; 322/81: Michelin vs. Komisjon, op. cit.; vt ka raamdirektiivi art 14 p 2 ja ESS § 45 lg 2.

192. Tasakaalustava ostja jõu olemasolu ja ulatust on asjakohane ning oluline käsitleda juhtudel, kui on tegemist kõrge kontsentratsiooniga turgudega ja eriti juhtudel, kui teenuseosutaja on monopoolses seisus.
193. Üldtunnustatud majandusteooria kohaselt on ratsionaalselt tegutseva monopolisti eesmärk maksimeerida oma kasumit, määrates teenustele ja toodetele monopoolsed hinnad. Tavaliselt järgneb sellisele käitumisele ebapiisav tootlikkus, ülemäärased hinnad ja seega ka heaolu langus. Dünaamiliste tagajärgedena võib välja tuua tootmise ebaefektiivsuse olulise suurenemise ja ebapiisava innovatsiooni.
194. Turu konkrentsiolukorra analüüsimisel on küsimus selles, et kui lähtepunktiks on ainuõigus mobiiltelefonikõne lõpetamisele oma sidevõrgus, siis kas nõudluse pool mõjutab või toob esile teatava surve antud operaatori suhtes sellises ulatuses, mis takistab sellel monopoolsel ettevõtjal ära kasutamast kirjeldatud hinnakujundamise mehhanismi ja tegutsemast kliendist sõltumatult. Erandlikus olukorras võib tasakaalustav ostja jõud nõrgestada monopoolse ettevõtja hinnakujunduse aluseid sellises ulatuses, mis takistab monopoolsel ettevõtjal tõstmast hindu üle taseme, mis kujuneks turul toimiva konkrentsi tingimustes. Seega osutub tasakaalustava ostja jõu hindamine võtmeküsimuseks monopoolse ettevõtja turujõu hindamisel.
195. Otsuse peatükis 3 piiritletud turgude puhul tuleb hinnata ettevõtja suutlikkust tegutseda turul märkimisväärsel määral sõltumatult lõppkasutajatest. Suutlikkust tegutseda sõltumatult konkrentidest piiritletud turgudel ei ole võimalik hinnata, kuna tulenevalt piiritletud turgude olemusest on igal üksikul turul vaid üks monopoolne teenuseosutaja.
196. Tasakaalustava ostja jõu ulatus sõltub teenuse lõppkasutaja võimest vahetada teenuseosutajat või mitte tarbida selle teenuseosutaja teenust teatud aja jooksul. Kuna turul kehtib „helistav pool maksab“ põhimõte, siis kõneteenuse lõppkasutajad jaeturul arvestavad enamjaolt väljuvate kõnede hinnaga ning suhteliselt vähe sellega, kui palju maksab helistamine neile. Seega on lõppkasutajad suhteliselt ükskõiksed ka selle suhtes, kui palju maksab kõne lõpetamine lõppkasutaja mobiiltelefonivõrgus, kus antud lõppkasutaja number on kasutusel. See välistab omakorda tasakaalustava ostja jõu rakendumise. Tasakaalustava ostja jõu rakendumine piiritletud turgudel oleks võimalik üksnes siis, kui asjakohastel turgudel ei kehtiks enam „helistav pool maksab“ põhimõte. Kuna põhimõtte muutumine ei ole tõenäoline, ei ole piiritletud turgudel tasakaalustava ostja jõu rakendumine lähima kolme aasta jooksul samuti tõenäoline.
197. Lõppkasutajate käitumist teenuse osutaja vahetamiseks võib mõjutada teiste operaatorite poolt oma võrgus kõrgete jaehindade kehtestamine helistamisel teenust osutava operaatori lõppkasutajatele. See võib esile kutsuda situatsiooni, kus teiste võrkude lõppkasutajad ei soovi enam helistada teenust osutava operaatori lõppkasutajatele, mis võib viia selleni, et lõppkasutaja on sunnitud teenuseosutaja välja vahetama.
198. Selline lõppkasutajate mõjutamine läbi jaehindade on võimalik ainult siis, kui teenuseosutajad on oluliselt erineva suurusega ja kõnemahud on väga väikesed. Kõrgeid jaehindasid saavad rakendada ainult suuremad ettevõtjad, kuna nende kõnede mahud väiksema sideettevõtja sidevõrku on väikesed, mistõttu on ka tulude kaotused tegemata jäänud kõnedelt väikesed. Samas ei saa väike teenuseosutaja vastata kõrgete jaehindade kehtestamisega suurte sideettevõtjate sidevõrkudesse. Põhjusel, kuna enamus kõnesid tehakse suuremate sideettevõtjate sidevõrkudesse, siis kõrgete kõnehindade kehtestamisega mõjutaksid väikesed sideettevõtjad oma lõppkasutajaid vahetama teenuseosutajat – see vähendaks nende lõppkasutajate arvu ja võib viia väikse sideettevõtja turult lahkumiseni.

199. Suured või võrreldavate lõppkasutajate arvuga teenuseosutajad sellist jaehindadega lõppkasutajate mõjutamist praktikas ei rakenda – kui üks ettevõtja kehtestab kõrged jaehinnad helistamisel teise sidevõrku, võib teine ettevõtja vastata samaga ning eelist ei saavutaks kumbki sideettevõtja.
200. Seega on võimalik osaliselt mõjutada ettevõtja käitumist kõrgete kõnelõpetamise hindade kehtestamisel läbi lõppkasutaja käitumise, kuid sellise mõjutamise eelduseks on teenuseosutajate oluliselt erinev suurus ja lõppkasutajate arvu väga suur erinevus. Kui erinevused ettevõtjate suuruses ja lõppkasutajate arvus ei ole suured ning kõneliiklus sidevõrkude vahel on võrreldav, siis selline lõppkasutajate mõjutamine ja tasakaalustava ostja jõu enda huvides ärakasutamine ei ole võimalik.
201. Hulgitasemel on võimalik tasakaalustava ostja jõu olemasolu hinnata vaadeldes teenuseosutajaid samal turul tegutsevate konkurentidena. Kui teatud toodet või teenust ostev ettevõtja on suur ja mõjukas, suudab ta suhteliselt efektiivselt peatada selle toote pakkuja või teenuse osutaja katse hindu tõsta. Teoreetiliselt peaks piisava suurusega ettevõtja olema suuteline avaldama teistele operaatoritele piisavat survet, et kõne lõpetamise hindu alandataks või vähemalt ei tõstetaks.
202. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu spetsiifikast tulenevalt (eelkõige seetõttu, et iga operaator saab kõnesid lõpetada vaid omaenda võrgus, mis moodustab omaette kaubaturu), ei oma ettevõtja üldine suurus aga tähtsust, sest olenemata ettevõtja suurusest on ettevõtja mõjuvõimu rakendamine kõne lõpetamise hinna läbirääkimistel läbiühendatavuse tagamiseks piiratud. Seega ei oleks tasakaalustava ostja jõu rakendamine võimalik ka siis, kui nimetatud ettevõtjad tegutseksid ühel kaubaturul.
203. **Kokkuvõte:** mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisel turul puudub tasakaalustav ostja jõud või see eksisteerib väga väikeses ulatuses ning turuosalisel ei saa üksteise hinnakujundust oluliselt mõjutada. Tulenevalt turu piiritlemisel välja toodud tehnoloogilisest ja teenuse osutamise korralduse eripärast püsib selline situatsioon ka lähima kolme aasta perspektiivis.

4.3.4. Sisenemistõkked

204. Vastavalt turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise suuniste punktile 80 on turul domineerimise tuvastamiseks oluline hinnata turule sisenemise lihtsust. Ettevõtja võime turul domineerida sõltub uute turuosaliste turule sisenemise võimalusest: kui turul puuduvad sisenemistõkked, on ettevõtja võimalused turul konkurente eirates tegutseda piiratud isegi juhul, kui ta omab kõnealusel turul suurt turuosa.
205. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turgudele sisenemise tõkete hindamisel tuleb lähtuda piiritlemise käigus selgunud asjaoludest: määravaks on pakkumisepoolse asendatavuse puudumine sellel turul. Piiritletud turgudel saab iga mobiiltelefonivõrgu operaator lõpetada kõnesid ainult oma sidevõrgus. Järelikult on teised sideteenuse osutajad sunnitud kasutama vaid ühe kindla operaatori poolt osutatavat kõne lõpetamise teenust, kui nad soovivad kõne lõpetada tema lõppkasutaja numbrile. Seega eksisteerivad piiritletud turgudele sisenemiseks absoluutsed sisenemistõkked, sest ühel piiritletud turul tegutsev teenuseosutaja ei saa siseneda teistele piiritletud kõne lõpetamise turule.
206. Kuna asjakohastel turgudel on pakkumisepoolse asendatavuse puudumise tõttu välistatud potentsiaalne konkurents ning tehnoloogiline areng lähemal ajal ei võimalda teistel teenuseosutajatel piiritletud turgudele siseneda, eksisteerivad mobiiltelefonivõrgus kõnelõpetamise turul absoluutsed (kõrged) sisenemistõkked.

207. Sisnemistõkked võivad esineda eri vormis ning ilmnedu väga erinevatel põhjustel. Olemuselt võivad turule sisnemise piirangud olla struktuursed või regulatiivsed.
208. Struktuursed tõkked on tingitud tehnoloogiast ja sellega seotud kuludest. Struktuursed tõkked iseloomustavad ebavõrdset olukorda turul juba tegutsevatele ja sinna siseneda soovivatele ettevõtjatele.
209. Turule sisnemise kõrged sisnemistõkked on põhjuslikult seotud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuste osutamiseks vajaliku infrastruktuuri rajamise ja tehniliste eelduste loomiseks vajalike investeeringute tegemisega. Suure levialaga sidevõrgu- või selle üle kontrolli omamine on turule sisnemisel märkimisväärne tõke - infrastruktuuri dubleerimiseks peab turule siseneda sooviv sideettevõtja tegema piiratud aja jooksul suuri investeeringuid. Eelkõige on kõrged sisnemistõkked seotud juurdepääsuga finantsvahenditele, kuna sedavõrd märkimisväärse investeeringu katmiseks vajalikku laenu saab võtta vaid väga suur ja/või piisavat tagatist omav sideettevõtja.
210. Turule sisnemisel tuleb arvestada äririskiga, kus teenuse osutaja on sunnitud turult lahkuma, mis võib kaasa tuua pöördumatud kulud kuni 100% investeeringutest. Tehtud investeeringute tagasiteenimise muudavad riskantseks järgnevad kaks põhjust:
- Eesti elanikkonna väiksus ja madal asustustihedus muudab mitme paralleelse üleriigilise mobiiltelefonivõrgu infrastruktuuri väljaehitamise majanduslikult ebaotstarbekaks, investeeringute tagasi teenimise aeg on väga pikk;
  - Lõpptarbivate ehk aktiivsete SIM-kaartide arv ületab Eesti elanikkonna arvu. Seega on uuel turule sisenejal raske uusi kliente värvata, et tagada loodavas sidevõrgus minimaalne investeeringute tagasiteenimiseks vajalik lõppkasutajate maht, nagu näitab ka selle temaatikaga lähedalt seotud mobiiltelefoniteenuste jaemüügituru areng (p 4.2).
211. Regulatiivsed tõkked tähendavad seda, et mingil territooriumil kehtivad regulatiivsed meetmed piiravad teenuseosutajate tegutsemisvabadust või takistavad üldse tegutseda. Näiteks võib olla kehtestatud turul tegutsevate ettevõtjate limiit, st väljastatakse vaid teatud hulk lube.
212. Mobiiltelefonivõrkude väljaehitamisel ja kasutamisel on võimalikeks regulatiivseteks tõketeks piiratud sagedusressurss ehk sagedusvahemik, mille kasutamine on sageduslubadega reguleeritud. Regulatsioon piirab turule sisenejate ning asjakohasel turul teenuseosutajate arvu.
213. Hetkel on olemasolev mobiilsideks kasutatav sagedusressurss jagatud peamiselt turul tegutseva 3 operaatori vahel ning välja antavad sagedusload on üldjuhul 1a pikkusega. Olemas olevaid sageduslube pikendatakse igal aastal ning õigeaegselt tasutud tasude puhul on ressurss kasutuses ajalise piiranguta. Sagedusala ümber planeerimise korral teavitatakse lubade lõppemisest ette 2 aastat.
214. Viimati toimus vaba ressursi jagamine ajavahemikus 10.03.2017 kuni 5.07.2017. Avalik konkurss viidi läbi viie sagedusloa andmiseks mobiilsete andmesideteenuste osutamiseks sagedusalades 2540–2570 MHz / 2660–2690 MHz ja 2575–2615 MHz. Avaliku konkursi eesmärk oli võimaldada sideettevõtjatel kasutada täiendavat sagedusressurssi sideteenuste ning järgmise põlvkonna mobiilside tehnoloogiate arendamiseks.
215. Konkursil osalesid kaks sideettevõtjat - Elisa Eesti AS ja Telia Eesti AS.
216. Operaatoritel on võimalik sagedusloa õiguste üleandmine (*spectrum trading*) ning sagedusloa rendile andmine kõigis välja antud sagedusalades.

217. Eeltoodust tulenevalt on prognoosimatu, kas vabad või juba välja antud sagedusalad võib omandada või rendile võtta uus mobiiltelefonivõrguoperaator või jäävad need juba turul tegutsevatele mobiiltelefonivõrguoperaatoritele.
218. Uue mobiiltelefonivõrguoperaatori mobiiltelefoniteenuste turule sisenemine ei muuda mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu olukorda, kuna tehnoloogiliste piirangute tõttu omab iga mobiiltelefonivõrgu operaator oma võrgus kõne lõpetamisel 100%-st turuosa.
219. **Kokkuvõte:** mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamiseks on vajalikud sidevõrgu rajamise investeeringud, millega kaasnevad kõrged pöördumatud kulud. Seega eksisteerivad kõnelõpetamise turule tulijale kõrged sisenemistõkked. Regulaatiivse tõkkena lisandub turule sisenemisel piiratud sagedusressurss.
220. Sisenemistõkete võimalik kadumine või oluline muutumine tulevikus ei ole turu olemusest tulenevalt tõenäoline.

5. MÄRKIMISVÄÄRSE TURUJÕUGA ETTEVÕTJAKS TUNNISTAMISE ETTEPANEK

221. Otsuse 3. ja 4. peatükis läbi viidud analüüsi tulemusel selgitas TTJA välja, et piiritletud sideturgudel konkurents ei toimi ning turuanalüüsi kaasatud operaatorid Telia, Elisa ja Tele2 omavad mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu:
- iga nimetatud mobiiltelefonioperaator omab 100%-list turuosa kõnede lõpetamisel oma sidevõrgus;
  - asjakohastel turgudel on nii pakkumise- kui ka nõudlusepoolse asendatavuse puudumise tõttu välistatud potentsiaalse konkurentsi toimimine;
  - nimetatud turgudel eksisteerivad kõrged sisenemistõkked;
  - piiritletud turgudel puudub või eksisteerib väga väike tasakaalustav ostja jõud, kuna lõppkasutajad ei suuda jaetasemel konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinda olulisel määral mõjutada.
222. Tulenevalt ülaltoodust ning juhitud ESS § 45 lõikest 7 teeb TTJA ettepaneku mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul tunnistada sideettevõtjad Telia, Elisa ja Tele2 märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks.

6. KEHTESTATAVAD KOHUSTUSED

6.1. Kohustuste kehtestamise eesmärk ja alused

223. Sideteenuse turgude valdkonnaspetsiifilise reguleerimise, sealhulgas märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuste kehtestamise eesmärk on tagada konkurentsi soodustamisega sideteenuse osutajate paljususe, nende võrdne ja mittediskrimineeriv kohtlemine ning osutatavate teenuste kvaliteet ja kättesaadavus lõppkasutajatele²⁵. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuste kehtestamine on suunatud konkurentsi probleemide vältimisele.

---

²⁵ ESS § 40 lõige 1

224. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuse kehtestamisel lähtub TTJA ettevõtja suhtes ESS §-des 50–57 sätestatud, kehtestades ettevõtjale ühe või mitu asjakohast kohustust sellel sideteenuse turul, millel sideettevõtja kohta on tehtud ettepanek tunnistada ta märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks. Kohustuse valikul arvestab TTJA muuhulgas Euroopa Komisjoni elektroonilise side turgu puudutavate soovitude ja seisukohtadega ning Euroopa Liidu sideturu regulaatorite koostöös kujundatud vastava praktikaga²⁶.
225. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamisele rakendatavad võimalikud kohustused saab jaotada järgmiselt: teenusele juurdepääsu kohustused²⁷, teenuse osutamisega seotud mittediskrimineerimise kohustused²⁸, teenuse läbipaistvuse kohustused²⁹ ning teenuse hinnaga seotud kohustused³⁰.
226. TTJA tegi otsuse 5. peatükis ettepaneku tunnistada sideettevõtjad Telia, Elisa ja Tele2 mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks. Järgnevalt analüüsitakse nimetatud turuga seotuid konkurentsiprobleeme ja nende vältimiseks sobivaid kohustusi ning vajadusel kehtestatakse nimetatud sideettevõtjatele asjakohased kohustused.
227. Kuivõrd *ex ante* regulatsiooni kehtestamine ei sisalda endas hinnangut sellele, kas ettevõtja on pannud toime õiguserikkumise ning oluline on üksnes kindlaks teha, kas tema majanduslik tugevus annab talle võimu käituda märgatavas ulatuses sõltumatuna konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest³¹, siis tuleb ka piiritletud sideturul esineda võivaid konkurentsiprobleeme hinnata ennekõike kui potentsiaalseid konkurentsiprobleeme ning selgitada välja, kas niisugused konkurentsiprobleemid võivad turu konkurentsiolekorrast tingitud objektiivsete takistuste esinemise või nende puudumise tõttu praktikas realiseeruda.
228. Alljärgnevalt analüüsitavad ja kehtestatavad kohustused on samasugused nagu Teliale, Elisale ja Tele2-le on varasemalt rakendatud ka eelmistel regulatsiooniperioodidel Konkurentsiameti 16.08.2012 otsusega nr 8.3-12/12-003 ja TJA 26.05.16 otsusega 1-10/16-161. Seega on neil olemas kogemus vastavate kohustuste rakendamisel.

6.2. Juurdepääsukohustused

6.2.1. Juurdepääsukohustuste eesmärk ja alused

229. Juurdepääsu kohustus on suunatud otsuse punktis 6.2.2 kirjeldatud juurdepääsust keeldumise ja viivitamisega seotud konkurentsiprobleemide vältimisele. Juurdepääsu kohustuste eesmärk on tagada sidevõrkude koostalitusvõime ja lõppkasutajate vaheline

---

²⁶ ESS § 46 lõige 2

²⁷ ESS § 50 lõige 5

²⁸ ESS § 50 lõige 3

²⁹ ESS § 50 lõige 1 ja 2

³⁰ ESS § 50 lõige 4 ja 7

³¹ raamdirektiivi artikli 14 lõige 2, ESS § 45 lõige 2

läbivühendatavus³². Juurdepääsu kohustus väldib olukorda³³, kus juurdepääsust keeldumine või juurdepääs ebamõistlikel tingimustel takistab konkurentsi arengut jaemüügi tasandil ja kahjustab lõppkasutajate huve, kuna ilma juurdepääsuta konkreetsele sidevõrgule on teiste sidevõrkude lõppkasutajatel võimatu üksteisele helistada. Samuti kahjustab juurdepääsust keeldumine või juurdepääs ebamõistlikel tingimustel konkurentsi arengut jaemüügitasandil, kuna sellise tegevusega tõkestatakse potentsiaalsete konkurentide sisenemine kõneteenuste jaemüügi turule.

230. TTJA võib³⁴ märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestada kohustuse rahuldada teise sideettevõtja mõistlik taotlus juurdepääsuks konkreetsetele võrguelementidele ja võrguga seotud vahenditele ja võimaldada nende kasutamine vastavalt ESS §-le 51, kui juurdepääsust keeldumine või juurdepääs ebamõistlikel tingimustel takistab konkurentsi arengut jaemüügi tasandil või on lõppkasutajate huve kahjustav.

6.2.2. Juurdepääsuga seotud konkurentsiprobleemid

231. Sidumise ja kõne lõpetamise teenusele juurdepääsust keeldumisega piiratakse uute teenuste osutajate võimalusi siseneda kõneteenuste jaemüügi turule. Kõneteenuste jaemüügi turule siseneja jaoks on ühendus olemasolevate sidevõrkudega tähtis. Piiritletud turul märkimisväärset turujõudu omaval ettevõtjal on lähedalt seotud jaeteenuse turgudel võimalik senikaua, kuni uuel sisenejal ei ole piisavalt palju lõppkasutajaid, hakkama saada ka end kõneteenuste jaemüügi turule sisenejaga otseselt sidumata. Ilma sidumise ja kõne lõpetamise teenuseta on aga kõneteenuste kasutamise võimalus uue turulesiseneja lõppkasutaja jaoks piiratud, kuna nad ei saa ühendust suure osa sidevõrkude lõppkasutajatega. Eelnevalt tulenevalt võib sidumise ja kõne lõpetamise teenuse osutamisest keeldumine oluliselt vähendada konkurentsi ning olla seega üldist lõpptarbija heaolu kahjustav.

232. Samuti võib teenusele juurdepääsu korral esineda viivitamisega seotud konkurentsiprobleeme. Viivitamistaktika on käitumine, mille puhul ettevõtja ei keeldu oma konkurentidele hulgitteenuse turul teatud sisendit tarnimast, kuid neid varustatakse sisenditega ajaliselt hiljem, võrreldes oma jaeteenust pakkuva haruga. Viivitamistaktikale võib viidata näiteks pikk sidumise läbirääkimiste ja lepingute sõlmimise protsess.

233. Juurdepääsust keeldumise ja viivitamisega seotud konkurentsiprobleemide tulevikus esinemise võimalus tuleneb asjaolust, et Telia, Elisa ja Tele2 omavad tehnoloogilistel põhjustel igäüks ka tulevikus mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu (sh 100%-list turuosa), mis võimaldab neil tegutseda märkimisväärset määral sõltumatult konkurentidest, lepingupartneritest ja lõppkasutajatest, ning sellest tulenevalt omavad nad märkimisväärset võimet ning huvi kasutada oma turujõudu uute või väikese kliendibaasiga sideettevõtjate kõneteenuste jaeturule sisenemise takistamiseks läbi juurdepääsust keeldumise.

---

³² Seeläbi toetatakse ESS § 134 lõikes 2 sätestatud riikliku korralduse eesmärke

³³ Seeläbi toetatakse ESS § 134 lõikes 3 sätestatud riikliku korralduse eesmärke

³⁴ ESS § 50 lõige 5

6.2.3. Juurdepääsu kohustuste valiku analüüs

234. Alljärgnevalt on analüüsitud märkimisväärse turujõuga ettevõtjale rakendatavaid erinevaid võimalike kohustusi, leidmaks kohustust, mis tagaksid kõne lõpetamise teenuse puhul juurdepääsuga seotud konkurentsiprobleemide tõhusaima vältimise.
235. ESS-i kuuendas peatükis on sideettevõtjatele sätestatud üldised kohustuse seoses teenustele ja sidevõrkudele juurdepääsu ja sidumisega. Sealhulgas³⁵ on võrguteenuseid pakkuv sideettevõtja kohustatud teise sideettevõtja soovi korral pidama heas usus läbirääkimisi sidevõrkude vastastikuseks sidumiseks, kui see on vajalik sideteenuste osutamiseks. Nimetatud kohustuse täitmiseks on sideettevõtja muu hulgas kohustatud avaldama teisele poolele, kellega ta on alustanud sidumise läbirääkimisi, kogu sidumiseks vajaliku teabe, sealhulgas võrguliideste parameetrid.
236. TTJA leiab, et ESS-i kuuendas peatükis (juurdepääs ja sidumine) sätestatud regulatsioon ei ole piisav juurdepääsust ja sidumisest keeldumise ja viivitamisega seotud konkurentsiprobleemide lahendamiseks, kuna see on liialt üldsõnaline ning ei anna konkreetseid tähtaegu ja loetelu seadmetest ning teenustest, mis on vajalikud mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse tarbimiseks.
237. TTJA kaalus, kas juurdepääsust keeldumise ja viivitamisega seotud konkurentsiprobleemi on võimalik vältida läbipaistvuskohustuste, mittediskrimineerimise kohustuste või hinnakohustustega ning leidis järgmist:
- Läbipaistvuskohustused üksi ei oleks juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks piisavad, kuna need kohustavad avaldada kõigile võrdsetel tingimustel sidumiseks ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajalikku informatsiooni, kuid ei kohusta nimetatud teenuseid osutama.
  - Mittediskrimineerimise kohustused ei ole juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks kohased, kuna on suunatud üksnes sideettevõtjate võrdse kohtlemise tagamisele, kuid ei taga sidumist ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamist.
  - Hinnakohustused ei ole samuti juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi vältimiseks kohased, kuna need reguleerivad sideettevõtja hindasid ja kulude arvestamist, kuid ei taga sidumist ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamist.
238. Arvestades eeltoodut leiab TTJA, et juurdepääsust ja sidumisest keeldumise ja viivitamisega seotud konkurentsiprobleemide vältimiseks sobivaim ja proportsionaalseim on rakendada juurdepääsu kohustust, millega kohustatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjat muuhulgas sõlmima sidumislepinguid, siduma sidevõrgud ning osutama kõne lõpetamise teenust nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem, kui kahe kuu jooksul peale vastava põhjendatud taotluse saamist.
239. Kohustus sõlmida sidumisleping, siduda sidevõrgud ja seadmed ning osutada kõne lõpetamise teenust nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem, kui kahe kuu jooksul peale vastava põhjendatud taotluse saamisest, on TTJA hinnangul mõistlik, kuna sarnane kohustus kehtis märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnustatud sideettevõtjate suhtes ka eelmistel

---

³⁵ ESS 61 lg 2 ja 3

regulatsiooniperioodidel ning ükski märkimisväärse turujõuga ettevõtja ei ole teavitanud, et nimetatud kahekuuline tähtaeg oleks liiga lühike või neile muul viisil koormav.

240. TTJA, kaaludes kas Teliale, Elisale ja Tele2-le on juurdepääsu kohustuste kehtestamine vajalik ja proportsioonis ESS §-s 134 sätestatud eesmärkidega, hindas ESS § 51 lõikes 2 sätestatud faktoreid ja leiab, et:

- a) Telia, Elisa ja Tele2 sidevõrgus on sidumiseks ja kõne lõpetamiseks vajalike konkureerivate vahendite kasutamine või paigaldamine tehniliselt ja majanduslikult teostatav, pidades silmas turu arengu tempot ja võttes arvesse asjasse puutuvat sidumise ning juurdepääsu laadi ja liiki, kuna sidumine ja häälkõne lõpetamine ei ole neile uus teenus ja neil on olemas selle teenuse osutamiseks vajalikud teadmised ja kogemus ning ressurss;
- b) Telia, Elisa ja Tele2 sidevõrgus on juurdepääsu pakkumine mõistliku taotluse korral teostatav, võrreldes kasutatavate mahtudega, kuna suurenev häälkõne lõpetamise liiklus suurendab ka tulusid nimetatud liiklusest, mis omakorda tagab investeeringud sidevõrgu arendamiseks;
- c) Telia, Elisa ja Tele2 sidevõrgus juurdepääsu tagamine mõistliku taotluse alusel ei ole ülemäära koormav ega sea ohtu nimetatud sideettevõtjate esialgseid investeeringuid, kuna sidumise ja kõne lõpetamise osutamisest tulenev häälkõne lõpetamise liiklus suurendab ka tulusid nimetatud liiklusest, mis omakorda tagab investeeringute tasuvuse;
- d) juurdepääsu kohustus ei kahjusta konkurentsi kõneteenuste jaeturgudel pikema aja jooksul, kuna juurdepääsu kohustus tagab kõneteenuste osutamiseks vajaliku sidevõrkude lõppkasutajate vahelise ühenduse. See omakorda suurendab konkureerivate teenuste pakkumist ja soodustab majanduslikult tõhusat infrastruktuuril põhinevat konkurentsi.
- e) juurdepääsu kohustuse kehtestamine Teliale, Elisale ja Tele2-le edendab konkurentsi jaemüügi tasandil, kuna sidumine ja häälkõne lõpetamise teenuste osutamine soodustab konkurentide sisenemist kõneteenuste jaemüügi turule.
- f) juurdepääsu kohustuse kehtestamine Teliale, Elisale ja Tele2-le ei kahjusta nimetatud ettevõtjate intellektuaalse omandi õigusi;
- g) juurdepääsu kohustuse kehtestamine Teliale, Elisale ja Tele2-le edendab üleeuroopaliste teenuste osutamise võimalikkust, kuna sidumine ja häälkõne lõpetamise teenuste osutamine soodustavad konkurentide sisenemist kõneteenuste jaemüügi turule, mis omakorda edendab konkurentsi arengut.

241. TTJA leiab, et juurdepääsu kohustuste kehtestamine Teliale, Elisale ja Tele2-le on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna sellega tagatakse lõppkasutajate vaheline läbivühendatavus;
- mittediskrimineeriv, kuna sarnane kohustus kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustus on kavandatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida TTJA tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

6.2.4. Juurdepääsu kohustuste kehtestamine

242. TTJA nõuab Telialt, Elisalt ja Tele2-lt konkreetses mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse punktis 4.4.1. kirjeldatud juurdepääsust keeldumise ja viivitamisega seotud konkurentsiprobleemide vältimiseks, sideteenuste koos-talitusvõime ja läbivuhendatavuse toetamiseks ning lõppkasutajate huvide kaitseks ESS § 50 lg 1 punkti 5 ja § 51 alusel:

- 1) heas usus läbirääkimist sideettevõtjatega, kes taotlevad sidevõrkude sidumist ja juurdepääsu mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenusele;
- 2) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenusele lubatud juurdepääsu jätkuvat võimaldamist;
- 3) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamist hulгимүүги korras sideettevõtjatele nende teenuste edasimüümise eesmärgil;
- 4) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuste koostalituseks hädavajalikele tehnilistele liidestele, protokollidele ja muudele võtmetehnoloogiatele avatud juurdepääsu võimaldamist;
- 5) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajalike ühispaiknemise või muude ühiskasutuse viiside pakkumist, sealhulgas kaablikanalisatsiooni, hoonete ja mastide ühiskasutuse võimaldamist;
- 7) mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuste osutamisel õiglase konkurentsi tagamiseks vajalikele tugisüsteemidele või samalaadsetele tarkvarasüsteemidele juurdepääsu pakkumist;
- 8) sidevõrkude või võrguvahendite sidumist.

243. ESS § 64 lg 2 kohaselt on sideettevõtja, kelle suhtes on TTJA kehtestanud juurdepääsu või sidumise kohustuse (Telia, Elisa ja Tele2), kohustatud juurdepääsu ja sidumise kohustuse täitmisel vastavalt kohustuste iseloomule täitma järgmisi nõudeid:

- võimaldama teistel sideettevõtjatel kasutada võrgu seadmeid, ehitisi ning liinirajatisi võrdsetel tingimustel ja kvaliteediga, millega ta seda ise osutab oma ema- ja tütarettevõtjale, klientidele või äripartneritele;
- võimaldama juurdepääsuks või sidumiseks taotluse esitanud ettevõtjal saada juurdepääsuks ja sidumiseks vajalikku teavet;
- kasutama juurdepääsu või sidumise seoses saadud teavet üksnes vastava teenuse osutamiseks ning mitte avaldama seda kolmandale isikule, eelkõige teisele struktuuriüksusele, tütarettevõtjale ega partnerile, kellele selline teave võiks anda konkurentsieeliseid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti;
- mitte piirama oma klientide juurdepääsu teise sideettevõtja poolt osutatavatele teenustele.

244. Vastavalt ESS § 65 lõikele 1 võib sideettevõtja lõpetada lepingueelsed läbirääkimised ja keelduda juurdepääsu- või sidumislepingu sõlmimisest, kui:

- sidumise või juurdepääsu tehnilise võimaluse loomine on ebamõistlikult koormav või
- sidumise või juurdepääs kahjustab võrgu terviklikust.

245. Vastavalt ESS § 64 lõikele 1 on sideettevõtja, kellele TTJA on kooskõlas ESS § 50 lg 1 punktiga 5 või §-ga 63 kehtestanud juurdepääsu või sidumise kohustuse, kohustatud sõlmima

sidumis- või juurdepääsulepingu ja võimaldama juurdepääsu võrkudele, seadmetele või teenustele ning siduma võrgud või seadmed TTJA poolt antud mõistliku tähtaja jooksul, arvestades, et juurdepääsuks või sidumiseks kohustatud sideettevõtjal võib olla vaja luua sidumiseks või juurdepääsuks tehnilised tingimused, sealhulgas paigaldada seadmed.

246. Eelnevalt tulenevalt nõuab TTJA, et Telia, Elisa ja Tele2 peavad sõlmima sidumislepingu, siduma sidevõrgud ja seadmed ning osutama mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenust nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem, kui kahe kuu möödumisel vastava põhjendatud taotluse saamisest ning vältima objektiivsete asjaoludega põhjendamatat viivitamist.

6.3. Mittediskrimineerimise kohustus

6.3.1. Mittediskrimineerimise kohustuse eesmärk ja alused

247. Mittediskrimineerimise kohustus on suunatud otsuse punktis 6.5.2 kirjeldatud kvaliteedi- ja hinnadiskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemide vältimisele. Mittediskrimineerimise kohustuse eesmärgiks on tagada³⁶, et märkimisväärse turujõuga ettevõtja ei moonutaks konkurentsi ja tagaks sideettevõtjate võrdse kohtlemise eelkõige juhul, kui tegemist on vertikaalselt integreeritud ettevõtjaga, kes pakub teenuseid ettevõtjatele, kellega ta konkureerib allapoole seotud turgudel.

248. TTJA võib³⁷ märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestada mittediskrimineerimise kohustuse, mis peab tagama, et märkimisväärse turujõuga ettevõtja ning eriti vertikaalselt integreeritud märkimisväärse turujõuga ettevõtja, kes pakub teenuseid ettevõtjatele, kellega ta konkureerib jaemüügi tasandil, rakendab teiste ettevõtjate suhtes, kes osutavad sarnaseid teenuseid, samadel asjaoludel samaväärseid tingimusi ning et märkimisväärse turujõuga ettevõtja osutab teenuseid ja avaldab informatsiooni nendele ettevõtjatele samadel tingimustel ja samasuguse kvaliteediga nagu enda või oma tütarettevõtjate või partnerite puhul.

6.3.2. Diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid

249. Diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid jagunevad kvaliteediga ja hinnaga seotud konkurentsiprobleemideks.

250. Kvaliteedidiskrimineerimine seisneb teistele konkureerivatele sideettevõtjatele halvema kvaliteediga teenuste osutamises võrreldes endaga. Kvaliteedidiskrimineerimise läbi saab turgu valitsev ettevõtja kas tõsta konkurentide kulusid või piirata oma konkurentide poolt osutatavate teenuste väljamüüki.

251. Hinnadiskrimineerimine jaguneb hinnadiskrimineerimiseks sideettevõtjate vahel ja hinnadiskrimineerimiseks sisemise ja välimise varustamise vahel. Hinnadiskrimineerimine sideettevõtjate vahel seisneb mobiiltelefonivõrgus erinevate kõne lõpetamise hindade rakendamises erinevatele sideettevõtjatele.

---

³⁶ Juurdepääsudirektiivi (2002/19/EÜ) preambuli punkti 17 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-ET/TXT/?uri=CELEX:32002L0019&from=EN> ja ESS § 134 lõige 1

³⁷ ESS § 50 lõige 1 punkt 3

252. Hinnadiskrimineerimisega sisemise ja välimise varustamise vahel on tegemist juhul, kui vertikaalselt integreeritud sideettevõtja nõuab temaga jaeturul konkureerivalt sideettevõtjalt hulgiteenuste eest kõrgemat hinda (sageli ka ülemäärast hinda), kui vertikaalselt integreeritud sideettevõtja nõuab oma jaeteenust pakkuvalt üksuselt. Ehk teisisõnu toimub diskrimineerimine sisemise ja välimise varustamise vahel. Hulgiteenuste turul võib märkimisväärse turujõuga vertikaalselt integreeritud sideettevõtja hinnadiskrimineerimise tagajärjel tõsta oma konkurentide kulusid jaeturul läbi ülemäärase hinna, mis võib viia konkurentide jaemüügi piiramiseni ning seeläbi üleüldise konkurentsiolekorra kahjustamiseni.

6.3.3. Mittediskrimineerimise kohustuse valiku analüüs

253. TTJA kaalus, kas diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleeme on võimalik vältida juurdepääsukohustuste, läbipaistvuskohustuste või hinnakohustustega ning leidis järgmist:

- Juurdepääsukohustused ei ole diskrimineerimisega seonduvate konkurentsiprobleemide ärahoidmiseks piisavad, kuna juurdepääsukohustused tagavad küll sidumise ja mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse osutamise teistele huvitatud sideettevõtjatele, kuid ei taga neile selliste teenuste osutamisel võrdseid tingimusi.
- Läbipaistvuskohustused ei ole diskrimineerimisega seonduvate konkurentsiprobleemide ärahoidmiseks piisavad, kuna nimetatud kohustused sätestavad üksnes kohustuse avaldada kõigile isikutele võrdsetel tingimustel sidumiseks ja mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajalik informatsioon, kuid ei kohusta osutama sidumise ja kõne lõpetamise teenust kõigile võrdsetel tingimustel (sh võrdse kvaliteediga, võrdse informatsiooni kättesaadavusega, võrdse teenuse osutamise tähtajaga, võrdsete nõuete ja toote omadustega).
- Hinnakohustus lahendab küll hinnadiskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemid, kuid ei lahenda kvaliteedidiskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemi.

254. Arvestades eeltoodut leiab TTJA, et diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemide vältimiseks sobivaim ja proportsionaalseim on rakendada mittediskrimineerimise kohustust, millega kohustatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjat rakendama sideettevõtjate suhtes, kellele osutatakse mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuseid, samadel asjaoludel samaväärseid tingimusi ning osutama teenuseid ja avaldama informatsiooni nendele ettevõtjatele samadel tingimustel ja samasuguse kvaliteediga nagu enda või oma tütarettevõtjate või partnerite puhul.

255. Mittediskrimineerimise kohustuste kehtestamine Teliale, Elisale ja Tele2-le on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna see tagab, et nimetatud sideettevõtjad ei kasuta oma turujõudu konkurentsikahjustavalt ega kohtle oma konkurente ebavõrdselt;
- mittediskrimineeriv, kuna sarnane kohustus kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnustatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustus on kavandatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida TTJA tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

6.3.4. Mittediskrimineerimise kohustuse kehtestamine

256. TTJA kehtestab Teliale, Elisale ja Tele2-le mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse punktis 6.5.2. nimetatud diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemide lahendamiseks, konkurentsi moonutamise tõkestamiseks ja sideettevõtjate võrdse kohtlemise tagamiseks ESS § 50 lg 1 punktis 3 sätestatud mittediskrimineerimise kohustuse.

257. Mittediskrimineerimise kohustusest tulenevalt peavad Telia, Elisa ja Tele2 rakendama teiste sideettevõtjate suhtes, kes osutavad sarnaseid teenuseid, samadel asjaoludel samaväärseid tingimusi ning osutama teenuseid ja avaldama informatsiooni nendele sideettevõtjatele samadel tingimustel ja samasuguse kvaliteediga nagu enda või oma tütarettevõtjate või partnerite puhul.

6.4. Läbipaistvuskohustused

6.4.1. Läbipaistvuskohustuste eesmärk ja alused

258. Läbipaistvuskohustuste eesmärgiks³⁸ aidata muuta sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise teenuse läbiraakimisi kiiremaks, vältida vaidlusi ja anda turul tegutsevatele ettevõtjatele kindlustunne selle kohta, et teenuste pakkumiste tingimused ei ole diskrimineerivad, ning tagada nimetatud teenuste jaoks vajaliku teabe võrdne kättesaadavus kõigile huvitatud sideettevõtjatele. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine on suunatud³⁹ sideteenuste turgudel konkurentsi moonutamise ja takistamise tõkestamise toetamisele. Läbipaistvuskohustus aitab kaasa juurdepääsuga, viivitamisega, diskrimineerimisega ja hinnaga seotud konkurentsiprobleemide⁴⁰ lahendamisele. Samas ainult läbipaistvuskohustus üksi ei suuda üldjuhul nimetatud konkurentsiprobleeme lahendada või ära hoida. Läbipaistvuskohustust kasutatakse teiste kohustustega kaasneva ning neid efektiivsemaks muutva kohustusena. Näiteks juurdepääsust keeldumise konkurentsiprobleemi lahendamisele aitavad läbipaistvuskohustused kaasa sellega, et muudavad juurdepääsu tingimused kõigile kättesaadavaks, läbipaistvaks ning juurdepääsu ja sidumise läbiraakimised kiiremaks. Tehniliste liideste avatus ja läbipaistvus on aga sideteenuste koostalitusvõime tagamisel eriti olulised. Diskrimineerimisega seotud konkurentsiprobleemide lahendamisele aitavad läbipaistvuskohustused kaasa sellega, et annavad võimaluse tuvastada diskrimineerivat käitumist võimaldades vabalt jälgida ja võrrelda avalikustatud teenuste tingimusi, mille puhul diskrimineerimine võiks aset leida. Ülemäära kõrgete hindade rakendamise vältimist toetab läbipaistvuskohustus läbi hindade avalikustamise, mis aitab kiiremini nimetatud konkurentsiprobleemi tuvastada.

259. TTJA võib⁴¹ märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestada kohustuse avaldada juurdepääsu või sidumisega seotud andmed kuluarvestuse, tehniliste tingimuste, võrgu omaduste, teenuse osutamise tingimuste, sealhulgas tingimuste, mis piiravad juurdepääsu

---

³⁸ Juurdepääsudirektiivi (2002/19/EÜ) preambuli punkt 16 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-ET/TXT/?uri=CELEX:32002L0019&from=EN>

³⁹ ESS § 134 lõige 1

⁴⁰ Otsuse kavandi punktid 6.4.2 ja 6.5.2

⁴¹ ESS § 50 lõige 1 punkt 1

teenusele ning selle rakendusele ja kasutamisele, ja tasude kohta. Samuti võib⁴² TTJA kehtestada märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kohustuse avaldada näidispakkumine konkreetse juurdepääsu või sidumise teenuse kohta, mis peab sisaldama vastava teenuse osutamise tingimusi, sealhulgas tasusid, vastavalt ESS §-le 53.

6.4.2. Läbipaistvuskohustuste valiku analüüs

260. TTJA kaalus erinevaid meetmeid, mis tagaksid sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajaliku teabe kättesaadavuse kõigile huvitatud isikutele ja leidis järgmist:

- mittediskrimineerimise kohustus ei ole teabe kättesaadavuse tagamiseks piisav, kuna see ei taga teabe kompaktsust (näiteks näidispakkumise kujul) avalikustamist konkreetse teenuse jaoks efektiivseimal viisil (näiteks veebilehel);
- juurdepääsu kohustused ning hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused ei ole piisavad, kuna nimetatud kohustused ei sätesta konkreetseid kohustusi teabe kättesaadavuse kohta.

261. Arvestades eeltoodut leiab TTJA, et sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kasutamiseks vajaliku teabe kättesaadavuse tagamiseks kõigile huvitatud isikutele on sobivaim ja proportsionaalseim rakendada läbipaistvuskohustust. See kohustab märkimisväärse turujõuga ettevõtjat avaldama sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisega seotud andmed kuluarvestuse, tehniliste tingimuste, võrgu omaduste, teenuse osutamise tingimuste, sealhulgas tingimuste, mis piiravad juurdepääsu teenusele ning selle rakendusele ja kasutamisele, ja tasude kohta. Samuti kohustab läbipaistvuskohustus märkimisväärse turujõuga ettevõtjat avaldama näidispakkumise sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kohta, mis peab sisaldama vastava teenuse osutamise tingimusi, sealhulgas tasusid, vastavalt ESS §-le 53.

262. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine Teliale, Elisale ja Tele2-le on:

- mõistlik ja otstarbekas, kuna mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse osutamise tingimuste ja hindade avaldamine aitab tagada lähedalt seotud turgudel konkurentsi ja stabiilsust;
- mittediskrimineeriv, kuna sarnane kohustus kehtestatakse kõigile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnustatud sideettevõtjatele;
- läbipaistev, kuna kohustus on kavandatud selliselt, et isikule oleks üheselt arusaadav, mida TTJA tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad.

6.4.3. Läbipaistvuskohustuste kehtestamine

263. TTJA kehtestab Teliale, Elisale ja Tele2-le mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul otsuse punktides 6.4.2 ja 6.5.2 nimetatud konkurentsiprobleemide lahendamise ning

---

⁴² ESS § 50 lõige 1 punkt 2

sideteenuste koostalitusvõime ja läbivühendatavuse toetamiseks järgmised ESS § 50 lg 1 punktides 1 ja 2 ning §-s 53 sätestatud kohustused:

- kohustus avaldada TTJA nõudmisel sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenusega seotud andmed kuluarvestuse, tehniliste tingimuste, võrgu omaduste, teenuse osutamise tingimuste (sealhulgas tingimuste, mis piiravad juurdepääsu teenusele ning selle rakendusele ja kasutamisele) ja tasude kohta;
- kohustus avaldada sidumisteenuse näidispakkumine ja selle muudatused sidevõrkude sidumise ja mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise teenuse kohta, mis peab sisaldama ESS § 53 lõikele 2 vastavate teenuste osutamise kohaseid tingimusi (sealhulgas hindasid).

264. Vastavalt ESS § 53 lõikele 4 on sideettevõtja, kellele on pandud näidispakkumise avaldamise kohustus, kohustatud näidispakkumise avaldama oma veebilehel või selle puudumisel muul mõistlikul viisil ning esitama TTJA nõudmisel ära kirja sõlmitud juurdepääsu- või sidumislepingust.

265. Vastavalt ESS § 53 lõikele 5 on TTJA-l õigus nõuda sideettevõtjalt muudatuste tegemist sidumise teenuse näidispakkumisse, kui see ei ole kooskõlas näidispakkumise avaldamise kohustuse eesmärkidega.

266. Vastavalt ESS § 53 lõikele 6 peab sideettevõtja esitama TTJA-le ära kirja näidispakkumisest erinevatel tingimustel sõlmitud juurdepääsu- või sidumislepingust.

6.5. Hinnakohustus

6.5.1. Hinnakohustuse eesmärk ja alused

267. Hinnakohustus võib osutada vajalikuks, kui turuanalüüs näitab, et konkurents konkreetset turul ei ole tulemuslik⁴³. Hinnakohustus on suunatud hinnaga seotud konkurentsiprobleemide⁴⁴ vältimisele.

268. Hinnakohustuste kehtestamine edendab konkurentsi elektroonilise side ja sellega seotud teenuste osutamisel⁴⁵ ja aitab kaasa sideteenuse turu arengule⁴⁶. Nimetatud kohustus väldib ülemäärase hinna rakendamist, hinnadiskrimineerimisega ja ristsubsideerimisega seotud

---

⁴³ Juurdepääsudirektiivi preambuli punkti 20: Hinnakontroll võib osutada vajalikuks, kui turuanalüüs näitab, et konkurents konkreetset turul ei ole tulemuslik. Reguleeriv sekkumine võib olla suhteliselt leebe, näiteks kohustus, et operaatorivaliku hinnad oleksid mõistlikud, nagu on sätestatud direktiivis 97/33/EÜ, või märgatavalt rangemad, näiteks kohustus, et hinnad oleksid kuludele orienteeritud, õigustamaks täielikult asjaomaseid hindu, kui konkurents ei ole piisavalt tihe, et vältida liiga kõrgeid hindu. Eelkõige peaksid märkimisväärse turujõuga operaatorid vältima hindade kokku surumist, mille korral ei ole erinevus nende tarbijahindade ja samasuguste teenuste jaemüügiga tegelevatelt konkurentidelt nõutavate vastastikuse sidumise tasude vahel piisav, et tagada püsiv konkurents. Kui riigi reguleeriv asutus arvutab välja käesoleva direktiivi alusel kohustusliku teenuse loomisega kaasnevad kulud, on otstarbekas arvestada mõistliku kasumi saamisega kasutatud kapitalilt, kaasa arvatud kulutused tööjõule ja ehituskulud, ning kohandada vajaduse korral kapitali väärtust, et see kajastaks varade väärtust ja tegevuse tõhusust kõnealusel ajal. Kulude tagasiteenimise meetod peaks olema kooskõlas oludega ning võtma arvesse vajadust suurendada tõhusust ja püsivat konkurentsi ning võimalikult suurendada tarbijate kasu.

⁴⁴ Käesoleva otsuse peatükk 6.7.2

⁴⁵ ESS § 134 lõige 1

⁴⁶ ESS § 134 lõige 2

konkurentsiprobleeme. See omakorda tõkestab konkurentsi moonutamise või takistamise sideteenuste turgudel ning toetab üle-euroopaliste sidevõrkude loomist ja arendamist ning üle-euroopaliste sideteenuste koos-talitusvõimet ja läbivõhendamist.

269. TTJA võib⁴⁷ sideettevõtja suhtes, kes on tunnistanud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, kehtestada vastaval turul seoses sidumise või juurdepääsuga sidumist või juurdepääsu puudutavate kulude katmise ja hinnakontrolliga seotud kohustuse ning kuludele orienteeritud tasudega ja kuluarvestussüsteemiga seotud kohustuse (edaspidi *hinnakohustused*).

270. Nimetatud hinnakohustusi võib⁴⁸ TTJA kehtestada tingimusel, et ta on turuanalüüsi käigus tuvastanud, et konkurentsi mittetoimimise tõttu on märkimisväärse turujõuga ettevõtjal võimalik hoida hindu ülemäära kõrgel või madalal tasemel, moonutades konkurentsi ja kahjustades lõppkasutajate huve.

271. Kehtestades hinnakohustusi⁴⁹ ja soodustades sideettevõtja investeerimist järgmise põlvkonna sidevõrkudesse, võtab TTJA arvesse sideettevõtja tehtud investeeringuid ning et märkimisväärse turujõuga ettevõtjal peab olema võimalik teenida otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit, võttes arvesse kaasnevaid riske, mis on omased nimetud konkreetse uue võrguprojekti investeeringutele. Samuti lähtub TTJA sideettevõtjale hinnakohustuste kehtestamisel põhimõttest, et igasugune TTJA nõutav kulude katmise mehhanism või hinna kujundamise meetodika peab teenima efektiivse ja pideva konkurentsi huvi ja suurendama tarbijate kasu. Selleks võib TTJA arvestada ka hindu, mis on kasutusel teistel võrreldavatel turgudel.

272. Kohustuse valikul arvestab⁵⁰ TTJA muu hulgas Euroopa Komisjoni elektroonilise side turgu puudutavate soovituste ja seisukohtadega ning Euroopa Liidu sideturu regulaatorite koostöös kujundatud vastava praktikaga.

273. Euroopa Komisjon on kehtestanud⁵¹ soovituse telefoni ja mobiiltelefoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise kohta (edaspidi *Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovitus*). Selles leiab Euroopa Komisjon kokkuvõtvalt⁵², et mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul peaksid riikide reguleerivad asutused märkimisväärse turujõuga ettevõtjale kehtestama tõhusa operaatori kuludele vastavad lõpetamistasud, kuna see tagab hinnaga seotud konkurentsiprobleemide tõhusaima vältimise ning edendab seeläbi teenuse pakkumise ja tarbimise efektiivsust. Nimetatud tasud peaksid olema sümmeetrilised. Tõhusate kulude hindamisel on soovitatav kasutada meetodit, mille puhul lähtutakse käesoleva aja kuludest ja kasutatakse tulevikule orienteeritud pikaajalistelt lisanduvatel kuludel põhinevat alt-üles modelleerimist (edaspidi *pure BU LRIC meetodika*). Kui riikide reguleerivatel asutustel, kellel on ebapiisavalt vahendeid, on objektiivselt üle jõu käiv kohaldada soovitatavat meetodit, võivad asjaomased riikide reguleerivad asutused

---

⁴⁷ ESS § 50 lõige 1 punkt 7

⁴⁸ ESS § 52 lõige 1

⁴⁹ ESS § 52 lõige 2

⁵⁰ ESS § 46 lõige 2

⁵¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=OJ:L:2009:124:TOC>

⁵² kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovitus artiklid 1, 2 ja 12.

kasutada alternatiivset meetodit. Alternatiivsest meetodist tulenev mis tahes tasu ei tohi olla suurem kui niisuguste lõpetamistasude keskmine väärtus, mille riikide reguleerivad asutused on kehtestanud soovitatava meetodi alusel.

274. Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasude reguleerimise soovitusel selgituskirja⁵³ peatükis 4 on põhjendatud pure BU LRIC meetodika vajalikkust ja asjakohasust kõne lõpetamise hinna reguleerimisel järgmiselt (lühendatud):

Fikseeritud- ja mobiilsidevõrkude vahelise konvergensti (lähenemise) suurenemise keskkonnas ning eesmärgiga edendada jätkusuutlikku konkurentsi ja investeringuid kõigil telekommunikatsiooniturgudel, on oluline, et regulatsioon on nii palju, kui võimalik tehnoloogiliselt neutraalne ja tagab, et ei eksisteeriks konkurentsi moonutusi ega piiranguid ning et efektiivne investeerimine ja innovatsioon oleks soodustatud. Need põhimõtted on sätestatud raamdirektiivi artiklis 8 ja hõlmavad siseturu arendamist läbi järjepideva regulatiivse praktika ja -raamistiku kohaldamise. Eespool nimetatud kaalutlused tähendavad, et sarnastes tingimustes ja sarnaste turutõrgete korral peaks kohaldama sarnaseid hinnaarvestuse põhimõtteid.

Regulaatorid võivad hinnaarvestusse kaasata kulusid, mis on kantud reguleeritava sideettevõtja poolt ajalooliselt rajatud sidevõrgu investeringutena (tegelikud ehk ajaloolised kulud) või kulusid, mis tekivad investeringutest, kui mõtteline sidevõrk ehitatakse täna (tänapäevased kulud ehk nüüdisväärtus). Kuigi mõlemaid lähenemisviise võib põhimõtteliselt kasutada, täitmaks efektiivsuse eesmärki, on tänapäevaste kulude lähenemine konkurentsivõimelise efektiivsuse standardiga siiski rohkem kooskõlas, kuna tiheda konkurentsiiga turul määratakse hinnad valitseva tehnoloogia alusel. Konkurentsivõimelises keskkonnas konkureerivad operaatorid tänapäevaste kulude alusel ja ei hüvitata kulusid, mis on tekkinud ebaefektiivsusest. Samuti ei tohiks reguleerimise kaudu lubada kõrgete kuludega ettevõtjatel kanda oma ebaefektiivsust lõpptarbijatele edasi. Ettevõtjatel, kellele hüvitatakse tegelikud kulud, on vähe stiimuleid efektiivsuse suurendamiseks. Sellises olukorras ettevõtja, kes suudab lõpetada kõnesid odavamalt, ei ole ettevõtja, kes saab kasu efektiivsuse kasvust. Vastupidi, hoopis vähem efektiivne (konkureeriv) sideettevõtja, kes maksab madalamat kõne lõpetamise tasu (suurema efektiivsusega sideettevõtjale), saab seeläbi põhjendamatu konkurentsieelise.

Sobiva kulubaasi valiku tegemine on seotud kulumudeli valikuga, st kas valida ülevalt-alla kulumudel (top-down), alt-üles kulumudel (bottom-up) või nende kahe hübriidne kulumudel. Ülevalt-alla kulumudeli algseks infoallikaks on ettevõtja poolt kantud tegelikud kulud (ehk ajaloolised kulud). Alt-üles kulumudelid kasutavad lähtepunktina nõudluse andmeid, mille alusel, kasutades majandus-, inseneri- ja raamatupidamis põhimõtteid, piiritletakse efektiivne sidevõrk, mis on võimeline teenindama nimetatud nõudlust. Alt-üles kulumudelid võimaldavad rohkem paindlikust sidevõrgu efektiivsuse osas ja vähendavad sõltuvust reguleeritud ettevõtja andmetest. Alt-üles kulumudel on sünonüüm efektiivse sideettevõtja sidevõrgu teoreetilisele kontseptsioonile, sest see peegeldab kasutuses olevate seadmete koguse asemel vajatavate seadmete kogust ja mudel ignoreerib pärandkulusid (legacy costs). Alt-üles kulumudel ei taga, et kõik tegelikult (ajalooliselt) kantud kulud (investeringud) saavad lõpuks reguleeritud teenuse poolt kaetud.

---

⁵³ http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2009/sec_2009_0600_en.pdf

Tulevikku suunatud perspektiivi kohaselt valiks uus turule sisenev operaator pakettkommutatiooni põhise sidevõrgu, kus kõik pakutavad teenused edastatakse üle IP tuumikvõrgu. Arvestades, et efektiivsete kulude tasandikohaste kõne lõpetamise tasude reguleerimise eesmärgiks on kajastada olukorda, mis oleks valdav konkurentsi tingimustes, tähendab see kulumudeli koostamist kõige tõhusamatest tehnoloogiatest lähtudes, mis on kulumudeli koostamise hetkel kättesaadavad. Tiheda konkurentsiga turul valiks uus turule siseneja kõige tõhusama kättesaadava tehnoloogia, see tähendab, et ülekandevõrk põhineks järgmise põlvkonna sidevõrgul (NGN – next generation network). Seega alt-üles kulumudel ehitatakse üles eeldusega, et ülekandevõrk põhineb järgmise põlvkonna sidevõrgul (NGN) ulatuses, mille kulusid on võimalik usaldusväärset kindlaks määrata.

See tähendab ka seda, et kõneliiklus tuleb muundada IP põhiseks. Kuna sidevõrgud seotakse käesoleval ajal valdavalt ikkagi läbi aegmultipleksimise (TDM – time division multiplexing) tehnoloogia, siis on vaja lisada alt-üles kulumudelile meediumilüüse (media gateways), et tagada sidumine operaatoritega, kes kasutavad tavatelefonivõrgu (PSTN) põhiseid seadmeid.

Otsustades kõne lõpetamise reguleeritud hulгимüügi hinna õige taseme üle, on oluline tagada, et rakendatav meetodika soodustab tõhusat tootmise ja tarbimise otsuste tegemist ning minimeerib kunstlikke ülekandeid ja moonutusi konkurentide ja tarbijate vahel. Seega peaksid reguleerivad asutused rakendama kulumudeleid, mis seavad hulгимüügi kõne lõpetamise hinnad lisanduvatele kuludele nii lähedale kui võimalik. Mida lähemal on kõigi sideettevõtjate kõne lõpetamise hind lisanduvatele kuludele, seda tõenäolisem on, et see toob kaasa kõige tõhusama ja vähem moonutatud kõne lõpetamise teenuse kasutamise ja väheneb selliste probleemide ohtu, nagu ristsubsideerimine sideettevõtjate ja klientide vahel, ebaefektiivne hinnakujundus ja -investeeringud. Seetõttu on õigustatud kohaldada ainult kõne liiklusega seotud lisanduvate kulude jaotamise meetodikat (pure LRIC), kus asjakohaseks lisanduvaks kuluks on hulгимüügi kõne lõpetamise teenus, mis sisaldab ainult neid kulusid, mis ei eksisteeriks, kui seda teenust enam ei toodetaks (st välditavad kulud).

Pure LRIC lähenemine tunnistab olulise eesmärgina lühiajalisel piirkulul hinnaarvestust (short-run marginalpcost pricing). Samuti, kuna sidevõrgul põhinevate teenuste kulude struktuuri iseloomustatud olulisel määral püsikulud ja eeldades, et kõik kulud muutuvad pikas perspektiivis muutuvkuludeks, on seega tagatud teenuse põhiste püsikulude ja muutuvkulude katmine, mis lisanduvad osutatavale teenusele pikas perspektiivis.

Peamine eelis lisanduvate kulude meetodi (nimetatakse ka välditavate kulude meetodiks) korral, mis kaasab ainult efektiivsed kulud, on, et see edendab efektiivseid tootmise ja tarbimise otsuseid. See saadab korrektsid signaale kõnet algatavatele sideettevõtjatele seoses nende tegevusega tekitatud kuludega, mis läbi nad saavad kohandada oma käitumist kõige efektiivsemal viisil. Näiteks võivad kõne lõpetamise hinnaga kaetud sidevõrgu kulud, mis ei tulene otseselt kõnealuse teenuse osutamisest, põhjustada moonutatud signaale ja kõrgemaid hindasid kõne lõpetamise teenust ostvatele kõnet algatavatele sideettevõtjatele ja seega ka nende jaeklientidele. Selle tulemusena ristsubsideeritakse kõnet lõpetava sideettevõtja investeerimiskulusid kõnet algatava sideettevõtja poolt ja see võib põhjustada ka optimaalsest väiksemat kõnede arvu sidevõrkude vahel.

Lisanduvatel kuludel põhinevad reguleeritud kõne lõpetamise tasud leevendavad eespool nimetatud moonutusi ja tagavad ühtlasema ja tasakaalustatuma reguleeriva raamistiku. Sellised tasud vähendavad ristsubsideerimise ulatust kliendigruppide vahel (näiteks fikseeritud- ja mobiilside vahel) ja ka suuremate ja väiksemate sideettevõtjate vahelise kõnede liikluse tasakaalustamatusest tulenevate rahaliste kahjude mõju. Seega võib

eeldada, et kõne lõpetamise tasud, mis pikas perspektiivis ühtlustavad teenuse osutamisega lisanduvad kulud, toovad kaasa suurema konkurentsi ja madalamad jaehinnad klientidele, samas tagavad ka efektiivsete kulude katmise ja asjakohased investeerimise stiimulid.

Pure LRIC lähenemise korral kaasatakse ainult kulud, mille eksisteerimine lakkab, kui hulгимüügi kõne lõpetamise teenuse osutamine lõpetatakse. Sageli on väidetud, et kuna suur osa ühistest ja üldistest kuludest (joint and common costs) ei ole hulгимüügi kõne lõpetamise teenusega lisanduvad kulud, tuleks ette näha nende lisamine LRIC kulumudelisse kas juurdehindlusena (mark-up) või defineerida lisanduvaid kulusid laiemalt. Väidetakse ka seda, et mitme tootega ettevõtete korral, jaotades ühised ja üldised kulud Ramsey hinnakujunduse teel, kaasneks sellega sotsiaalselt kõige optimaalsem tulemus. See tähendab hinnakujundust, mille puhul juurdehindlus (mark-up) on omistatud vastavalt üksikute teenuste elastsusele. Siiski nõuab nimetatud elastsuse täpselt kindlaks määramine märkimisväärselt palju informatsiooni. Lisaks, isegi kui Ramsey hinnakujundus põhimõtteid rakendada kõne lõpetamise hinnale, eksisteerib märkimisväärne oht, et vastavad (reguleerimata) jaehinnad ei ole seotud Ramsey hinnakujunduse põhimõtte kohaselt ja üldine heaolu seeläbi väheneb. Lisaks, nagu eespool öeldud, eksisteerivad kulude jaotusprobleemid ja konkurentsi probleemid (nt fikseeritud ja mobiilside operaatorite vahel ning väiksemate ja suuremate sideettevõtjate vahel), mis on seotud lisanduvatele kuludele täiendava juurdehindluse (mark-up) võimaldamisega kõne lõpetamise turgudel.

Samuti tuleb märkida, et Euroopa Liidus eksisteerivad kuludele orienteeritud hulгимüügi kõne lõpetamise hinna tarbeks kulude jaotamise väljatöötatud süsteem, nimetusega helistaja sidevõrgu operaator maksab (Calling Party Network Pays) eeldab, et helistaja on ainus osapool, kes põhjustab kõnega kaasnevaid kulusid. Siiski on oluline mõista, et nii helistaja kui ka kõnet vastu võttev osapool põhjustavad ühiselt tehtava kõne ja saavad sellest kõnest ka ühiselt kasu. Kui vastuvõtja ei saaks kõnest kasu, siis ta ei nõustuks kõnet vastu võtma. Selles osas erineb kõne lõpetamise turg teistest turgudest, kus kulude loomisega kaasnev kasu saab omistada ainult ühele poolele. Traditsiooniline kulude põhjusliku seose põhimõtte järgi on kulupõhiste hindade sätestamisel soovitatav, et kulude looja peaks olema ka kulude kandja. Arvestades kõne lõpetamise kahepoolset loomust, siis mitte kõik kõne lõpetamisega seotud kulud ei pea tingimata olema kaetud hulгимüügi tasumääraga, millega maksustatakse kõnet algatav sideettevõtja. Isegi kui hulгимüügi kõne lõpetamise hinnad oleks nullis, siis kõnet lõpetav sideettevõtja omaks ikkagi võimet katta kõne lõpetamisega seotud kulud mitte-reguleeritud jaeteenuste tasudest. Pigem on küsimuseks, kuidas jaotada rahalised ülekanded sideettevõtjate vahel nii, et oleks kõige paremini tagatud majanduslik tõhusus tarbijate hüvanguks.

Viimase aja majandusealases kirjanduses on märgitud, et mobiiltelefonivõrkudes (sama kehtib ka telefonivõrkude kohta) esineva kõne välismõjude (call externalities) olemasolu tõttu eksisteerivad tugevad stiimulid rakendada võrgu sisestele ja võrkude vahelistele kõnedele erinevaid hindasid. Seda seetõttu, et kõrged, piirkulusid (marginal costs) ületavad mobiiltelefonilt mobiiltelefonile kõne lõpetamise tasud vähendavad teiste sideettevõtjate sidevõrkude atraktiivsust ja seega ka nende konkurentsivõimet.

See teooria viitab sellele, et piirkuludest kõrgemad mobiiltelefonivõrgu kõne lõpetamise tasud (sama kehtib ka telefonivõrkude kõne lõpetamise tasude kohta) võivad viia püsivate netomakseteni väiksemate sidevõrgu operaatorite poolt suurematele sidevõrgu operaatoritele. Kuna ka sidevõrkude vaheliste kõnede jaehinnad on kehtestatud ülalpool kulusid, siis tähendab see seda, et väiksemad sidevõrgud saavad ka suhteliselt vähem kõnesid. Seega, vastava kirjanduse kohaselt põhjustavad kõne lõpetamise tasud, mis on

kõrgemad, kui kõne lõpetamise teenuse piirkulu, strateegiliselt tekitatud mõjusid, mis võivad kahjustada väiksemate sidevõrkude operaatoreid.

Lisaks võib väita, et kõrged minutipõhised kõne lõpetamise tasumäärad survestavad sideettevõtjaid rakendama minutipõhiseid jaehindasid, piirates seeläbi võimalike uuenduslike pakkumiste teket, nagu näiteks need, mis põhinevad püsitasudel (flat-rate tariif), mis omakorda võiksid soodustada suuremat jaetarbimist

6.5.2. Hinnaga seotud konkurentsiprobleemid

275. Alljärgnevalt on esitatud võimalikud hinnaga seotud konkurentsiprobleemid ja analüüsitud nende esinemise võimalusi praktikas.

276. Sidevõrgus kõne lõpetamise turgudel võivad eksisteerida peamiselt ülemäärase hinna, hinnadiskrimineerimisega ja ristsubsideerimisega seotud konkurentsiprobleemid. Ülemäärane hind on hind, mis võimaldab ettevõtjal teenida kõrgemaid kasumeid, kui võiks teenida efektiivse konkurentsiga turul. Selle konkurentsiprobleemi põhiliseks allikaks on operaatorite märkimisväärne turujõud kõnede lõpetamise üle oma sidevõrkudes. Eelkõige ilmneb ülemäärase hinna rakendamine juhtudel, kui kehtib helistaja maksab põhimõte, mistõttu kõne vastuvõtjad ei hooli piisavalt kuludest, mida teised osapooled neile helistades kannavad ning seega puudub märkimisväärne tasakaalustav ostja jõud. Seetõttu on operaatorid motiveeritud nõudma teistel sideettevõtjatelt kõne lõpetamise teenuste eest ülemäärast hinda, mis viib suure tõenäosusega ressursside ebaefektiivsete paigutusteni ning moonutatud hinnastruktuurideni.

277. Hinnadiskrimineerimine jaguneb hinnadiskrimineerimiseks sideettevõtjate vahel ja hinna-diskrimineerimiseks sisemise ja välimise varustamise vahel. Hinnadiskrimineerimine sideettevõtjate vahel seisneb sidevõrgus erinevate kõnelõpetamise hindade rakendamises erinevatele sideettevõtjatele.

278. Hinnadiskrimineerimisega sisemise ja välimise varustamise vahel on tegemist juhul, kui vertikaalselt integreeritud sideettevõtja nõuab temaga jaeturul konkureerivalt sideettevõtjalt hulgiteenuste eest kõrgemat hinda (sageli ka ülemäärast hinda), kui vertikaalselt integreeritud sideettevõtja nõuab oma jaeteenust pakuvalt üksuselt. Ehk teisisõnu toimub diskrimineerimine sisemise ja välimise varustamise vahel. Hulgiteenuste turul võib märkimisväärse turujõuga vertikaalselt integreeritud sideettevõtja hinnadiskrimineerimise tagajärjel tõsta oma konkurentide kulusid jaeturul läbi ülemäärase hinna, mis võib viia konkurentide jaemüügi piiramiseni ning seeläbi üleüldise konkurentsiolekorra kahjustamiseni.

279. Ristsubsideerimisega on tegemist juhul, kui märkimisväärse turujõuga ettevõtja poolt nõutakse hulgiturul kuludest kõrgemat (ülemäärast) hinda ning vertikaalselt allapoole seotud turul rakendatakse kuludest madalamat hinda (kuludest madalama hinna rakendamine on käsitatav ka röövelliku hinnakujundusena). Juhul kui hulgitasandi hind on ülemäärane ning jaetasandi hind röövellik (allapoole kulusid), annab see märkimisväärse turujõuga ettevõtjale võimaluse laiendada oma turujõudu vertikaalselt allapoole seotud turule. Seega on ristsubsideerimise üheks teguriks ülemäärane hind. See on hind, mis võimaldab ettevõtjal teenida kõrgemaid kasumeid, kui võiks teenida efektiivse konkurentsiga turul.

280. Eeltoodust järeldub, et ülemäärane hind takistab efektiivse konkurentsi toimimist, mis omakorda kahjustab lõppkasutajate huve.

281. Kuivõrd *ex ante* regulatsiooni kehtestamine ei sisalda endas hinnangut sellele, kas ettevõtja on pannud toime õiguserikkumise ning oluline on üksnes kindlaks teha, kas tema

majanduslik tugevus annab talle võimu käituda märgatavas ulatuses sõltumatuna konkurentidest, klientidest ja lõpuks ka lõppkasutajatest⁵⁴, tuleb ka mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul esineda võivaid konkurentsiprobleeme hinnata ennekõike potentsiaalselt esineda võivate konkurentsiprobleemidena. Samuti, kas sellised konkurentsiprobleemid võivad turu konkurentsiolekorrast tingituna praktikas realiseeruda.

282. Telia, Elisa ja Tele2 omavad tehnoloogilistel põhjustel igaüks praegu ja ka tulevikus (lähima kolme aasta jooksul) mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul märkimisväärset turujõudu (sh 100%-list turuosa) ja antud turul kehtib helistaja maksab põhimõte ning puudub tasakaalustav ostja jõud⁵⁵. Seega on neil olemas võime kasutada oma turujõudu konkurentsi moonutamiseks läbi eelkirjeldatud ülemäärase hinna, hinnadiskrimineerimise ja/või ristsubsideerimise rakendamise.

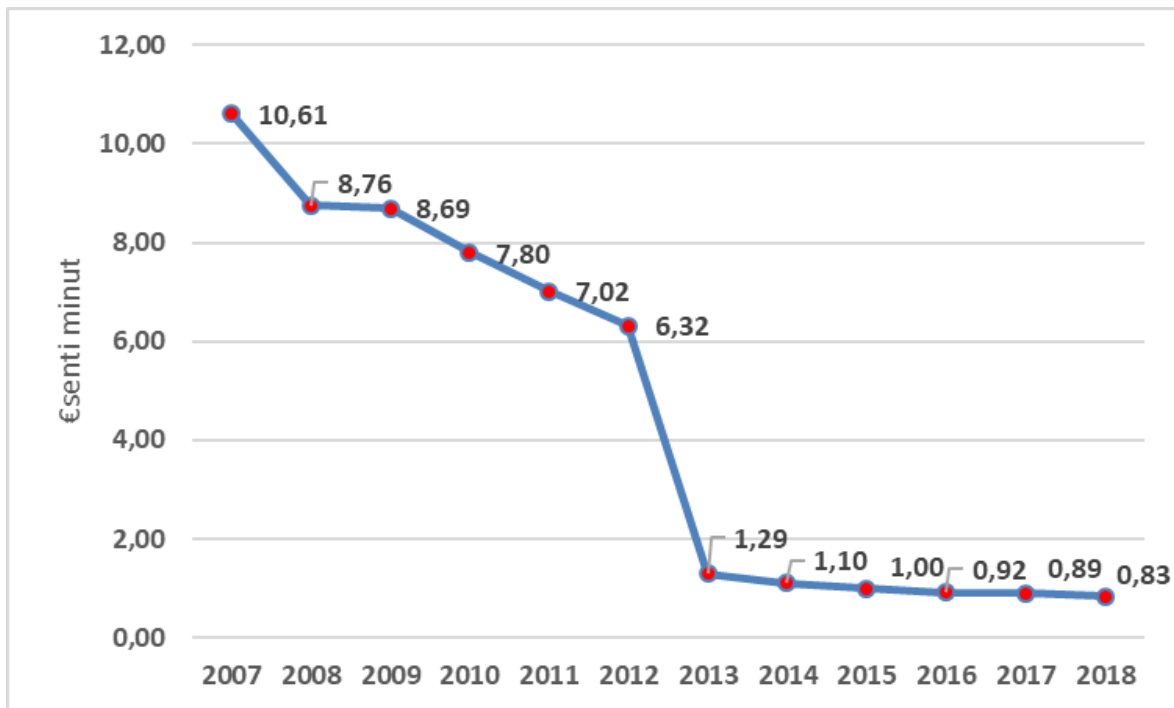
283. Teliale, Elisale ja Tele2-le on rakendunud mobiiltelefonivõrgus kõnele hinnaga seotud kohustused (sideturu regulaatori erinevate otsuste alusel) alates 2007 aasta novembrist. Käesoleval ajal rakendub neile TTJA 26.05.2016 otsus nr 1-10/16-161, mille alusel peavad nimetatud sideettevõtjad rakendama mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamisel hinda, mis ei ole kõrgem, kui Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovitusel sätestatud meetodika (*pure BU LRIC* meetodika) alusel arvestatud Euroopa riikide reguleerivate asutuste poolt kehtestatud keskmine mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind. Sellest tulenevalt rakendavad hetkel kõik kolme sideoperaatorit mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamisel ühesugust (sümmeetrilist) hinda 0,83 € senti minutis. Seega ülemäärase hinna, hinnadiskrimineerimisega ja ristsubsideerimisega seotud konkurentsiprobleemid käesoleval ajal puuduvad, kuna selle välistab rakendatud hinnakohustus.

284. Samas on teada, et ajalooliselt on nimetatud ettevõtjad rakendanud oluliselt kõrgemaid (ülemääraseid) mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindasid (vt joonis nr 12). Samuti on kõik hinnaga langetused ajalooliselt toimunud ainult läbi vastava reguleeriva asutuse otsuse. Vabatahtlikult ülemääraseid hindasid sideettevõtjad langetanud ei ole. Seega eksisteerib märkimisväärne tõenäosus, et ilma vastavate kohustuse rakendamiseta võivad märkimisväärse turujõuga ettevõtjad ära kasutada oma turujõudu ülemäärase mobiiltelefonivõrgus kõnelõpetamise hinna rakendamiseks.

---

⁵⁴ raamdirektiivi artikli 14 lõige 2, ESS § 45 lõige 2

⁵⁵ Vt. peatükki 4.3 koos alampeatükkidega

Joonis 12. Mobiiltelefonivõrgus kõnelõpetamise hindade muutus aastatel 2007-2018 (ilma KM-ta)

6.5.3. Hinnakohustuste valiku analüüs

285. Alljärgnevalt on analüüsitud märkimisväärse turujõuga ettevõtjale rakendatavaid erinevaid võimalike kohustusi, leidmaks kohustust, mis tagaksid kõne lõpetamise teenuse puhul hinnaga seotud konkurentsiprobleemide tõhusaima vältimise. Esmalt vaadeldakse hinnakohuse teise kohustustega asendamise võimalikkust ja seejärel erinevaid hinnakohustuste meetodikaid.

6.5.4. Hinnakohustuse teiste kohustustega asendamise võimalikkuse analüüs

286. Peatükis hinnatakse, kas märkimisväärse turujõuga ettevõtjale rakendatavat hinnakohustust on võimalik ja otstarbekas asendada mõne muu ESS-is sätestatud kohustusega nagu näidispakkumise avaldamise -, juurdepääsu-, läbipaistvuse-, mittediskrimineerimise - või kuluarvestuse lahususe kohustusega.

287. Näidispakkumise avaldamise - ja juurdepääsukohustused⁵⁶ ei ole piisavad hinnaga seotud konkurentsiprobleemide vältimiseks, kuna nimetatud kohustused ei sätesta konkreetseid kohustusi kõnede lõpetamise hinna alandamise kohta.

288. Jaehindadele läbipaistvuse kohustuse⁵⁷ rakendamine (kõne jaehinnas on välja toodud selles sisalduv kõne lõpetamise hind) võib ülemäära kõrgete hindade kehtestamise probleemi leevendada juhul, kui erinevatesse sidevõrkudesse tehtavate kõnede hindadest teadlikud lõppkasutajad saavad oma nõudlust reguleerida vastavalt kõne lõpetamise hindade muutusele.

⁵⁶ ESS § 50 lõike 1 punktis 2 ja 5

⁵⁷ ESS § 50 lõike 1 punkt 1

289. Arvestades numbriliikuvuse nõuet, mille tõttu lõppkasutajal on mobiiltelefoniteenuse osutaja vahetamise korral õigus säilitada talle mobiiltelefoniteenuse osutaja poolt kasutada antud mobiiltelefoninumber, ei ole helistaval lõppkasutajal võimalik mobiiltelefoninumbri järgi tuvastada, millise operaatori teenust kõne adressaat kasutab. Selleks peaks lõppkasutaja enne iga kõne tegemist kontrollima, kus võrgus asub lõppkasutaja number, millele ta helistada soovib, ja vastavalt sellele valima oma edasise käitumisviisi: kas helistada tavapäraselt, kasutada „tagasihelistamise palvet“ või valida mõni muu number. Seetõttu ei pruugi lõppkasutajad reageerida kõne lõpetamise hindade tõstmisele. Samuti ei anna jaehindade läbipaistvus garantiid, et need hinnad ei oleks ülemääraselt kõrged. Eeltoodust lähtudes ei lahenda hulgitasandil läbipaistvuskohustuse kehtestamine iseenesest jaehindade läbipaistvusega seonduvaid probleeme.

290. Mittediskrimineerimis-⁵⁸ ja läbipaistvuskohustuse koos kuluarvestuse lahususe kohustusega⁵⁹ rakendamine ei takista märkimisväärse turujõuga ettevõtjat rakendamast mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise ülemääraseid hindasid. Sellised kohustused muudaksid küll võrgusiseste kõnede lõpetamise kulud nähtavaks ja kohustaksid märkimisväärse turujõuga ettevõtjat pakkuma nii oma jaeüksusele, kui ka teistele operaatoritele samaväärseid mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindasid. Samas ei kohusta nimetatud sätted märkimisväärse turujõuga ettevõtjat pakkuma teistele sideettevõtjatele võrgusiseste kõnede kuludega samaväärset kõne lõpetamise hinda. Seega võib märkimisväärse turujõuga ettevõtja nii teistele operaatoritele kui ka oma jaeüksusele ülemäära kõrgete kõne lõpetamise hindade rakendamisel samaaegselt rakendada lõpp-kasutajatele oluliselt madalamaid jaehindu, mis ei arvesta teenuse täielike kuludega ning seeläbi piirata teiste operaatorite jaemüüki.

291. Kuna eelkirjeldatud kohustused ei ole hinnaga seotud konkurentsiprobleemide lahendamiseks piisavad, on vajalik ja otstarbekas mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul hinnaga seotud konkurentsiprobleemide vältimiseks, samuti lõppkasutajate kasu suurendamiseks ning efektiivse ja pideva konkurentsi kaitseks rakendada märkimisväärse turujõuga ettevõtjale hinnakohustusi⁶⁰, mis sätestavad rakendatava hinna suuruse.

6.5.5. Hinnakohustuse valimine

292. Hinnakohustuste valimisel peab eelkõige lähtuma ESS § 52 lõikest 1 ja 2 ning Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovituselt.

293. Mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele hinnakohustuste kehtestamisel kaalus TTJA järgnevaid hinnakohustusi:

- „jaehind miinus meetoodika“;
- „kuludele orienteeritud hinna arvestamise meetoodika“;
- „võrreldavate hindade (*benchmark*) meetoodika“.

---

⁵⁸ ESS § 50 lõike 1 punkt 3

⁵⁹ ESS § 50 lõige 4

⁶⁰ ESS § 50 lõike 1 punkt 7

294. „Jaehind miinus metoodika“ korral määratakse reguleeritava hulgiteenuse hind järgnevalt: jaateenuse tuludelt lahutatakse hulgiteenusega mitteseotud jaateenuste kulud ja liidetakse hulgiteenusega seotud põhjendatud kulud.
295. Kuludele orienteeritud hinna korral peab reguleeritav hind põhinema teenuse kuludel. Olenevalt regulatsiooni eesmärgist saab „kuludele orienteeritud hinna arvestuse metoodika“ koostamisel lähtuda järgmistest valikutest:
- 1) teenuse jaoks vajalike varade (sidevõrgu) mahu hindamise metoodika
    - 1.1) tegelikult kasutusel olev sidevõrk ehk varasid hinnatakse ülevalt-alla (*top-down*)
    - 1.2) teoreetiliselt antud riigi jaoks optimaalseim ja efektiivsetele konkurentsitingimustele vastav sidevõrk ehk varasid hinnatakse alt-üles (*bottom-up*)
  - 2) varade kulubaas
    - 2.1) varade tegelikud ajaloolised väärtused (*HCA - historical cost accounting*)
    - 2.2) varade käesoleva aja väärtused (*CCA - current cost accounting*)
  - 3) kulude jaotusmetoodika
    - 3.1) teenustele jaotatakse kõik kulud proportsionaalselt ehk täielikult jaotatud kulud (*FDC – full distributed costs*)
    - 3.2) teenusele jaotatakse ainult kulud, mis ei eksisteeri (välditavad kulud), kui teenust ei osutata ehk teenusega lisanduvad kulud (*IC – incremental costs*)
      - 3.2.1) teenusele jaotatakse ainult kõne liiklusega otseselt seotud pikaajaliselt lisanduvad kulud (*pure LRIC – pure long run incremental costs*)
      - 3.2.2) teenusele jaotatakse kõne liiklusega otseselt ja kaudselt seotud pikaajaliselt lisanduvad kulud (*LRIC - long run incremental costs*)
      - 3.2.3) teenusele jaotatakse kõne liiklusega otseselt ja kaudselt seotud kulud ning teatud osa üldistest püsikuludest (*LRIC+ long run incremental costs plus*)
296. Iga erinev eelnimetatud „kuludele orienteeritud hinna arvestamise metoodika“ annab tulemuseks erineva teenuse hinna.
297. Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovitusel kohaselt peab „kuludele orienteeritud hinna arvestamise meetodi“ aluseks võtma *pure BU LRIC* meetodi. Käesoleval ajal määratakse Euroopas Liidus telefonivõrgus kõne lõpetamise hinna nimetatud kuludele orienteeritud hinna arvestamise *pure BU LRIC* meetodi alusel 23 liikmesriigis.
293. Eestis ei ole välja töötatud ega rakendatud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul hinnaregulatsiooni, mis põhineks Eesti mobiiltelefonivõrkude kuludele orienteeritud hinna arvestamise *pure BU LRIC* meetodil. Nii mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turgu reguleerivas Konkurentsiameti 26.03.09 otsuses nr 8.3-12/09-0002, kui ka TJA telefonivõrgus kõne lõpetamise turgu reguleerivates otsustes 12.12.14 nr 22-6/14-513 ja 11.10.2018 nr 1-10/18-332 jääb TTJA seisukohale, et Eesti mobiil- või telefonivõrkude kuludel põhineva *pure BU LRIC* metoodika väljatöötamise ja rakendamise kulud on võrreldes sellest saadava konkurentsi tõusu ja tarbijate kasuga, ebaproportsionaalselt suured.

294. Lisaks otsestele kõrgetele kuludele, mis on seotud *pure BU LRIC* mudeli loomise teenuse ostmisega vastava kogemusega konsultatsioonifirmalt kaasneksid *pure BU LRIC* meetodikaga ka kulud, mis seonduvad meetodika juurutamise ja käigus hoidmisega: meetodika juurutamise protsess kestaks vähemalt 1,5 aastat ning nõuaks TTJA poolt vaadatuna 2-3 uue töötaja palkamist. Lisaks peab meetodikat uuendama vähemalt kord 3 aasta jooksul, mis samuti nõuab märkimisväärset tööjõu- ja rahalist ressursi.

295. Samuti kaasneksid sellise meetodika juurutamise ja käigus hoidmisega märkimisväärsed kulud regulatsiooni adreessadiks olevale MTE-st sideettevõtjale, seda kasvõi täiendava tööjõu vajadusest.

296. Lisaks nähakse uue Euroopa elektroonilise side seadustiku artikliga 75 ette, et hiljemalt 31.12.2020 võtab komisjon vastu õigusakti, milles sätestatakse üleliiduline mobiiltelefonivõrgus kõnede lõpetamise ühtne maksimummäär. Nimetatud maksimummäära esmakordsel kehtestamisel võetakse arvesse mobiilsidevõrkude tõhusate kulude kaalutud keskmist. Seega ei ole praegusel ajal mõistlik ja otstarbekas hakata juurutama märkimisväärselt kõrgete arenduskuludega Eesti mobiiltelefonivõrkude kuludel põhinevat *pure BU LRIC* meetodit, kui juba ligikaudu kahe aasta pärast rakendatakse üleliiduline mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise ühtne maksimummäär.

297. Eeltoodust tulenevalt ei ole Eesti mobiiltelefonivõrkude kuludel põhineva *pure BU LRIC* meetodi rakendamine mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindade reguleerimiseks mõistlik ja otstarbekas.

298. Tagamaks võimalike konkurentsiprobleemide tõhusaim vältimine ning edendada seeläbi teenuse pakkumise ja tarbimise efektiivsust on otstarbekas lähtuda Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovituselt ja rakendada „võrreldavate hindade meetodit“, mis põhineb Euroopas rakendatud *pure BU LRIC* meetodi põhiste kõne lõpetamise hindade keskmisel ja milline võimalus on sätestatud ka ESS § 52 lõikes 2 ning Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasu reguleerimise soovitusel artiklis 12.

299. MTE-del on olemas „võrreldavate hindade meetodi“, mis põhineb Euroopas rakendatud *pure BU LRIC* meetodi põhiste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindade keskmisel rakendamise kogemus alates 2013 aastast⁶¹. Sellest tulenevalt rakendavad hetkel MTE-d mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamisel ühesugust (sümmeetrilist) hinda 0,83 €senti minut.

300. „Võrreldavate hindade meetodi“ rakendamine on otstarbekam ja mõistlikum, kui Eesti mobiiltelefonivõrgu kuludel põhineva *pure BU LRIC* meetodi juurutamine, kuna selle rakendamine on nii märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele kui regulaatorile vähem koormavam ning annab samaväärse tulemuse kui Eesti põhine *pure BU LRIC* meetod.

301. TTJA on veendunud, et „võrreldavate hindade meetodi“ ja Euroopa Liidu keskmise *pure BU LRIC* meetodi alusel arvestatud kõne lõpetamise hind on samaväärne Eesti mobiiltelefonivõrgu kuludel põhinevate *pure BU LRIC* meetodi alusel arvestatud kõne lõpetamise hinnaga. Sellise Euroopa keskmise *pure BU LRIC* meetodi alusel arvestatud kõne lõpetamise hinna aluseks olevate erinevates riikides rakendatud hindade maht on piisavalt laiapõhjaline ning sinna on kaasatud erinevate majandusolukordadega nii Ida-, Lääne-, Põhja-, kui ka Lõuna-Euroopa riigid. Seega on nende hindade keskmise tulemiks Euroopa

---

⁶¹ Konkurentsiameti 16.08.12 otsus nr 8.3-12/12-003

Liidu majandustingimustes keskmiselt efektiivsele sideettevõtjale vastav kõne lõpetamise hind, mis on Eestis, arvestades siinset majandusolukorda, rakendatav ja mõistlik.

302. Käesoleva otsusega planeeritakse (sarnaselt praegu kehtiva regulatsiooniga) jätkata iga-aastase mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna kohandamisega vastavalt Euroopa keskmise *pure BU LRIC* meetodi alusel arvestatud kõne lõpetamise hinna muutumisele. Seega ei saa teiste Euroopa riikides tegutsevate mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu MTE-dega võrreldes Eesti MTE-de investeerimis- ja kasumiteenimise võimalused halveneda.

303. Kogu regulatsiooniperioodi kestel jääb Eesti mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna tase Euroopa riikide keskmisele tasemele, mis jätab MTE-le võimaluse teenida mõistlikku tulu eeldusel, et MTE on oma tegevuses sama kulutõhus, kui keskmiselt kulutõhus mobiiltelefonivõrgu operaator Euroopas. TTJA on seisukohal, et siinkohal ei oleks sideettevõtjatele erandite tegemine nii kehtivast regulatsioonist kui ka praktikast tulenevatel alustel põhjendatud ja võimalik.

304. „Võrreldavate hindade meetodi“ põhine hinnakontrolli kohustus teenib efektiivse ja pideva konkurentsi huvi ja suurendab lõppkasutajate kasu, kuna nimetatud kohustuse tulemuseks on mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu teenuste hindade sümmeetrilisus ja kulutõhusus. Seega vähenevad neile alternatiivsetele sideettevõtjatele, kellele on märkimisväärse turujõuga ettevõtja poolt mobiiltelefonivõrgus osutatav kõnelõpetamise teenuse kasutamine märkimisväärne kulu, peatükis 6.5.2 kirjeldatud hinnaga seotud konkurentsi probleemid. Samuti väheneb nende sideettevõtjate turult väljatõrjumise oht ning luuakse eeldused lõppkasutajatele osutatavate jaeteenuste hindade alanemiseks. See omakorda tagab lõppkasutajate kasu ja tekitab sideturul efektiivse konkurentsi.

305. Euroopa *pure BU LRIC* keskmisel kõne lõpetamise hinnal põhineva „võrreldavate hindade meetodi“ rakendamine juba 2013 aastast on võimaldanud ja võimaldab tagada MTE-de tõhusate investeeringute tagasiteenimise ja mõistliku kasumi.

306. Eeltoodust tulenevalt ei pea TTJA otstarbekaks ja mõistlikuks välja töötada ja rakendada kõne lõpetamise hinna määramisel Eesti mobiiltelefonivõrkude põhise *pure BU LRIC* meetodit vaid lähtub piirhinna kehtestamisel Euroopa keskmisest *pure BU LRIC* meetodi alusel arvestatud kõne lõpetamise hinnast.

307. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele hinnakohustuste kehtestamine „võrreldavate hindade meetodi“ alusel on kooskõlas ESS-iga⁶², kuna:

- on mõistlik ja otstarbekas, sest tagab, et MTE ei kasuta oma turujõudu konkurentsi kahjustavalt ja ei kohtle oma konkurente ebavõrdselt;
- on mittediskrimineeriv, sest sarnased kohustused kehtestatakse kõigile telefonivõrgus kõne lõpetamise turul MTE-dele;

---

⁶² ESS § 135 lõike 1 alusel peab TTJA tagama, et toiming või meede on mõistlik ja otstarbekas, mittediskrimineeriv ja läbipaistev. ESS § 52 lõige 2 alusel võtab TTJA hinnakohustuse kehtestamisel arvesse sideettevõtja tehtud investeeringuid ja seda, et märkimisväärse turujõuga ettevõtjal peab olema võimalik teenida otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit.

- on läbipaistev, sest kohustused on kehtestatud selliselt, et MTE-dele on üheselt arusaadav, mida TTJA tema suhtes on otsustanud ning millised õigused ja kohustused sellest temale tulenevad;
- tagab MTE-de tehtud efektiivsete kulude ja investeeringute tagasi teenimise, ning võimaldab teenida otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit.

6.5.6. Hinnakohustuse kehtestamine

308. Eeltoodust tulenevalt kehtestab TTJA Teliale, Elisale ja Tele2-le mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul hinnaga seotud konkurentsiprobleemide vältimiseks ning lõppkasutajate huvide kaitseks ESS § 50 lg 1 punktis 7 sätestatud hinnakontrolliga seotud kohustuse.

309. Nimetatud kohustuse raames nõuab TTJA järgmist:

310. Telia, Elisa ja Tele2 peavad rakendama mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamisel hinda, mis ei ole kõrgem kui Euroopa Komisjoni kõne lõpetamise tasude reguleerimise soovitus⁶³ sätestatud meetodika (*pure BU LRIC*) alusel arvestatud Euroopa riikide reguleerivate asutuste poolt kehtestatud keskmine mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind. Nimetatud hinna arvutamisel võetakse aluseks Euroopa Sideameti (BEREC) poolt avaldatud hiliseimad Euroopa riikides rakendatavate *pure BU LRIC* meetodika kohaste mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamiste hindade võrdlustabelis avaldatud andmed. Nimetatud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise kõrgeim hind rakendub kõnedele, mis on algatatud Euroopa Liidus.

311. Telia, Elisa ja Tele2 peavad ajavahemikus 01.07.2019 – 30.06.2020 rakendama mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinda 0,78 €senti/minut (ilma käibemaksuta).

---

⁶³ Euroopa Komisjoni 07.05.2009 soovitus „Euroopa Liidus püsiliini- ja mobiilikõne lõpetamise tasu reguleerimise kohta“ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:124:0067:0074:ET:PDF>

312. Rakendatav hind 6,2% madalam, kui seni kehtiv hind 0,83 €senti minut ning on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu riikide mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hindasid aluseks võttes⁶⁴:

Riik	Hinnaarvestuse meetod	Periood 01.07.2019 - 30.06.2020 (€senti min)
Austria (AT)	Pure BU LRIC	0,8049
Belgia (BE)	Pure BU LRIC	0,9900
Bulgaaria (BG)	Pure BU LRIC	0,7158
Tsehhi (CZ)	Pure BU LRIC	0,9669
Saksamaa (DE)	Pure BU LRIC	0,9500
Taani (DK)	Pure BU LRIC	0,6006
Kreeka (EL)	Pure BU LRIC	0,9460
Hispaania (ES)	Pure BU LRIC	0,6700
Prantsusmaa (FR)	Pure BU LRIC	0,7400
Horvaatia (HR)	Pure BU LRIC	0,6239
Ungari (HU)	Pure BU LRIC	0,5488
Iirimaa (IE)	Pure BU LRIC	0,7900
Itaalia (IT)	Pure BU LRIC	0,9500
Luksemburg (LU)	Pure BU LRIC	0,8900
Malta (MT)	Pure BU LRIC	0,4045
Holland (NL)	Pure BU LRIC	0,5810
Poola (PL)	Pure BU LRIC	1,0137
Portugal (PT)	Pure BU LRIC	0,4300
Rumeenia (RO)	Pure BU LRIC	0,8400
Rootsi (SE)	Pure BU LRIC	0,5963
Sloveenia (SI)	Pure BU LRIC	1,1400
Slovakia (SK)	Pure BU LRIC	1,2260
Suurbritannia (UK)	Pure BU LRIC	0,5274
Keskmine:		0,78

Tabel 6. Euroopa Liidu riikide *pure BU LRIC* meetodika põhised mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnad

313. Peale 30.06.2020 kehtestatakse mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinnad eraldi otsustega perioodideks 01.07.2020 – 30.06.2021 ja 01.07.2021 – 30.06.2022. Nimetatud otsuste osas viib TTJA läbi eraldi uued siseriiklikud ja rahvusvahelised konsultatsioonid, millega alustamise kavandatavaks tähtajaks on vastavalt 2020. aasta ja 2021. aasta esimene pool ning millest TTJA teavitab huvitatud isikuid. Kui pärast 30.06.2022 TTJA pikendab käesoleva

⁶⁴ Arvestuse aluseks BEREC-i raport „Termination rates at European level January 2018“, https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/8162-termination-rates-at-european-level-january-2018

turuanalüüsi kehtivust ESS § 44 lõike 1 alusel, kehtestab TTJA mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna osas vastava otsuse ja viib läbi siseriikliku ja rahvusvahelise konsultatsiooni.

314. Euroopa elektroonilise side seadustiku artikli 75 kohase üleliidulise mobiiltelefonivõrgus kõnede lõpetamise ühtse maksimummäära rakendamisel võib TTJA loobuda eelmises punktis sätestatud hinnaregulatsiooni perioodidest (01.07.2020 – 30.06.2021 ja 01.07.2021 – 30.06.2022) ja rakendada üleliidulise mobiiltelefonivõrgus kõnede lõpetamise ühtse maksimummäära ka pikemaks perioodiks.

315. Kehtestatud mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hind kehtib kuni uue mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise hinna jõustumiseni.

6.6. Kohustuste kehtivus turu analüüsi läbiviimise perioodi pikendamisel

316. ESS § 44 lg 1 kohaselt võib TTJA sideteenuste turgudel mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul läbiviidavat turuanalüüsi tähtaega pikenda kuni kolm aastat, kui Euroopa Komisjon vastavasisulise teate saamisel selle suhtes vastuväiteid ei esita.

317. Mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul turuanalüüsi läbiviimise tähtaja pikendamisel kehtivad otsuses sätestatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused kuni uue turuanalüüsi läbiviimiseni.

318. Ülaltoodud punktis 327 nimetatud otsustusest teavitab TTJA sideettevõtjaid ja teisi huvitatud isikuid võimalikult koheselt.

6.7. Kohustuste täitmise tähtaeg

319. Vastavalt ESS § 49 lõikele 4 annab TTJA mõistliku tähtaja MTE-ks tunnistatud isikule MTE-ks tunnistamise otsuses sätestatud kohustuste täitmiseks.

320. TTJA leiab, et mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turul on mõistlik ja otstarbekas nõuda sideettevõtjatelt Telia, Elisa ja Tele2 käesolevad dokumendi peatükkides 6.2.4; 6.3.4.; 6.4.3. ja 6.5.6. kirjeldatud kohustuste alates 01.07.2019.

321. Kuna kehtestatavad kohustused on samaväärsed praegu kehtivate vastavate kohustustega ning sideettevõtjatel on olemas tehnilised võimalused mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise turu koosseisu kuuluvate hulgiteenuste osutamiseks mobiiltelefonivõrgus, leiab TTJA, et sideettevõtjatel on piisavalt aega neile kehtestatavate kohustuste täimiseks ja kohustuste täitmise tähtajad ei ole sideettevõtjatele ülemääraselt koormavad.